

Rektörümüz Prof. Dr. Bülent Kent:
 “Kültürel mirasıyla bütünleşen bir üniversite: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi”

ADÜ Dergi

İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Uygulama Dergisi 2025-2026 Güz Dönemi Yıl:5 Sayı:9

**Sümerbanklı olmak: Bir fabrika,
 bir kültür, bir Cumhuriyet mirası**

**ADÜ'den Avrupa'ya
 uzanan yol: Erasmus deneyimi**

**Türk sanat müziği ve
 arabeskin keşişimi: Kamuran Akkor**

**Bir yorumla başladı, Gazze yoluna
 uzandı: Tevhit Yıldız'ın Sumud hikayesi**

Sahibi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
İletişim Fakültesi Adına
Dekan
Prof. Dr. Mustafa Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Ali Emre Dingin

Yazı İşleri Müdürleri

Dr. Öğr. Üyesi Hicabi Arslan (Sorumlu)
Öğr. Gör. Aslıhan Topal

Editörler

Arş. Gör. Samet Akveran
Berat Güneş
Damla Kocaoglu
Hayriye Sökütlü
Nisa Gül Teke
Ömer Faruk Köse

Haber Koordinatörü

Sedef Esmeray

Görsel Yönetmen

Nehir Çınar

Tasarım Ekibi

Nehir Çınar
Simgenur Sak
Aleyna Nur Ergün
Mehmet Sait Çakır

Sosyal Medya Koordinatörü

Sedef Esmeray

Basım Yeri

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Matbaası

ADÜ İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü tarafından yılda iki defa yayımlanır. Tüm hakları saklıdır. İçerikte yer alan haberlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

İÇİNDEKİLER

Roman sesi, yaşam biçimi: Klarnet, zurna ve neyin dilinden müzik mirası

14

Yapay zeka ve dijitalleşme çağında gazeteciliğin dönüşümü

20

Köy Enstitüsünün mirası Öğretmen Lisesi: Farklı kuşaklar aynı sıralar

32

Atık suyun geri kazanımı

34

İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü 4. sınıf öğrencilerimizin büyük bir özveriyle hazırladığı ADÜ Dergi'nin 9. sayısı ile yeniden sizlerle buluşmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Öğrencilerimizin eğitim hayatları boyunca edindikleri teorik birikimi, "gzt.adu.edu.tr" haber sitemizdeki çalışmalarını pratiğe dökerek somut bir esere dönüştürmeleri, üniversitemizin uygulama odaklı vizyonunun en değerli örneklerinden biridir.

Bu sayımızda, genç iletişimci adaylarımızın sorularını yanıtladığım ve üniversitemizin dünyeye, bugününe ve yarınına dair görüşlerimi paylaştığım özel bir röportaj yer alıyor. Aydın'ın bir evladı olarak bu topraklara hizmet etmenin gururuyla, Üniversitemizi bilimsel ve toplumsal alanda yukarılara taşıma hedeflerimizi, şehirle bütünleşme projelerimizi ve öğrenci odaklı yönetim anlayışımızı bu söyleşide okurlara aktarma fırsatı buldum. Üniversitemizin bilgisini tarlalara, sanayiye ve sosyal yaşama taşıyarak Aydın'ın geleceğini birlikte inşa etme kararlılığımızı bir kez daha vurgulamak isterim.

Dergimizin bu sayısında öğrencilerimiz, dijitalleşen dünyadan köklü yerel geleneklerimize kadar geniş bir içerik yelpazesini büyük bir titizlikle ele aldılar. Günümüzün en çok tartışılan konularından biri olan yapay zekanın gazetecilikteki rolünü ve mesleğin geleceğini uzman görüşleriyle incelerken, dijital çağın getirdiği dijital vasiyet ve miras kavramlarına hukuki ve teknik bir pencere açtılar. Sosyal medyanın edebiyatla kurduğu yeni bağı ise kitap fenomenliği üzerinden mercek altına aldılar.

Şehrimizin dokusunu yansıtan içeriklerde ise genç iletişimcilerimiz; Aydın'ın ticaret hafızasında yer edinen pasaj kültürünün dönüşümünü, Karpuzlu'nun Koçuk köyünde 300 yıldır süregelen cami geleneğini ve mübadele sonrası farklı kaderler yaşayan Doğanbey ile Şazak köylerinin sosyolojik öyküsünü sayfalarına taşıdılar. Ayrıca sanayi sitemizde klasik otomobillere hayat veren Ali Usta'nın zanaatına ve deve güreşi kültürünün önemli bir parçası olan havut süsleme sanatına dair özel dosyalar hazırladılar.

Toplumsal farkındalığa katkı sunmak amacıyla mahalle yönetimindeki kadın muhtarlarımızın kapsayıcı yaklaşımlarını, "Sumud Filosu" ile insani dayanışmanın eşsiz örneklerini titizlikle işlediler. Tarımda sürdürülebilirlikten termal turizm potansiyelimize, üniversitemizdeki uluslararası öğrencilerin kültürlerarası yolculuğuna kadar her satırı emekle örülmüş bir sayı hazırlayan tüm öğrencilerimizi tebrik ediyorum.

Tasarımından mizanpajına kadar tamamen öğrencilerimiz tarafından hazırlanan bu nitelikli çalışmada emeği geçen tüm akademisyenlerimizi ve geleceğin iletişimcilerini kutluyor, ADÜ Dergi'nin bu yeni sayısını keyifle okumanızı temenni ediyorum.

Prof. Dr. Bülent Kent

Rektör

Sünerbanklı olmak: Bir fabrika, bir kültür, bir Cumhuriyet mirası 38

Milyonluk sevdadır mı ticaret mi? Deve yükü 50

Yabancı öğrencilerin yerel kültür ile etkileşimi: Aydın'da kültürlerarası bir yolculuk 54

ADÜ'de örnek bir eğitim hikayesi: Özel gereksinimli üç öğrencinin akademi yolculuğu 60

Zamana meydan okuyan eller: Aydın'da klasik arabalara hayat veren Ali Usta

Aydın Oto Sanayi Sitesinde bulunan, yılların izlerini taşıyan dükkanda 65 yaşındaki Ali Usta klasik otomobillere yeniden hayat veriyor. Her civata dönüşünde gözünde geçmişten bir anı canlanıyor. Motor sesleri, maziden bugüne uzanan bir hikâyeyi anlatıyor. "Klasik arabayı tamir etmek herkesin yapabileceği bir iş değildir." diyerek dikkatli bir şekilde çalışıyor. Uzun yıllardır bu işle uğraştığı için tam anlamıyla gerçek bir usta olduğunu gösteriyor.

Haber: Sefa Avcı

Fotoğraf: Melisa Ayhan

Atölyenin sahibi 65 yaşındaki Ali Usta, 40 yılı aşkın süredir klasik arabaları tamir ediyor. Her sabah erkenden gelip dükkânı açıyor, eline anahtarını alıyor, motorun başına geçiyor ve sabırla çalışıyor. "Klasik araba nazlıdır, ne kadar emek verirsene o kadar karşılık alırsın." diyor. Kimi zaman eski hurdalıklarda parça arıyor, kimi zaman kendi elleriyle yapıyor. Onun için her araç bir anı, bir hikâye gibi oluyor. Ali Usta'nın atölyesi, sadece bir iş yeri değil; yılların emeğini, sabrını ve sevgisini taşıyan bir yer olarak görülüyor. "Benim için emeklilik yok elim anahtar tuttuğu sürece bu işle uğraşacağım." diyor.

Öncelikle sizi tanıyabilir miyiz?

Ben Ali Usta. Aydın doğumluyum. Bu sanayiye 13 yaşında çırak olarak girdim. O zamanlar tornavidayı bile doğru dürüst tutamazdım. Ustamdan çok şey öğrendim. Şimdi 65 yaşındayım, hâlâ her sabah aynı heyecanla dükkânı açarım. Bu iş sadece geçim değil, bana hayat biçimi oldu. Ayrıca ilk başladığım günden itibaren işimi severek yaparım.

Sadece klasik ve antika araçları mı tamir ediyorsunuz?

Hayır tabii ki. Yeni nesil elektrikli araçlar hariç tüm araçları tamir ediyorum. Özellikle Tofaş marka araçlara bakıyorum. Geçimimi sağlamak için bunu yapmam gerekiyor ama elbette ki klasik araçlar her zaman olduğu gibi benim için ayrı bir yerdedir

Ali Usta

ve öyle de olması gerekiyor. Onları tamir ederken ayrı bir zevk alıyorum. Bu ne para ile ne de başka bir şey ile ölçülür ama hayatın da bir gerçeği var, asla parasız yaşamaz. Benim de dükkânımın kirası, evimin geçimi var. O yüzden kapıdan dönen kimseyi geri çevirmemeye çalışıyorum, özellikle Tofaş gibi yerli arabalar

benim sürekli işimdir. Onlar, bizim burada sanayideki ekmek tekmemiz oluyor. Ama kalbimin sesi, elimdeki anahtarın o eski, büyük motorlara dokunmasını istiyor. Klasik araba geldiğinde, sanki dükkânın havası değişiyor. Onlar, ustalık istiyor, acele etmemeyi öğretiyor. O eski metalle uğraşmak, o motorun sırrını çözmek, işte benim asıl tutkum bu oluyor. Yeni arabalar hep aynı, bilgisayara bağlıyorsun, tık diye çıkıyor. Ama klasiklerde öyle değil; onlarla konuşman, dardını dinlemen gerekiyor. Bu yüzden, klasiklerle uğraşmak benim için işten çok bir hobi gibi geliyor. O hazzı hiçbir yeni araba tamirinde bulamıyorum, parası ne olursa olsun, bu durum değişmiyor.

Klasik araçlara merakınız nasıl başladı?

Çocukken mahallemizde bir amca vardı, 1958 model bir Chevrolet'i vardı. Her sabah parlatır, pırıl pırıl gezmeye çıkardı. Benim ilk klasik araç sevgim bu

zamanda başladı. Sesini duysam koşardım. O zaman dedim ki, "Bir gün ben de bu arabaları tamir edeceğim." İşte o hayal peşimi hiç bırakmadı. Şimdi o arabalarla uğraşıyorum, bazen çocukluğuma dönüyorum. Bu yaşım kadar özellikle sanayiye başladığım zamandan sonra yüzlerce klasik araç elimden geçti. Şu an merakımı ve hevesimi fazlasıyla giderdim diyebilirim.

Parçaları bulmak zor olmuyor mu?

Olmaz mı! Artık bu arabaların orijinal parçaları kolay bulunmuyor. Kimi zaman hurdalıklarda geziyorum, kimi zaman internette ve yurt dışından getiriyorum. Ama bazen de parça yapıyorum. Mesela şu köşede gördüğün mengene var ya, onunla kaç tane metal parça şekillendirdim. Bizim işler biraz ustalık, biraz sanat, biraz da sabır istiyor. Yeni arabada tık diye bulursun, ama klasikte öyle olmuyor. Ben o hurdalıkta gezerken, o paslı demirlerin arasında aradığım parçayı bulduğumda, sanki büyük ikramiye çıkmış gibi sevinirim. Bazen de olmuyor, aradığımı bulamıyorum. İşte o zaman kendi kendime "Ali, şimdi ustalığını göster." diyorum. O mengenin başına geçip metali eğip bükmek, yeni bir parça yapmak bana büyük zevk veriyor. Çünkü o parçayı başkasından alıp takmak değil, kendi ellerinle yapıp o arabaya hayat vermek bambaşka bir mutluluk oluyor. Bence ustalık dediğin de zaten bu zorluklarda ortaya çıkar. Olmayanı öldürmek, eskiyi gençleştirmek. Bu arabalar bize kolay lokma vermiyor, ama verdikleri keyif de hiçbir şeye benzemiyor.

Genç ustalar artık bu işlere fazla ilgi göstermiyor gibi, ne düşünüyorsunuz?

Doğru söylüyorsun. Şimdi ki gençler hemen sonuç istiyor. Bilgisayara bağla, arıza tespit et, değiştir gitsin. Ama bizim iş öyle değil. Biz dinleriz arabayı; hangi ses nereden geliyor, neden vuruntu yapıyor. Gençlere hep söylüyorum: "Elinle düşünmeyi

öğren." Çünkü bu iş gönül işidir ve dikkatli yapılması gerekiyor. Parayla değil sevdıyla yapılıyor. En önemlisi de sabırlı olmak gerekiyor. Maalesef şimdiki gençlerde de sabır fazla yok.

Atölyeniz oldukça eski ve otantik bir atmosfere sahip. Bu ortam size ne ifade ediyor?

Burası benim ikinci evimdir. Her köşesinde bir anım var. Şu duvarda asılı anahtarlar ustamdan kalmadır. Şurada asılı bir Atatürk portresi var, her sabah ona bakar, "Bugün de işimizi düzgün yapalım." derim. Bu duvarlarda benim hayatım saklıdır. Burada yaşamak bile güzeldir. Buradaki her toz zerresi, her eski makine, benim yıllardır döktüğüm emeğin ve yaşadığım anıların izini taşır. Açık konuşayım, yeni, pırıl pırıl bir dükkânda bu havayı bulamam. Benim için bu eski ve otantik hava, bir terapi gibidir. Dışarıdaki koşuşturmaca, sanayinin gürültüsü burada kalır. Buraya girince sanki zaman yavaşlar, motorun sesi daha anlaşılır gelir. Bu duvarlar beni anlar. Onlarca yıl aynı dertleri paylaştık, aynı motorların derdine derman olduk. Bu yüzden ben dükkandan gayet memnunum.

Klasik araba tutkunlarına ve bu işe gönül verenlere neler söylemek istersiniz?

Klasik arabayı sevmek, geçmişi sevmek demektir. Benim yüzlerce müşterim var, hepsi de lüksü bir kenara bırakarak nostaljiye doğru yolculuk yapanlardır. Ayrıca bu tarz araçlar fazlaca bakım ve emek ister. Bir kere alırım, yıllarca sıkıntı olmadan binerim düşüncesinde olanlar iki kere düşünün derim. Bu araçlar nazlıdır, tıpkı eski bir dost gibi sürekli ilgi ister. Onlara sadece araba gözüyle bakmayın; onlar birer sanat eseri, bir dönemin ruhunu taşıyan canlı makinelerdir. Bu yüzden

bu işe gönül verenler, ceplerinden önce gönüllerini açsınlar. Sabırlı olsunlar, parçayı bulamayınca pes etmesinler, gerekiyorsa kendileri yapsınlar.

Eğer gerçekten bu nostaljik yolculuğa çıkmaya karar vermişlerse, şunu unutmasınlar: Klasik araba kullanmak bir yaşam biçimidir, zahmetlidir ama verdiği keyif, hiçbir yeni modelin konforuyla ölçülemez. Yolda kaldığınızda bile o eski arabanın kaputunu açıp, elinizi kirlletmekten çekinmeyecekse, o zaman doğru yoldasınız demektir. Ve en önemlisi, bir klasik arabaya sahip olmak, onun hikayesine ortak olmaktır. Onu tamir ettikçe, onu sürdüğçe, o hikayeyi siz yazmaya devam ediyorsunuz. Bu duygu, parayla satın alınamaz.

Yorulmadınız mı, emekliliği düşünüyor musunuz?

Benim için emeklilik, elimde anahtar tutamadığım gün olur. O güne kadar buradayım. Sabah çayımı içerim, radyoyu

açarım, motor sesini duyarım. İşte o ses bana işimin başına geçmemi söyler. Sağlığım devam ettikçe bu işin içerisinde olacağım. Ayrıca bazen dükkana gitmediğim zamanlar müşteriler arayıp çağırırlar. Yolda kalanlar veya aniden arızalanan araçlar için de her ne zaman olursa olsun giderim, tamirimi yaparım. Yani ben bu mesleği bıraksam da bu meslek beni bırakmıyor.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Ben bu işi yıllarca severek yaptım, hâlâ da severek yapıyorum. Gençler sabırlı olsun, elinden iş gelsin, yeter ki mesleğini sevsin. İşte o zaman başarı geliyor. Para zamanla gelir ama işin hakkını vermezsen hiçbir anlamı olmuyor. Benim tek isteğim, bu meslek bitmesin, bu sanayinin sesi hiç susmasın. Çünkü burası sadece iş yeri değil, bizim hayatımız.

Dr. Erdem Çiçek

Ahmet Akdemir

Mor ışığın altında güvenli incir: Erbeyli Enstitüsü mikotoksinle mücadelede bilimin ışığını yakıyor

Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla 1938 yılında kurulan Aydın Erbeyli İncir Araştırma Enstitüsü, 87 yıllık birikimiyle Türkiye'nin incir üretiminde gıda güvenliği çitasını yükseltiyor. Aflatoksin ve okratoksin maddelerinin tespitinde mor ışık teknolojisini kullanan Enstitü, hem laboratuvar hem de sahada yürüttüğü projelerle tarımda bilimsel dönüşümün öncüsü konumunda.

Haber ve fotoğraf:
Nisa Gül Teke

Türkiye'nin incir üretim merkezi, Aydın'da bilimle tarımın buluştuğu bir adres var: Erbeyli İncir Araştırma Enstitüsü. 1938 yılında Atatürk'ün vizyonu ile kurulan bu kurum, bugün sadece incir değil, aynı zamanda kestane üzerine de bilimsel araştırmalar yürüten bir merkez konumunda. 5 ana bölümden oluşan enstitü —Gıda Teknolojisi, İslah, Yetiştirme Tekniği, Bitki Sağlığı ve Tarım Akademisi— bünyesinde yüksek lisans ve doktora derecesine sahip 36 mühendisle çalışmalarına devam ediyor. Amaç hem sektörden gelen taleplere hem de bilim insanlarının gözlemlerine dayanarak tarımda kalıcı çözümler üretmek.

Mikotoksinle mücadelede bilimin ışığı

Gıda Mühendisi Dr. Erdem Çiçek, mor mavi ışığın kullanımını, "Mor-mavi ışık sadece aflatoksin tespiti için kullanılıyor. İncirde 'kojikasit' adında bir madde var; küfler tarafından oluşturulan bu madde mor ışık altında ışıma yapıyor. Bu sayede hem biz hem de işletmeler aflatoksinli incirleri ayırt edebiliyoruz." şeklinde açıkladı. Çiçek, bu yöntemin artık kararlılık oda gerektirmediğini, geliştirilen yeni UV lambalar sayesinde gün ışığında da analiz yapılabildiğini belirtti. Ancak okratoksin tespiti için hâlâ aynı kolaylığın sağlanamadığını belirterek, şu bilgileri ekledi: "Uzun yıllardır UV lambalarla ayırma yapıyoruz ama okratoksin için mor ışıkla ayırım

yapmak mümkün değil. Yeni sistemler üzerinde çalışıyoruz."

Laboratuvarдан sahaya: Zorluklar ve çözümler

Dr. Erdem Çiçek, saha ile laboratuvar arasındaki en büyük zorluklardan birinin, örnekleme süreçlerinde standart belirlemek olduğunu belirtti. Konu hakkında ayrıca, "Aflatoksin tespitinde UV lambalarla ayıklama yapılabiliyor ancak okratoksin için hâlâ kesin bir yöntem yok. Normal kuru incir partilerinde mikotoksinli olup olmadığını ayırt etmek zordur. Biz proje amaçlı çalıştığımız için taşımada sıkıntı yaşamıyoruz ama üretim sürecinde risk devam ediyor." dedi. Yeni incir çeşitlerinde toksin eğilimleri üzerine yapılan araştırmaların sürdüğünü belir-

ten Çiçek, "Farklı çeşitler arasında direnç farkı bulamadık. Mikotoksin oluşumu çevresel koşullara, iklim, rakıma ve mikrofloraya bağlı. Genetik farklılık şu an için belirleyici değil." diyerek çevresel faktörlerin etkisine dikkat çekti.

Eğitimle bilinçlenen üretici, güvenli ürün

Enstitünün, sadece laboratuvar çalışmalarıyla değil, üreticilere yönelik eğitim faaliyetleriyle de fark yarattığına değinen Çiçek, "Üreticiler mikotoksini ilaç kalıntısı sanıyor. Oysa mikotoksin, incirin doğasında bulunan küfler tarafından oluşturulan bir toksindir. Bilinçlendirme en önemli adım." dedi. Her yıl üreticilere düzenli eğitimler verilerek iyi tarım uygulamaları teşvik

edilirken, eskiden güneş altında, açıkta yapılan kurutma işlemleri yerini tünel kurutma sistemlerine ve kerevet adı verilen hijyenik kurutma platformlarına bırakmış durumda. Bu dönüşüm hem ürün kalitesini hem de gıda güvenliğini yükseltesinin temel nedeni konumunda.

Teknolojiyle dönüşen gıda güvenliği

Bilgisayar Mühendisi Ahmet Akdemir mikotoksin tespit edilme sürecini, "Mikotoksin tespiti artık sadece gözlem değil, teknolojiyle desteklenen bir süreç. TÜBİTAK'a sunduğumuz projede hem aflatoksin hem okratoksini tespit edebilen bir sistem geliştirmeyi hedefliyoruz. Farklı dalga boylarındaki LED ışıklarıyla çalışan bu sistem, tespit süresini kısaltacak." sözleriyle açıkladı. Akdemir, yapay zekâ ve görüntü işleme sistemleri-

nin de bu süreçte önemli rol oynadığını söyledi: "Veri analitiğiyle desteklenen görüntüleme cihazları, mikotoksin tespitini insan gözünden bağımsız hale getirecek. Bu teknoloji sadece incir için değil, fındık, Antep fıstığı gibi diğer kuru meyveler için de uygulanabilir." Ayrıca, özel sektörle yürütülen otomasyon tabanlı projelerin de sektörde dijitalleşmenin önünü açtığını vurguladı.

Standartlarda Avrupa ile eşitlik

Dr. Erdem Çiçek, "AB ile tamamen uyumlu bir bulaşanlar tebliği yayınladık. Sadece okratoksin limitinde küçük bir fark var. Onun dışında tüm standartlar eşit." diyerek laboratuvar sonuçlarının artık uluslararası geçerliliğe sahip olduğunu belirtti.

Proje odaklı yenilikçilik

Erbeyli Enstitüsünde yeniliğin, kurum kültürünün bir parçası olduğunu; 45 aktif proje ile çalışan kurumun, TÜBİTAK, PAGEM, diğer araştırma enstitüleri ve Avrupa Birliği projeleriyle ortak çalışmalar yürüttüğünü belirten Ahmet Akdemir, "Bizde yenilikçi olmayan hiçbir proje onaylanmaz. Her proje hem kurum içinde hem Ankara'da iki aşamalı değerlendirilmeden geçer." dedi.

Sahadan laboratuvara uzanan gerçeklik

Çiçek, "Kuru incir geleneksel bir üründür. İlaçlama neredeyse hiç yapılmaz, bu da inciri organik hale getirir. Ancak bu organikliğin dezavantajı küf oluşumudur. İlaçsız üretim güzel ama riskli." dedi. Laboratuvarla saha arasındaki veriler genellikle birbirini desteklese de kullanılan yöntem farkları sebebiyle farklılıklar olabiliyor. Çiçek, "Karanlık odada yapılan ayıklama projelerinde, aflatoksinli incirlerin büyük kısmının başa-

rıyla uzaklaştırıldığını tespit ettik." diyerek laboratuvar bulgularının sahada karşılığını bulduğunu ifade etti.

Beklenmedik sonuç: Okratoksin azalımı yüzde 54

Enstitünün son projelerinden biri olan okratoksin araştırmasının, beklenmedik derecede başarılı sonuçlar ortaya koyduğunu söyleyen Çiçek, "Siyah küflü incirleri ayıkladığımızda, bu küflü incirlerin yüzde 54'ünde okratoksin oluşumu tespit ettik. Bu, beklediğimizin üzerindeydi." diyerek ekledi. Bu sonuç, ayıklama sürecinin gıda güvenliği açısından ne kadar kritik olduğunu bir kez daha kanıtladı.

87 yıldır tarımda bilimsel üretimin simgesi haline gelen Aydın Erbeyli İncir Araştırma Enstitüsü, yalnızca incirin kalitesini değil, tüketici sağlığını korumayı da misyon edinmiş durumda. Geliştirilen ışık tabanlı analiz yöntemleri, yürütülen eğitimler ve uluslararası standartlarla uyumlu politikalar sayesinde Türk inciri, dünya pazarında güvenli ve sürdürülebilir bir ürün haline geliyor.

Toprak hatırlar: Mikrobiyal hafıza tarımın sessiz gücü

İklim değişikliği, kuraklık ve azalan verim... Toprak artık yalnızca insanın değil, doğanın da dayanıklılığını test ediyor. Peki ya toprağın kendine ait bir "hafızası" olduğunu söylesek? Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümünde görevli Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Göçmez, mikroorganizmaların geçmişteki stresleri "hatırlayarak" geleceğe uyum sağladığını ve bu biyolojik hafızanın sürdürülebilir tarım için bir umut kaynağı olduğunu anlattı.

Haber ve fotoğraf:
Nisa Gül Teke

Bir avuç toprağın içinde milyonlarca canlı yaşar gözle göremediğimiz ama hayatın devamı için vazgeçilmez bir ekosistemdir. Yüzyıllardır insan, toprağı yalnızca üretimin kaynağı olarak gördü; oysa o, geçmişti hatırlayan ve geleceğe yön veren bir canlı organizma. Bilim insanları artık toprağın yalnızca bir zemin değil, doğanın kendine özgü bir hafıza sistemi olduğunu söylüyor. Bu hafıza, bitkilerin zorlu çevresel koşullara uyum sağlamasında belirleyici bir rol üstleniyor.

Toprak bir canlı organizmadır

Toprak çoğu zaman sadece bitkilerin kök saldığı bir zemin olarak görülür. Oysa toprak, milyonlarca mikroorganizmanın yaşadığı karmaşık ve canlı bir ekosistemdir. Göçmez, toprağın aslında "yaşayan bir hafıza deposu" olduğunu söyledi: "Toprağın

oluşması binlerce yıl sürer. Her katmanı, o dönemde yaşanan iklim koşullarını, jeolojik olayları ve canlı çeşitliliğini kaydeder. Bu katmanlarda yaşayan mikroorganizmalar, geçmişte maruz kaldıkları kuraklık, tuzluluk veya sıcaklık gibi stresleri genetik yapılarında saklayabilir. Benzer bir stres yeniden yaşandığında, bu canlılar geçmişteki deneyimlerinden yararlanarak hayatta kalma şanslarını artırır." Bu olguya mikrobiyal hafıza deniyor. Kısacası, toprak altındaki bakteriler ve mantarlar yalnızca yaşadıkları çevreye tepki vermiyor, aynı zamanda ondan öğreniyorlar. Geçmişteki çevresel koşullardan edindikleri "deneyimleri" sonraki nesillere aktarabiliyorlar. Bu özellik, iklim krizine karşı doğanın en güçlü savunma mekanizmalarından biri olabilir.

Doğanın görünmez iş birliği: Bitki-mikroorganizma ortaklığı

Toprak, bitki ve mikroorganizma arasındaki ilişki, milyon-

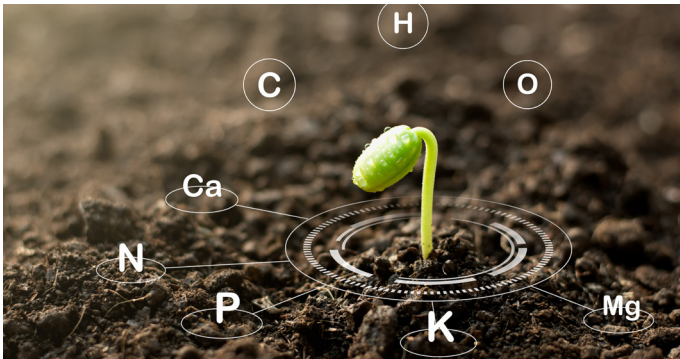
Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Göçmez

larca yıldır süren bir dayanışma örneğidir. Göçmez, bu ilişkiyi "doğal bir iş birliği modeli" olarak tanımladı: "Simbiyotik ilişki karşılıklı yarar temeline dayanır. Örneğin Rhizobium bakterileri, baklagillerin köklerinde yaşar. Bitki, bakteriyi oksijen sağlar, bakteri ise havadaki azotu bağlayarak bitkiye verir. Bu döngü, doğada hiçbir dış müdahale olmadan gerçekleşir." Rhizobium bakterilerinin bu olağanüstü yeteneği sayesinde ormanlar, yıllar boyunca hiçbir kimyasal gübreye ihtiyaç duymadan yaşamını sürdürür. Göçmez bu durumu şöyle açıkladı: "Ormanlarda ağaçlar hiçbir zaman azot ya da fosfor eksikliği yaşamaz. Çünkü topraktaki mikroorganizmalar sürekli çalışır. Tarım alanlarında ise verimi artırmak için gübre kullanırız. Ama bu, doğanın kurduğu hassas dengiyi zedeler."

Bu simbiyotik sistemin bozulması, uzun vadede toprağın mikrobiyal çeşitliliğini ve üretkenliğini azaltabiliyor.

Toprağın biyolojik hafızası, bitkilerin kalkanağı olabilir

Dünyada yapılan birçok araştırma, mikrobiyal hafızanın bitkilerin stres koşullarına dayanıklılığını artırdığını gösteriyor. Göçmez, özellikle doğal çayır bitkilerinde, mera baklagillerde ve sazlık türlerinde bu etkinin güçlü biçimde gözlemlendiğini söyledi: "C3 ve C4 tipi bitkilerde yapılan çalışmalar, mikrobiyal hafızanın kuraklık ve tuzluluk gibi koşullarda adaptasyonu artırdığını ortaya koydu. Doğal ekosistemlerde yaşayan bitkiler, geçmişte yaşadıkları zorluklara karşı genetik olarak 'alışık' hâle

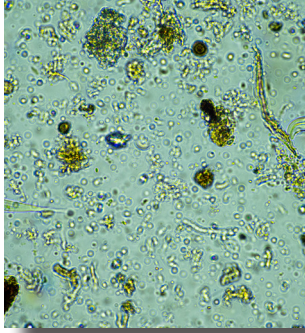

geliyor.” Bu dayanıklılık, yalnızca bitkilerin değil, tarımsal sistemlerin geleceği için de büyük önem taşıyor. Çünkü artan sıcaklıklar, düzensiz yağışlar ve toprak tuzluluğu, tarımsal üretimi her geçen yıl biraz daha zorluyor.

Endosporlar: Mikroskobik bir hayatta kalma stratejisi

Peki mikroorganizmalar bu kadar zor koşullarda nasıl ayakta kalabiliyor? Dr. Göçmez’e göre yanıt, bakterilerin “endospor” denilen savunma mekanizmasında gizli: “Bazı bakteriler,

aşırı sıcaklık, kuraklık veya tuzluluk gibi stres koşullarında kendilerini korumak için endospor oluşturur. Bu yapılar, bakteriyi adeta uyku moduna geçirir. Ortam normale döndüğünde endospor açılır, bakteri yeniden aktif hâle gelir.” Bu özellik sayesinde Bacillus ve Clostridium gibi türler, diğer mikroorganizmalar yok olurken bile yaşamını sürdürebiliyor. Göçmez’e göre bu bakteriler, biyolojik gübre üretiminde kullanılabilir: “Bacillus subtilis gibi türler, kuraklık dönemlerinde bile aktif kalabiliyor. Bu bakterileri çoğaltıp biyogübre olarak toprağa uyguladığınızda, bitki bu mikroorganizmalardan destek alıyor. Böylece verim düşmeden bitki yaşamını sürdürebiliyor.”

Yanlış uygulamalar toprak hafızasını silebilir

Her canlı gibi mikroorganizmalar da çevrelerindeki değişimlerden etkileniyor. Yoğun kimyasal gübreleme ve tarımsal ilaç kullanımı, toprağın mikrobiyal dengesini ciddi biçimde bozabiliyor. Göçmez bu konuda uyardı: “Fazla azotlu gübreler ve pestisitler mikroorganizmalar üzerinde stres yaratır. Bazı türler yok olurken, yalnızca dirençli olanlar kalır. Bu da toprakta çeşitliliğin azalmasına ve mikrobiyal popülasyonun tek yönlü hâle gelmesine neden olur. Oysa sağlıklı bir toprak, çok sayıda farklı türün bir arada yaşadığı topraktır.” Bu durum, tıpkı doğada yalnızca tek

bir türün kalması gibi, sistemin çökmesine yol açabilir. Çünkü her mikroorganizma, toprakta karbon döngüsü, azot bağlanması veya besin çözünürlüğü gibi bir görevi üstlenir.

Sürdürülebilir tarımın yolu bilinçten geçiyor

Göçmez’e göre tarımsal üretimde asıl sorun, yanlış yöntemlerin hâlâ geleneksel alışkanlıklarla sürdürülmesi: “Eskiden salma sulama yapılırdı. Çiftçi tarlayı tamamen su altında bırakırdı. Bu, toprağın verimini artırmaz; aksine tuzlanmayı ve yıkanmayı hız-

landırır. Bitkiye fazla su değil, ihtiyacı kadar su verilmelidir.” Sürdürülebilir tarım için sulama kadar gübreleme de kritik. Selçuk Göçmez, kimyasal gübrelerin yerine organik temelli gübrelerin kullanılması- nı önerdi: “Ahır gübresi, bitki artıkları, saman veya sap gibi organik materyaller toprağa karıştırılmalıdır. Ayrıca toprak işleme sayısının azaltılması gerekiyor. Toprağa ne kadar çok müdahale edilirse, oradaki mikrobiyal yapı o kadar bozulur.” Bu yaklaşımlar yalnızca çevre dostu değil, aynı zamanda ekonomik olarak da çiftçiye uzun vadede kazanç sağlıyor. Çünkü dengeli bir mikrobiyal yapı, toprak verimini doğal yollarla sürdürülebilir kıyor.

Eğitim şart: Bilinçli çiftçi, dengeli ekosistem

Göçmez, sürdürülebilir tarımın yalnızca bilim insanlarının değil üreticilerin de sorumluluğu olduğunu vurguladı: “Bu bilinç çiftçiden başlamalı. Ancak sadece çiftçi değil, mühendisler de bu konuda eğitim almalı. Üniversitelerde verilen teorik bilginin sahaya aktarılması gerekiyor. Ayrıca Tarım Bakanlığının denetim ve eğitim programları bu süreci desteklemeli.” Mikrobiyal çeşitliliğin korunması, yalnızca verimi değil, gelecek kuşakların gıda güvenliğini de doğrudan etkiliyor. Bu nedenle tarım politikalarının doğanın biyolojik süreçleriyle uyumlu hâle

getirilmesi şart.

Geleceğin tarımı biyolojik zekâya dayanacak

İklim değişikliği, tarımsal ürün desenini çoktan değiştirmeye başladı. Göçmez, önümüzdeki yıllarda kuraklığa dayanıklı çeşitlerin artacağını söyledi: “Su kaynakları azaldıkça pamuk veya mısır gibi suyu fazla tüketen ürünler azalacak. Bunun yerine ayçiçeği, çayır ve mera bitkileri gibi kuraklığa dayanıklı türler öne çıkacak. Bu da hem ekim alışkanlıklarını hem de ekonomik dengeleri değiştirecek.” Mikrobiyal hafıza kavramı ise bu dönüşümün merkezinde yer alacak. Çünkü bu mekanizma, doğanın kendi zekâsını kullanarak çevresel değişimlere uyum sağlamasının bir yolu. Göçmez’e göre, geleceğin tarım uygulamaları bu biyolojik hafızayı anlamakla şekillenecek: “Kuraklığa dayanıklı mikroorganizmaların biyolojik gübrelerle entegre edilmesi artacak. Tarım artık yalnızca kimyasal bilgiyle değil, biyolojik bilgiyle yapılacaktır.”

Toprağın altında sessizce çalışan milyonlarca mikroorganizma, aslında doğanın en sadık hafıza kartları. Geçmişin iklimini, stresini, dayanıklılığını taşıyor; geleceğin tarım sistemlerine de yol gösteriyorlar. Belki de sürdürülebilir bir geleceğin en basit formülü Göçmez’in şu cümlesinde saklı: “Toprak, geçmişini unuttuğundan geleceğe yaşam verir.”

Kâmuran Akkor

Türk sanat müziği ve arabeskin kesişimi: Kâmuran Akkor

Türk müziğinin güçlü seslerinden Kâmuran Akkor, sahneye çıkışından genç kalma sıralarına, müziğe olan tutkusundan yeni nesil sanatçılara bakışına kadar samimi açıklamalarda bulundu. Akkor, sanatla dolu yaşamını ve müzikle geçen yıllarını anlattı.

Haber ve fotoğraf:
Aşlı Boyacıoğlu

İşıklar yavaşça sönerken salonda yankılanan alkışlar, yılların sanatçısı Kâmuran Akkor'un hâlâ kalplerde özel bir yer tuttuğunu gösteriyordu. Konserin ardından kuliste bir araya geldiğimiz usta sanatçı, zarif bir gülümsemeyle karşıladı bizi. Söyleşi boyunca, müziğe adanmış hayatını, sahnede hissettiği heyecanı ve sanata bakışını içtenlikle paylaştı. 1960'lı yıllardan bugüne uzanan kariyerinin perde arkasına dair konuşan Akkor, Türk sanat müziği ile arabeskin birleşiminde duygularını, sahneye olan tutkusunu ve müziğin hayatındaki yerini tüm samimiyetiyle anlattı.

Müzik kariyeriniz nasıl başladı ve ilk sahne deneyiminiz nasıldı?

Müziğe küçük yaşta ilgim vardı. Evde her zaman plak çalardı, babam klasik müzik, annem ise Türk sanat müziği dinlerdi. O tınılar çocukluğuma kazındı. 60'lı yılların ortasında Münir Nurettin Selçuk gibi büyük sanatçılarla tanışmak hayatımda dönüm noktası oldu. Onların disiplini, saygısı, müziğe olan tutkusu bana yol gösterdi.

İlk sahneye çıktığımda sahne ışıkları ve izleyici enerjisi bana büyük bir heyecan vermişti. Kalbim yerinden çıkacak gibiydi ama aynı zamanda tarifsiz bir mutluluk hissettim. Hâlâ o anı unutamıyorum, o sahneye adım attığım

anda, hayatımın geri kalanını nerede geçireceğimi anlamıştım.

Türk sanat müziği ve arabesk türlerini birleştirmek sizin için ne ifade ediyor?

Her türde müzik yapmak bana kendimi ifade etme özgürlüğü veriyor. Arabesk bana duyguyu, sanat müziği ise estetiği anlatıyor. İkisini birleştirmek ruhumun yansıması gibi hissettiriyor. Türk sanat müziğinin zarafetiyle arabeskin içten isyanını bir araya getirmek, aslında halkla aramda köprü kuruyor.

Bir şarkının içinde hem gözyaşı hem zarafet olabilir. Bu karışım beni ben yapıyor. Çünkü ben her zaman müziği kalıplara sığdırmak yerine duygularla besleme-

yi seçtim. Müziği sınırlamak değil, özgürleştirmek gerek.

Sahne dışında günlük yaşamınız nasıl geçiyor?

Sahne dışında oldukça sakin bir hayatım var. Işıklar söndüğünde, alkışlar dindiğinde ben en çok doğanın içinde huzur bulurum. Sabah yürüyüşleri yaparım, klasik müzik dinlerim, kitap okurum. Evimde eski plak koleksiyonum vardır. Bazen onlardan birini dinlerken geçmişe yolculuk yaparım. Yeni şarkılar için melodiler üzerinde çalışırım; bir kelime, bir nota bile bana yeni bir eserin kapısını açabilir. Disiplin ve müzik hayatımda hep yan yana olmuştur. Çünkü sahnede görülen o zarafet, arkasında yıllarca süren bir özveri ve çalışmayı barındırır.

Kariyeriniz boyunca sizi en çok etkileyen kişiler veya destek aldığınız isimler kimler oldu?

En büyük destekçim her zaman kendim oldum. Kendine inanmak insanın en büyük güç kaynağıdır. Tabii ki çevremde birçok değerli insan da oldu. Hocalarım, sahne arkadaşlarım, plak yapımcıları... Ama en çok kendimle olan mücadelemden güç aldım. Başarılı olmak kadar, başarısızlıkla başa çıkmayı da öğrendim. Zaman zaman yalnız kaldım ama o yalnızlık beni olgunlaştırdı. Müziğe adanmış bir hayat kolay değildir; fedakârlık ister. Bazen özel hayatımdan, bazen sosyal çevreden ödün verdim ama bugün geriye dönüp baktığımda "iyi ki" diyorum. Çünkü her şey müzik içindi.

Müzik kariyerinizin en güzel yılları hangileriydi?

Bence 70'li yıllarda sahneye

çıktığım ve ilk albümlerimi yayınladığım dönem en özel zamanlardı. O yıllarda müzik başka bir ruha sahipti. Plak stüdyolarında kayıt almak saatler sürerdi ama o emek, o sabır bambaşka bir tat verirdi. Her konser, her kayıt bana yeni bir enerji ve heyecan kattı. O yılların verdiği duygusal yoğunluk ve sahnede hissettiğim izleyici sevgisi hâlâ aklımda. Radyoda kendi sesimi ilk kez duyduğum günü unutamam. Gözlerim dolmuştu. Çünkü o an, yılların emeği ses olmuştu.

Son albümünüzü hazırlarken sizi en çok etkileyen ilham kaynağı ne oldu?

Hayatın içindeki duygusal dalgalanmalar, insan ilişkilerindeki iniş çıkışlar ve geçmişin izleri, şarkılarımın sözlerine ilham kaynağı oldu. Her bir parça, yaşadığım bir anının yansımasıdır.

Özellikle "Silinmeyen Hatıralar" albümümde geçmişe dönüp baktım; kaybettiklerim, kazandıklarım, unuttuklarım... Hepsi orada. Bu albüm sadece bir müzik çalışması değil, aynı zamanda bir hayat özeti. Bazen bir anının melodisi vardır, siz sadece onu yakalarsınız. İşte ben de o anıları notalara dönüştürürüm.

Albümlerinizi ve şarkılarınızı sizin için ne ifade ediyor? Dinleyicilerle bağınızı nasıl şekillendiriyor?

Her albüm, her şarkı benim için bir anı, bir duygu kaydı. "Silinmeyen Hatıralar" gibi son albümlerimde, yaşadığım tüm mutlulukları, hüznüleri ve hayatın bana kattığı deneyimleri müziğe aktardım. Dinleyiciyle o anlarda kurduğum bağ, benim için tarifsiz bir duygu. Çünkü ben hiçbir zaman sadece söyleyen

olmadım; dinleyenle birlikte hissedenden oldum. Şarkılarım sadece notalardan ibaret değil; her bir melodiyi, dinleyenlerle ruhumu paylaşıyorum. Onların gözlerindeki o ışığı gördüğümde, emeklerimin, yılların anlam kazandığını hissediyorum. Şarkılarım yaşadıkça ben de yaşıyorum.

Sahne ve stüdyo dışında müziğe dair özel bir hobiniz veya ritüeliniz var mı?

Sahneye çıkmadan önce bir fincan sıcak çay içerim, derin bir nefes alırım ve gözlerimi kapatarak şarkının ruhuna bürünürüm. Bu, beni hem fiziksel hem de ruhsal olarak hazırlar. Ayrıca sahne kıyafetlerimi kendim seçerim; çünkü sahneye çıktığımda kendimi nasıl hissedeceğim, performansımı doğrudan etkiler. Provalarda bazen sadece boş sahnede yürür, sesin mekânda nasıl yankılandığını dinlerim. Bu küçük ritüeller bana güven verir, beni sahneye bağlar.

Sosyal medya, edebiyat için tehdit mi, yoksa yeni bir rönesans mı? **Kitap kültürünü dijitalde yaşatmanın sırları**

Betül Palacı

Instagram'da "Betüldenkitapyorumları" adıyla 173 bin takipçiye ulaşan içerik üreticisi Betül Palacı, edebiyatın dijital dünyadaki yerine dair konuştu. Palacı, kitap fenomenliğini bir "köprü görevi" olarak gördüğünü belirtirken, sosyal medyanın, basımı duran eserlerin bile yeniden okurda merak uyandırmadaki gücünden bahsetti.

Haber ve fotoğraf:

Berat Güneş

İçinde yaşadığımız dijital çağ, okuma alışkanlıklarını tehdit mi ediyor, yoksa edebiyata yeni bir kapı mı açıyor? Betül Palacı, bu sorunun cevabının "ikincisi" olduğunu düşünüyor. Palacı, kitap kültürünün dijital dünyada yaşatılmasını "mühim bir konu" olarak tanımlarken, okuma tutkusunu paylaşma arzusuyla birleştirerek çıktığı bu yolda, sosyal medyayı bir "nimet" olarak gördüğünü belirtiyor. Palacı ile dijital platformların kitap seçimlerindeki rolünden, geleneksel okur topluluklarından farklarına ve ünlü "Ben Kim Miyim?" serisiyle kitaplara nasıl yeni bir hayat verdiğine odaklanarak, sosyal medyada kitap kültürünün geleceğini konuştuk.

Kendinizden bahseder misiniz?

Ben Betül Palacı. 3 Nisan 1990 doğumluyum. İzmirliyim ve Kıbrıs'ta yaşıyorum. Tatlı bir beğün annesi, müthiş bir adamın eşi ve harika bir annenin kızıyım. Okumayı çok sevdim, seviyorum ve seveceğim. 7 senedir de sosyal medyada kitap ve edebiyat üzerine içerik üretiyorum.

Sizi sosyal medyada kitap ve edebiyat temelli içerik üretmeye iten şey neydi? Ve nasıl bir amaçla bu yola çıktınız?

Bu, tamamen içimden gelen bir şeydi çünkü her şeyi okumak arzularım arasında. Hayatım boyunca okudum. Okuduğumu bilenler ve bana güvenenler devamlı benden kitap önerisi, kitap

yorumu istiyordu. Genel olarak paylaşmayı çok seviyorum. Hele bu bir "fikir" olunca bambaşka hissettirdi. Bu düşünceden yola çıkarak paylaşma kavramını başka bir boyuta taşıdım. Sosyal medya aracılığıyla okuduklarımı sunacaktım. Bu yolu bir evrim süreci takip etti ve bugüne kadar geldim. Temel amacım, "paylaşmak".

Sosyal medyada kitap fenomeni olarak anılmak size ne ifade ediyor?

Bu yakıştırılan bir sıfat ve sosyal medyada bu sıfatla tanınmak harika bir şey. Çok özel hissettiriyor. Amacım asla ticaret ve ortaklık yönünde olmadı için bu işin maddi kısmıyla ilgilenmedim. Ben burada tamamen bir köprü görevi gördüğümü, karakterleri yeniden hayata döndürerek kitabın sesi olduğumu

düşünüyorum. Paylaşma ve aktarma amacı ile çıktığım bu yolda bir ün sonucu bu alanda bir otorite olmak güzel bir şey ama en güzeli, insanların beğenisini kazanmak ve onlara bu anlamda değer katmak.

"Sosyal medyada kitap kültürünün yaşatılması" konusunu nasıl tanımlıyorsunuz? Sosyal medya kitap okuma alışkanlığına zarar mı veriyor, destek mi oluyor?

Dijital dünyanın içinde yaşıyoruz bundan kaçış yok. Kaçmaya gerek de yok. Önemli olan bu dünyaya ruhu koyabilmek. Sosyal medya eleştiriliyor, biliyorum. Ama benim bakışım net: Eğer insanlar artık fiziksel olarak bir araya gelmiyorsa, kitap kültürü dijitalde yaşamaya devam etmeli. Çünkü yoksa yok olur. Bence sosyal medya

doğru kullanıldığında müthiş bir alan. Bir genç, bir videoya denk geliyor ve "Bu kitapta bir şey var, beni çağırıyor" diyor... İşte bu kültürün yaşaması demek. Ama "içerik tüketeyim de kitap okumayayım" algısı varsa, o zaten sosyal medya değil; tercih meselesi. Ben kimseyi okumaya zorlayamam, ama okuyanların yolunu aydınlatabilirim.

Genç okurların kitap seçimlerinde ve motivasyonlarında sosyal medyanın rolü ne? Bir kitap önerisinin beğeni sayısı, okuma eyleminin önüne geçebilir mi?

Beğeni sayısı kitabın ruhundan büyük olamaz. Olmamalı da. Gençlerin dönem algısı popülerlik üzerinden akıyor, biliyorum. Ama ben şöyle bakıyorum: Kim ne okuyorsa okusun, yeter ki okusun. Kimsenin iç dünyasını yargılayamayız. Biri acısından kaçmak için fantastik okur. Biri kendini bulmak için klasiklere gider. Bir başkası çağdaş roman seçer. Hepsı doğrudur. Önemli olan şu: Derinlik. İnsan bir kitaba niye yöneldiğini bilirse, o okuma zaten büyür. Ve evet, sosyal medya bu yönlendirmede etkili. Ama okuma eyleminin önüne geçemez. Çünkü kitabı açınca yalnız kalıyorsun; orada beğeni yok, sadece sen varsın.

İçerik üretirken izlediğiniz yol ve dikkat ettiğiniz noktalar nelerdir? Geri dönüşler ne şekilde oluyor?

Günümüz dijital dünyasında her alanda olduğu gibi, kişiyi kendine çekebilmek en büyük başarıdır. Bizim içeriğimiz kitap ve edebiyat. Bu alanla ilgilenen ve seven kitle ülkemizde ve dünyada her daim olacak. Önemli olan bu içeriği süslemek ve ilgi çekmek. Benim bir yılı aşkın süredir devam ettiğim "Ben Kim Miyim?" adlı bir serim var. Okuduğum ve bana dokunan kitapların özellikle başkarakterlerini tirat yoluyla tanıttığım bu seride; bir gün Raskolnikov, bir gün Anna Karenina, bir gün Dorian Gray, başka bir gün ise Kleopatra olabiliyorum. Bu seriye ekleyeceğim kitapları okurken aldığım notlar ile bir tirat metni hazırlıyorum ve o kitaptaki karakteri canlandırarak yaklaşık bir dakikalık videolar ile kişiyi o kitaba çekebiliyorum. Bu içerikteki kitaplar asla tanıtım ve ticari amaçlı olmuyor. Burada

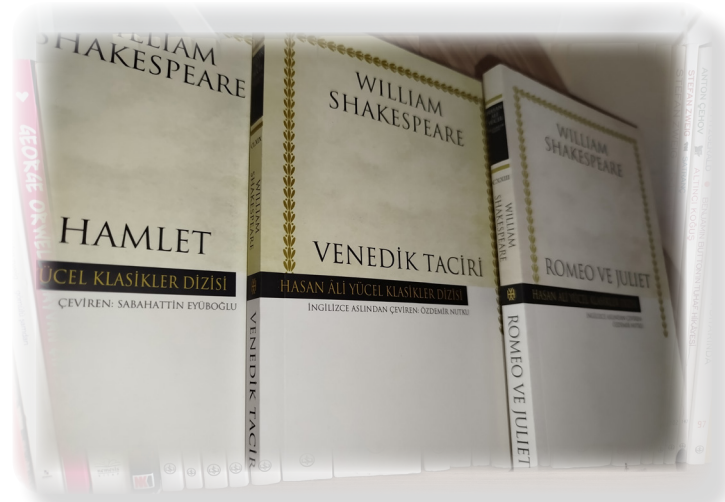
önemli olan duygu ve derinlik. Her daim istediğim, hoşuma giden, bana dokunan ve bahsettiğim derinliği hissettiren kitapları tercih ediyorum. Benim ölçüm izlenme değil. Geri dönüşler değişir, bazen az bazen çok izlenir. Bir video çok beğenilirken bir diğeri daha az beğeni alır. Bu yüzden benim buradaki tek ölçütüm canlandırıdığım karakterin ruhunu izleyiciye geçirip geçiremediğim. Gelen tepkiler genelde olumlu oluyor. Özellikle "Ben Kim Miyim?" serisine ilk başladığımda geri dönüşlerde heyecan ve şaşırma duygusu sezdim. "Bunu daha önce kimse böyle yapmamıştı." diyorlar, bu benim için her şeyden değerli.

Dijital okur topluluklarını, geleneksel topluluklardan ayıran yönler neler?

Dijital dünyada "karşı tarafı maruz bırakma" özelliği var. İnsanlar buna maruz kalabiliyor. Bu maruz kalma kötü değil, doğru içerikle karşılaşıncsa insanın ruhuna temas eder. Benim yaptığım da tam olarak bu. Geleneksel yöntemlerde bir ortamda, kulüpte, grupta veya dernekte planlı ve programlı şekilde toplanıp edebiyat konuşuluyordu. Sosyal medyada ise bir edebiyat topluluğunda zaman ve mekân derdi yok. Herhangi bir yerde bir kitabı öğrenebiliyorsunuz veya öğretebiliyorsunuz.

İçeriklerinizdeki kitapları neye göre belirliyorsunuz? Popüler kitaplar ile az bilinen eserlere dönüşler arasındaki fark ne boyutta?

Tamamen duygu temelli tercihler oluyor. Bir kitabı okuyorum ve bu kitaba "Ben Kim Miyim?" videosunu çekmem lazım diyorum veya tam tersi de olabiliyor, kitap bittikten sonra bir bağ kuramıyorum ve o kitaptan içerik çıkmayabiliyor. Kitabın popüleritesiyle ilgilenmiyorum asla. Hikâyesini beğendiğim ve "Bunu insanlar okumalı!" dediğim kitapları paylaşıyorum. Bu bazen kült bir eser oluyor, bazen ise herkesin adını ilk defa duyduğu kitaplar. Bir videomda, basımı duran ve örneğinin çok az bulunduğu "Leziz Kadavralar" kitabına yer verdim ve bu oldukça ilgi gördü. Bana geri dönüşlerde en çok sorulan soru, "Kitap hiçbir yerde yok, nereden tedarik edebilirim?" oldu. Bu, ya-

yınevinin dikkatini çekti ve kitap yeniden basıldı. Bir sosyal medya videosu, basımı durmuş kitabın yeniden gündeme gelmesini ve talep edilmesini sağladı. Edebiyatta amaç, merak duygusunu kamçılamaktır ve bu, sosyal medya sayesinde daha güçlü bir hâle geldi.

Sizin de icra ettiğiniz bu işin, sosyal medyadaki geleceği nasıl şekillenir?

Bu kültür, sosyal medya ortamında iyi bir kullanıcının elinde sonuna kadar ve en iyi şekilde gider. Önemli olan sıradan olmamak. Dışarıdan bakıldığında, dijital ortamda kitap tanıtımını herkes yapabilir; bu doğru. Ama önemli olan özgün olmak ve bu devamlılığı sağlayıp, kültürü yaşatabilmek. "Ben Kim Miyim?" serisi ile bir boyut ve derinlik kazandırdığımı düşünüyorum ve bunun gibi içerikler arttıkça yönelim ve teşvik de paralel şekilde artacaktır muhakkak. Tabii söylediğimiz gibi bu, iyi bir kullanıcının elinde

mümkün. Ben kendi adıma bu işi sadece sosyal medyada bırakmayı düşünmüyorum. "Ben Kim Miyim?" serisi zaten bir karakter evreni. İleride kısa film, tiyatral mini seriler ya da farklı konseptlerde daha derin işler üretmek istiyorum.

Son olarak okurlarımıza vermek istediğiniz bir mesaj var mı?

Okumaktan kaçmayın. Okuduklarınızı da saklamayın. Çünkü bir kitap bazen insanın kendi sesini duyduğu tek yerdir. Başkalarının ne dediğini önemsemek yerine, kendi merakınızı takip edin. Soru sormaktan vazgeçmeyin; merak eden insan büyür. Kendi doğrularınızı yaşayın, çünkü başkasının doğru su sizin hayatınıza değer katmaz.

Bu keyifli ve ufuk açıcı sohbet için Betül Palacı'ya içtenlikle teşekkür ediyoruz. Okurlara verdiği, "Okumaktan ve soru sormaktan vazgeçmeyin" mesajının tüm kitapseverlere ulaşmasını diliyoruz.

Roman sesi, yaşam biçimi: Klarnet, zurna ve neyin dilinden müzik mirası

Roman müzisyenler için müzik, bir meslekten çok yaşam biçimidir. Klarnet, zurna ve neyin sesiyle büyüyen bu insanlar, ailelerinden miras kalan tutkuyu sahnelerde, sokaklarda ve atölyelerinde yaşatmaya devam ediyor. Her biri, kendi çalgısında bir hayat hikâyesi anlatarak Roman kültürünün sıcaklığını ve müziğin birleştirici gücünü geleceğe taşıdı.

Haber ve fotoğraf:
Uğur Tekeli

Yaşamlarını müzikle bütünleştirmiş, mesleklerine tutkuyla bağlı Roman müzisyenler, enstrümanlarını tıpkı bir yazarın kalem, ressamın fırçası gibi duygularını yansıtmak için kullanmaktadır. Bu benzersiz dünyanın derinliğini ve sıcaklığını yansıtmak amacıyla, mesleklerine aşık klarnet sanatçıları Kıvanç Demir ve Esat Can Şen ile zurna ve ney ustası Coşkun Sezertaşlı ile bir araya geldik. Sanatçılar, tutkularını, mesleklerine bakışlarını ve kültürlerinin kendileri için ne ifade ettiğini içtenlikle anlattı.

Köklerden gelen miras: Aile ve mahalle ruhu

Her iki usta müzisyen de müzikle iç içe bir ailede büyüdüklərini ve bu geleneğin hayatlarının merkezinde yer aldığını belirtti. Kıvanç Demir, müziğe olan il

gisinin çocukluk yıllarında başladığını söyledi. Annesinin ve teyzesinin solist, dedesinin ise bir dönem Orhan Gencebay'ın bateristi olduğunu anlattı. "Böyle bir ortamda büyümek beni müziğe yönlendirdi." diyen Demir, mahalle yaşamının da bu tutkuyu pekiştirdiğini vurguladı. "Her sabah müzikle uyanır, geceleri komşularla birlikte çalardık. Bizim mahallede sessizlik diye bir şey yoktu." diye ekledi. Benzer şekilde Coşkun Sezertaşlı da Germencik'te, müzikle yoğrulmuş bir mahallede yetiştiğini anlattı. Zurna ve neyle uğraşmaya usta müzisyenlerin yanında başladığını söyleyen Sezertaşlı, "Kara Hüseyin ve Saadetin Doğan gibi ustalardan çok şey öğrendim." dedi. 40 yılı aşkın süredir Türkiye'nin farklı yerlerinde düğünlerde sahne aldığını belirten sanatçı, aynı zamanda kendi atölyesinde ney imalatı yaparak geçimini sağladığını ifade etti.

Roman müziği: Eğlencenin ve kimliğin sesi

Her üç sanatçı için de Roman müziği yalnızca bir uğraş değil, bir yaşam biçimi oldu. Demir, "Roman toplumunda müzik eğlencenin, neşenin ve birlikteliğin simgesidir. Bu gelenek çocukluktan itibaren herkesin içine işler." dedi. Sezertaşlı ise Roman müziklerinin hem eğlenceli hem de kültürel bir yönü olduğunu vurguladı. "Biz bu müziği çalarken hem keyif alırsınız hem de kültürümüzü temsil ederiz." diyerek duygularını anlattı. Ustalar, Roman müziğinin Türkiye'nin renkli mozaiğinde önemli bir yer tuttuğunu ancak hak ettiği itibarı ve görünürlüğü henüz kazanmadığını vurguladı.

Değişen zaman ve mesleğin zorlu koşulları

Roman çalgıcılar, müzikle dolu yaşamlarını sürdürürken birçok

zorlukla da karşılaşmakta. Sezertaşlı, düğünlerde ekip kurmanın giderek zorlaştığını belirterek, "Artık davulcu bulmak bile güçleşti. Eskiden bir mahallede üç-dört ekip olurdu, şimdi bir tane zor buluyoruz." dedi. Demir ise müzik sektörünün değişen koşullarının genç müzisyenler için yeni zorluklar yarattığını söyledi ve "Dijitalleşme ve ekonomik koşullar sahne sayısını azalttı ama biz hâlâ dayanışma içindeyiz." diyerek Roman müzisyenlerin birlik ruhuna vurgu yaptı.

Klarnetin yeni kuşak sesi: Esat Can Şen

Roman müziği geleneği ustaların sözleriyle yaşasa da, mesleğin geleceği genç ve orta kuşağın omuzlarında. 30 yaşındaki klarnet sanatçısı Esat Can Şen ise, bu kültürü yaşatmanın onurunu ve zorluklarını günümüz koşullarında tecrübe eden isimlerden. Romanlar için enstrüman çalmak,

kültürel bir miras olmasının ötesinde, aynı zamanda geleneksel bir geçim kaynağıdır ve toplumsal anlamda işsizlik sorununu ortadan kaldıran en önemli etkenlerden biridir. Şen, klarnetle olan bağını samimi sözlerle anlatıyor. "Klarnete karşı çocukluktan gelen büyük bir ilgim vardı. Ama ilk adımı üniversitede attım. Orada tanıştığım Roman arkadaşlarım sayesinde bu müziğin sadece enstrüman çalmak olmadığını, bütün bir yaşam felsefesi olduğunu anladım. Onlar sayesinde kültürün tam ortasına girdim." Sanatçı, Roman müziğinin duygusal derinliğini ise şöyle açıklıyor: "Roman müziği, insanın içindeki coşku-

yu ve hüznü aynı anda dışarı vurur. Bize göre bu müzik, hayatın kendisidir; bir düğünde herkesi bir araya getiren, neşeyi katlayan o enerji demektir. Klarneti elime aldığımda, o büyük duygu geçişini insanlara yaşatmak benim için en büyük keyif." Sektörün getirdiği yeni zorluklara değinen Şen, "Usta müzisyenlerin bahsettiği ekonomik ve dijital zorluklar elbette var. Eskisi gibi ekip kurmak ve sahnede kalmak zorlaştı. Ancak bu müzik o kadar güçlü ki, zorluklara rağmen çalmaya devam ediyoruz" ifadelerini kullanırken, bu mesleği yapmanın kendisi için taşıdığı anlamı da vurguluyor: "Roman müziği çal-

mak, bu coğrafyanın en sıcak, en içten sesini geleceğe taşıma onurunu veriyor. Bu mirasın bir parçası olmak benim için büyük bir gurur."

Geriye kalan onur: Bir geleneği yaşatmanın mutluluğu

Usta sanatçılar geriye dönüp baktıklarında, müzikle dolu bir hayat sürdürmüş olmanın mutluluğunu yaşadıklarını söyledi. Sezertaşı, "Çocukluğum mahalle eğlenceleriyle geçti. Sabahlara kadar zurna ve davul sesleriyle büyüdük. O günler geride kaldı ama kültürümüz hâlâ aynı canlılıkla yaşıyor" dedi. Demir ise benzer bir

duyguyla, "Roman mahallelerinde müzik hâlâ insanların ruhunu besleyen bir unsur. Bu geleneği yaşatmak benim için büyük bir onur." diyerek sözlerini tamamladı.

Roman müzisyenler, sadece müzikleriyle değil, hikâyeleriyle de kültürlerinin sıcaklığını geleceğe taşıdılar. Klarnetçi Kıvanç Demir, zurna ustası Coşkun Sezertaşı ve klarnetçi Esat Can Şen'in bu içten hikâyeleri, Roman müziğinin sadece bir sanat dalı değil, bütün bir yaşam biçimi olduğunun en güçlü kanıtı oldu. Onların notaları, bir kültürün sıcaklığını geleceğe taşımaya devam ediyor.

Yapay zekâ ile insan arasında gelişen duygusal ortaklık, sorumluluk ve aidiyetin psikolojik haritası

Uzm. Psk. ve Aile Dan. Özge Çelik

Psk. Dan. Sibel Sanem Çalhan

Yapay zekânın insan psikolojisi üzerindeki etkileri her geçen gün daha fazla tartışılıyor. Uzman Psikolog ve Aile Danışmanı Özge Çelik ile Psikolojik Danışman Sibel Sanem Çalhan, bu teknolojinin duygusal bağ kurma biçimimizi nasıl dönüştürdüğünü değerlendirerek yapay zekânın insan duygularını anlamadığını, yalnızca yansıttığını vurguluyor.

Haber: Damla Kocaoğlu
Fotoğraf: Talha Kahya /
Sedanur Alkan

İnsanın teknolojiyle kurduğu duygusal ilişki, son yıllarda yeni bir boyut kazandı. Yapay zekâ sistemleri, insanla kurdukları diyaloglarda sıcak, anlayışlı ve empatik bir ton kullanarak kullanıcılarında gerçek bir paylaşım hissi yaratıyor. Ancak uzmanlara göre bu ilişki, sanıldığı kadar karşılıklı değil. Uzman Psikolog ve Aile Danışmanı Özge Çelik ile Psikolojik Danışman Sibel Sanem Çalhan'a göre yapay zekâ, insanın duygularını gerçekten an-

lamıyor yalnızca onları yansıtıyor.

Yapay zekâ insanı anlamak için değil, yansıtmak için var

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Hastanesinde görev yapan Uzman Psikolog ve Aile Danışmanı Özge Çelik, yapay zekânın duygusal ve bilişsel yönlerine dikkat çekerek bu teknolojinin insanın kendi duygularını yansıttığı bir alan olduğunu söyledi. Çelik'e göre, bir insan film izlerken sahte bir sahne karşısında nasıl gerçek duygular hissedebiliyorsa, yapay zekâyla kurulan ilişkide de benzer bir süreç yaşandı. Ancak

bu, çift yönlü değil; insan, kendi duygularını bir ekrana yansıttı. Teknoloji üretiminin insanın doğaya hükmetme arzusundan doğduğunu hatırlatan Çelik, bugün gelinen noktada "insanın teknolojiyi değil, teknolojinin insanı yönlendirdiğini" vurguladı. Bu durumun özgür düşüncüyü, yaratıcılığı ve duygusal farkındalığı zayıflatabileceğini söyledi.

Yapay zekâ empatiyi taklit ediyor ama hissetmiyor

Psikolojik Danışman Sibel Sanem Çalhan da yapay zekânın empatik görünümünün aslında

da bir taklit olduğunu ifade etti. Hacettepe Üniversitesi mezunu olan ve Aydın'da kendi ofisinde yetişkinler, çocuklar ve gençlerle çalışan Çalhan, yapay zekâyla kurulan duygusal ilişkinin tek taraflı olduğunu belirterek, "Biz çift taraflı bir iletişim gibi algılıyoruz ama aslında tek taraflı bir yansıtma söz konusu. Yapay zekâ, bizim duygumuzu bize geri yansıtıyor. Kanlı canlı bir insan gibi üzülmeyeceğini biliyoruz ama onu duymak ve okumak bize iyi hissettiriyor." dedi. Çalhan, yapay zekânın empatiyi taklit ederek olumlu ifadelerle kullanıcıyı sürekli onayladığını, bu durumun ise insanın gerçek

hayattaki empati becerilerini zayıflatabileceğini belirtti. "Yapay zekâ tartışmaya girmez, hep ılımlıdır. Bu yüzden onunla kurulan iletişim, gerçek insan ilişkilerinden farklıdır." diyerek uyarıda bulundu.

Duygusal ton düzenleniyor ama yeni bir öğrenme biçimi değil

Her iki uzmana göre yapay zekânın kullandığı nazik ve sakin dil, insanların duygularını düzenleyici bir etki yarattı. Çelik, bunun bir tür öğrenme süreci oluşturabileceğini ancak duygusal karşılığın yalnızca sözcüklerle sınırlı kaldığını vurguladı. Çalhan ise bu tonda yeni bir şey olmadığını fakat öfke ve kaygı gibi yoğun duyguların yapay zekâyla kurulan iletişimde yatışabildiğini belirtti. Çalhan, "Yapay zekâ, insanı geçici olarak sakinleştirebilir ancak uzun vadede bireyin gerçek duygusal dayanıklılığını geliştirmesine yardımcı olmaz" diye ifade etti. Uzmanlara göre duygusal denge, yalnızca dijital onaylarla değil; temas, etkileşim ve karşılıklılıkla sağlanabilmektedir.

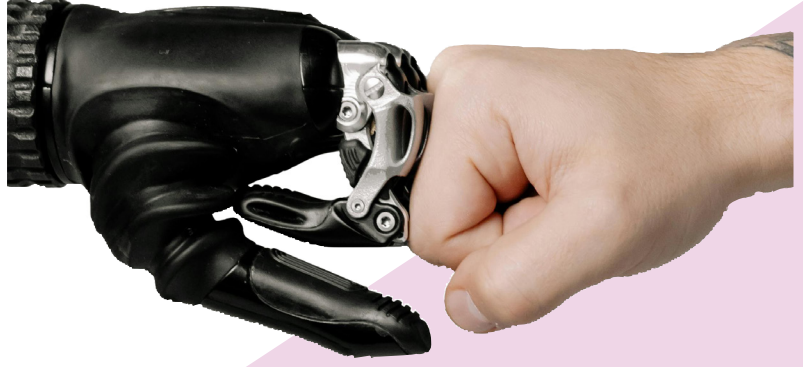
Yapay zekâ kısa vadede iyi gelir ama gerçek iletişimin yerini alamaz

Uzman Psikolog ve Aile Danışmanı Özge Çelik, yapay zekâ ile kurulan iletişimin kısa vadede rahatlatıcı olabileceğini ancak

uzun vadede yalnızlaşmaya yol açabileceğini söyledi. Bu durumu "tek tip beslenme" ye benzeten Çelik, "Yapay zekâyla iletişim kurmak kısa vadede iyi gelebilir ama gerçek iletişimin yerini alamaz" dedi. Benzer şekilde Çalhan da Türkiye gibi toplulukçu kültürlerde yapay zekânın yalnızlığı artırabileceğine dikkat çekti. İnsanların gerçek sosyal ilişkilerinde yaşadıkları sorunları yapay zekâ üzerinden çözmeye çalıştığını belirten Çalhan, bunun başlangıçta destekleyici gibi görünse de sonunda kişiyi daha da yalnızlaştırdığını ifade etti.

Yapay zekâyı bağımlılık sosyal becerileri zayıflatıyor

Yapay zekâyı kullanarak yalnızlıkla baş etmeye çalışan bireylerde sosyal kasların zayıfladığını belirten uzmanlar, bu durumun kişiler arası iletişimde sorun çözme becerisini azalttığını söylediler. Çalhan, "Sürekli olarak bütün dertlerini yapay zekâyla paylaşan kişi, çevresiyle konuşmamaya başlıyor. Bu da onay bağımlılığını artırır ve insan ilişkilerini zayıflatır" dedi. Çelik ise bu durumu bağımlılıkla ilişkilendirdi. Gerçek hayatta tatmin olamayan bireylerin, yapay zekâyı bir kaçış alanı olarak kullanmaya başladıklarını belirten Çelik, bunun sosyal izolasyonu derinleştirdiğini ifade etti.

Sorumluluk duygusu zayıflıyor, vicdan dışsallaşıyor

İki uzmana göre, yapay zekâyı, "beni yanlış yönlendirdi diyerek suçlamak, sorumluluktan kaçma davranışı, konu hakkında Çalhan, "Sorumluluk bilinci gelişmemiş birey, yapay zekâyı da suçu atabilir. Çünkü o hep olumlu bir dille cevap verir" dedi. Çelik ise bu durumu toplumsal ölçekte bir otoriteye bağımlılık biçimi olarak değerlendirdi, "Yapay zekânın otorite figürü haline gelmesi, bireyin eleştirel düşünme becerisini zayıflatabilir" diye ifade etti. Her iki uzman da yapay zekâyı, vicdan yüklenebilecek bir varlık olarak görmenin, insanın kendi vicdanını dışsallaştırması anlamına geldiğini vurguladı.

"Üzgünüm, hata yaptım" bir refleks değil, koşullanma

Yapay zekânın kullandığı "üzgünüm, hata yaptım" gibi ifadeler, insanın duygusal tepkilerini koşullandırdı. Çelik'e göre bu, bir dil kuralıydı; duygusal bir farkındalık değil. Çalhan ise insanın bu ifadeler karşısında gerçekten rahatladığını ancak bunun bir yanılsama olduğunu söyledi. "Affetme davranışı koşullanmış bir tepkiye dönüşüyor. Hata yapan yapay zekâ değil, biziz. O bir araç, karar merci değil." diye ifade etti.

Eleştirel düşünme kası körelmemeli

Uzmanlar, yapay zekânın bilgi üretme biçiminin insan beynindeki eleştirel düşünmeyi zayıflatabileceği konusunda hemfikir, konu hakkında Çalhan, "Yapay zekânın verdiği bilgileri sorgulamak gerekir. Aksi halde beyin kaslarımız tembelleşir" der-

ken Çelik de bu sürecin insanı bağımlı hale getirdiğini ifade etti. Her iki uzmana göre, sürekli olarak dijital bir otoriteye başvurmak, uzun vadede özgüven kaybına yol açmaktadır, bu durum ise bireyin "ben bilmem, o bilir" anlayışına teslim olmasına neden oldu.

Kültürel kodlar ve toplumsal cinsiyet kalıpları dijitalleşiyor

Yapay zekânın Türkçe konuşabilmesi ve kullanıcıyla kültürel bağ kurabilmesi, ulusal kimliğin dijital ortama taşınması anlamına geliyor ancak uzmanlara göre bu durum, aynı zamanda kültürel önyargıların da algoritmalara taşınması demekti. Çelik, yapay zekânın toplumsal cinsiyet rolleri konusunda tarihsel kalıpları sürdürdüğünü belirterek, "Kadını yalnızca şefkat ve annelik rolleriyle ilişkilendiriyor. Bu da toplumsal algıyı olumsuz etkiliyor" diye ifade etti. Çalhan ise farkındalığı olmayan kullanıcıların bu kalıpları içselleştirebileceğini, farkında olan bireylerin ise sistemin yönlendirmelerine karşı durabileceğini belirtti.

İnsanı yönlendiren değil, insan tarafından yönlendirilen teknoloji olmalı

Uzman Psikolog ve Aile Danışmanı Özge Çelik, bireylerin yapay zekâ çağında en çok koruması gereken değerini eleştirel düşünme becerisi olduğunu vurguladı. Psikolojik Danışman Sibel Sanem Çalhan ise, "Yapay zekâ empatiyi taklit ediyor ama hissetmiyor" diyerek bu sistemlerle kurulan duygusal bağın sınırlarını hatırlattı. Her iki uzmana göre, yapay zekâ insanın yerine geçmemeli; insan, teknolojiyi yönlendiren taraf olmalı aksi halde duygusal bağların yerini dijital yansımalar alacak ve insan giderek kendi gerçekliğinden uzaklaşacak.

Dijital vasiyet: Hesap şifreleriniz sizinle birlikte siliniyor mu?

Dr. Öğr. Üyesi Samsun Mustafa Başarıcı

Dijital dünyada bıraktığınız fotoğraflar, e-postalar ve hesaplarınız sizden sonra sevdiklerinize kalır. Ancak şifreleriniz ve hesap bilgileriniz olmadan onlar bu dijital mirasa ulaşamaz, yasal karmaşalarla baş etmek zorunda kalırlar. Bu nedenle dijital vasiyetinizi oluşturarak hem anılarınızı koruyabilir hem de sevdiklerinizi zor durumda bırakmamış olursunuz.

Haber ve fotoğraf: Sultan Çelikkanat

Dijital dünya, yaşamımızın ayrılmaz bir parçası haline gelirken, çoğumuzun göz ardı ettiği önemli bir soru giderek daha önemli bir hale geliyor: Biz öldükten sonra bu devasa dijital varlığımıza ne olacak? Bu kritik soruyu cevaplamak için Av. Burak Özdemir ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden Dr. Öğr. Üyesi Samsun Mustafa Başarıcı ile bir araya geldik. Sosyal medya hesaplarımız, çevrim içi servislerimiz ve dijital varlıklarımızın yasal bir boşluk ve teknolojik belirsizlik içinde kaybolma tehlikesiyle nasıl karşı karşıya olduğunu uz-

man görüşleriyle ele aldık. Bu sessiz tehdidin bireyleri ve ailelerini nasıl hazırlıksız yakaladığını ve yas sürecine hukuki ve duygusal bir yükü nasıl eklediğini derinlemesine inceledik.

Yasal boşluk, dijital dünyada sahipsiz hesaplar yaratıyor

Av. Burak Özdemir, "Türk Medeni Kanununa göre miras 'malvarlığı', değer taşıyan unsurlardan oluşur. Bir sosyal medya hesabının veya e-posta arşivinin ekonomik bir değeri olmadığı sürece, hukukun mirasçılara geçişi tartışmalıdır." dedi ve sözlerine, "Bir yakınınız vefat ettiğinde, onun Facebook profilini anı hesabına dönüştürmek veya hesabı kapatmak için plat-

formun belirlediği süreçleri izlemek zorundasınız. Bu süreçler ise her platformda farklılık gösteriyor ve zaman alıcı olabiliyor. Mahkeme kararı bile gerektirebiliyor. Bireyler, hayattayken bu hesaplar için ne istediklerini bir 'dijital vasiyetname' ile açıkça belirlemezlerse, sevdikleri hem duygusal hem de hukuki bir labirentin içinde kaybolup gidebilir." şeklinde devam etti.

Teknoloji devlerinin yaklaşımı: Politikalar ne diyor?

Dr. Öğr. Üyesi Başarıcı ise konunun teknik boyutuna dikkat çekiyor. Büyük teknoloji şirketlerinin kullanıcı öldüğünde devreye giren politikaları olduğunu ancak bunların çoğu kullanıcı tarafından

bilinmediğini, "Facebook ve Instagram, bir kullanıcının vefatı bildirildiğinde hesabı 'Anma Hesabı'na dönüştürüyor. Bu hesap, arkadaşların duvarında anı paylaşmasına izin verirken, giriş yapılmasını ve bazı kişisel bilgilerin görünürlüğünü engelliyor." şeklinde vurguladı. Başarıcı, "Google ise 'Etkin Hesap Yöneticisi' özelliği ile kullanıcıların, hesaplarına belirli bir süre erişilmezse veya kendisi vefat ederse, verilerinin bir kısmının veya tamamının seçtikleri kişilerle paylaşılmasını sağlayabiliyor. Ancak sorun, bu ayarların çoğu kullanıcı tarafından aktif olarak yapılmaması. Şifrelerin mirasçılara verilmesi ise neredeyse tüm hizmet sözleşmelerinde yasak. Dolayısıyla tek çözüm, önceden plan

Av. Burak Özdemir

yapmak.” açıklamasını yaptı.

“Dijital vasiyetinizi oluşturmak için 5 kritik adım”

Av. Özdemir, bireylerin atması gereken ilk ve en kritik adımı, “Öncelikle dijital varlıklarınızın bir envanterini çıkarmalısınız. Bu, sadece sosyal medya hesaplarınızı değil, aynı zamanda finansal değeri olabilecek çevrim içi bankacılık hesaplarınızı, e-posta adreslerinizi, bulut depolama alanlarınızı hatta NFT gibi dijital koleksiyonlarınızı kapsamalıdır. Bu listede, mirasçılarınızın var olanı yönetebilmesi için temel yol haritasıdır.” şeklinde açıkladı. Başarıcı ise planlama ve atama sürecine, “Bir liste oluşturduktan sonra, her bir varlık için ne yapılmasını istediğinizi açıkça belirten bir dijital vasiyetname oluşturun.

Ardından, bu talimatları uygulayabilmesi için teknik olarak yetkin ve size güven duyulan bir ‘dijital mirasçı’ atayın. Bu kişi, sizin dijital dünyanızdaki yürütücünüz olacaktır. Ona, sahip olduğunuz hesapların listesini ve bu hesaplar için verdiğiniz talimatları iletmeyi unutmayın.” şeklinde dikkat çekti. Av. Özdemir, yasal geçerliliği artırmak için, “Bu dijital vasiyetinizi, noter onaylı resmi vasiyetnamenize bir ek olarak dahil etmeniz, uygulayıcıların önünde çıkabilecek hukuki engelleri büyük ölçüde azaltacaktır. Bu, dijital isteklerinizin yasal bir dayanağı olmasını sağlar.” diyerek öneride bulundu.

“Platformların kendi içinde sunduğu araçları da kullanmak çok önemli”

Teknoloji şirketlerinin sunduğu hazır çözümleri ise Başarıcı, “Bireysel önlemlerin yanı sıra, platformların kendi içinde sunduğu araçları da kullanmak çok önemli. Google’ın ‘Etkin Hesap Yöneticisi’ veya Facebook’un ‘Vasiyet Atama’ özelliği gibi araçlar, süreci doğrudan platform nezdinde resmileştirir ve mirasçılarınızın işini büyük ölçüde kolaylaştırır. Bu adım, yasal süreçlere destek olacak teknik bir onay niteliği taşır.” şeklinde anlattı. Son

adım olan bilgilerin güvenli saklanması konusunda her iki uzman da uyarıda bulunuyor. Av. Özdemir, “Hiçbir zaman şifrelerinizi doğrudan vasiyetnamede veya kolay ulaşılır bir yerde paylaşmayın. Bu, hizmet şartlarını ihlal edebilir ve güvenliği tehlikeye atar.” derken, Dr. Başarıcı da pratik çözümü, “Amacınız, mirasçınıza hesap bilgilerinizin kendisini değil, onlara nasıl ulaşabileceğinin anahtarını güvenli bir şekilde bırakmaktır. Bu anahtar, şifre yöneticinizin ‘acil durum erişim’ özelliği, zarf içinde bir banka kasası veya güvenilir bir dijital vasiyet servisi olabilir. Mirasçınız, sizin oluşturduğunuz talimatlar ve bu güvenli anahtar sayesinde, süreci hukuka ve güvenlik kurallarına uygun bir şekilde yönetebilir.” şeklinde aktardı.

“Bu, sadece bir hesap kapatma meselesi değil”

Dijital vasiyet oluşturmaya artık kişisel bir seçim değil, dijital çağın bir sorumluluğu olduğu konusunda hemfikir olan Av. Burak Özdemir, “Yasa-

lar bu alanda henüz yeterince hızlı gelişmiyor. Bireylerin kendi önlemlerini alarak, bu belirsizlikten sevdiklerini koruması en gerçekçi çözüm.” diyerek hukuki boşluğa dikkat çekti. Başarıcı ise sürecin teknik boyutunu vurgulayarak, “Bu, sadece bir hesap kapatma meselesi değil; dijital kimliğinizin ve anılarınızın kontrollü bir şekilde geleceğe aktarılmasıdır. Platformların araçlarını kullanmak ve güvenli bir bilgi paylaşım yöntemi belirlemek, bu süreci onurlu ve sorunsuz kılan anahtardır.” şeklinde konuştu.

Dijital miras, artık sadece bir veri yığını değil, kişisel tarihimizin ve ilişkilerimizin bir kayıdır. Bu nedenle, dijital vasiyetimizi oluşturmak, sevdiklerimiz için yapabileceğimiz en önemli ve öngörülü hareketlerden biri haline gelmiştir. Bu yolculukta bize değerli bilgilerle rehberlik eden Av. Burak Özdemir’e ve Samsun Mustafa Başarıcı’ya teşekkür ederiz. Uzmanların da vurguladığı gibi, bu konudaki farkındalığı artırmak ve harekete geçmek hepimizin sorumluluğudur.

Yapay zeka ve dijitalleşme çağında gazeteciliğin dönüşümü

Yapay zekâ ve dijitalleşme çağıyla birlikte gazetecilik mesleği en büyük dönüşümünü yaşıyor. Haberciliğin epistemolojisini ve etik sınırlarını yeniden tanımlayan bu dönüşüm, gazetecilik mesleği için bir tehdit mi yoksa fırsat mı? Yapay zekânın hızlı yazım tekniği ile haber akışını belirlediği, otomatik içerik ürettiği bu dönemde, gazetecinin konumu güçlenirken aynı zamanda sorgulanıyor. İnsan merkezli meslek olan gazeteciliğin dijitalleşme ile beraber yaşadığı dönüşüm hem gazetecilik mesleğini hem de etik sınırları değiştirmeye başlıyor. Bu değişimle birlikte gazeteci sadece bilgi aktaran bir aktör olmaktan çıkıyor, veri okuryazarı ve yapay zekâ uzmanı olmaya ihtiyaç duyuyor.

Haber ve fotoğraf:
Duygu Gümüş

Gazetecilik mesleği, 17. Yüzyılın Avrupasında matbaanın yaygınlaşması ile birlikte haberlerin halka düzenli ve güvenilir bir şekilde ulaştırılması amacıyla bir meslek haline gelmiştir. Toplumun bilgilendirilmesi, hükümet kararları ve toplumsal olayları gündeme getirmek gibi temel işlevleri olan gazetecilik demokrasilerin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Yapay zekâ ve dijital-

leşme çağı ile birlikte gazetecilik mesleği, yeni etik sınırlar ve tekniklerle harmanlanmış ve kendini yeniden tanımlayan bir meslek haline gelmiştir. Haber üretimi, doğrulanması ve yayınlanması sürecinde yapay zekâ destekli uygulamalar kullanılmaya başlanmış ve bu süreçte veri gazeteciliği önemli bir alana dönüşmüştür. Yapay zekâ ve dijitalleşme çağında gazeteciliğin dönüşüm süreçlerini daha yakından anlamak, dijitalleşme gölgesinde gazetecilik mesleğinin hem risklerini hem de fırsatlarını öğrenmek

ve yapay zekâ kullanımında yaşanacak zorlukları kavrayabilmek için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Samsun Mustafa Başarıcı, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Arş. Gör. Münevver Bahar, Aydın Haberleri Yazı İşleri Müdürü Tuğba Aydın, Ajans Aydın Gazetesi Muhabiri Saniye Başkan, Ajans Aydın Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Yusuf Konrat, Anadolu Ajansı Aydın İl Temsilcisi Ferdi Uzun ile bir görüşme gerçekleştirdik.

Yapay zekâ rakip ise gazeteci rakibini iyi tanımalı

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Samsun Mustafa Başarıcı, yapay zekâ bir rakip olarak görmediğini sadece bir trend haline geldiğini ama gerçekten rakip ise rakibi iyi tanımamız gerektiğini vurguladı. Başarıcı, "Bir bilgisayar mühendisi ve yapay zekâ üzerine çalışmalar yapan bir uzman olarak, toplum kadar yapay zekadân korkmu-

yorum ve onu rakip olarak görmüyorum. Geçen yıllarda robot süpürgeler bir anda trend oldu ve neredeyse tüm toplum robot süpürge almaya başladı. Yapay zekâ da tam olarak böyle bir durumda ama unuttuğumuz bir şey var robot süpürgeler için süpüreceği güzergahları ayarlayan yine insanlardı. Yapay zekâ, biz insanlar ona bilgi ve veri verdikçe güçlenir ve hayatımıza dahil olur. Yapay zekâ asla bir insan zekâsı ile yarışmaz neticede yapay zekâyı tasarlayan da bir insan zekâsıydı. Yeterli eğitimle yapay zekânın doğurabileceği olumsuz olayları önleyebilir ya da üstesinden gelebiliriz. Gazetecilerin bilgisayarı ve yapay zekânın çalışma mantığını bilmesi gerekir, yapay zekâyâ verilecek komutları değerlendirebilen ve doğruluğunu kanıtlayabilen gazeteciler asla yapay zekânın ışığında sönük kalmaz. Bu nedenle biz halkın doğru, tarafsız ve güvenilir haber alabilmesi için gazetecilik bölümlerine yapay zeka derslerinin eklenmesi gerektiğini düşünüyorum, tabi ki bir bilgisayar uzmanı öğrencisi kadar derin eğitim alsınlar demiyorum fakat en azından temel bilgisayar ve temel yapay zekâ eğitimi almaları gerekiyor. Aslında sadece gazetecilik bölümü değil, madem yapay zekâ hayatımıza bu denli dahil oldu her bölüme bu dersler eklenebilir. Bir futbolcu olduğumuzu düşünelim, rakibimizin eksiklerini veya güçlü olduğu yönleri kavrayamazsak oyunu kazanma ihtimalimiz bir hayli düşecektir ama rakibimizin çıktığı maçları analiz edersek ve onun oyun stratejisini kavransak kazanma ihtimalimiz artacaktır. Bu yüzden yapay zekâ rakip ise rakibimizi iyi tanımalıyız ki onu yenebilelim.” diyerek, yapay zekâyı çözümleyebilmenin her meslekte bir avantaj yaratabileceğine, gazetecilerin yapay zekâyı bir rakip değil asistan olarak görmeleri gerektiğine dikkat çekti. Başarıcı'ya göre, bilgisayar ve yapay zekâ alanında Çin ve Japonya'yı örnek almamız ve aynı zamanda ilkokuldan bilgisayar derslerinin de matematik dersleri gibi daha kapsamlı olması gerekiyor.

Yapay zekâ doğru yerde ve doğru amaçla kullanılırsa avantaj

Ajans Aydın Gazetesi Yazı İşleri Müdürü Yusuf Konrat, yapay zekânın akıllıca kullanıldığında etkili sonuçlar ortaya çıkaracağını ve bilinçsizce kullanılan yapay zekânın avantajdan çok dezavantaj sağlayacağını söyledi. Gazetecilikte, yapay zekânın hız için kullanılması gerektiğini ve bu bağlamda ses dönüştürme, görüntü olmayan haberler için görüntü üretme gibi daha pasif işlerde kullanılmasının gazetecilik için daha verimli olacağını vurguladı. Konrat, “Gazetecilik mesleğinde, yapay zekâ akıllıca kullanıldığında etkili sonuçlar ortaya çıkarıyor. Fakat yapay zekâyâ sadece insanın yapacağı işleri vermek gazeteciye bir avantaj değil dezavantaj sağlar çünkü biz gazetecileri birbirinden ayıran en önemli özelliğimiz bir olaya karşı olan farklı bakış açılarımız. Yapay zekâ hız kazanmak için kullanılırsa, hem iş yükünü azaltır hem de ciddi anlamda zaman kazandırır ama yapay zekâyâ bir olayı anlatıp ondan bunu haber metnine dönüştürmesini istemek bizi diğer gazetecilerden geri plana düşürür. Yapay zekâ, doğru yerde ve doğru amaçla kullanan gazeteciler için bir fırsattır. Geleneksel medyada bir haberin yayınlanması bazen bir günü bulurken, yapay zekânın sağladığı hız ile birkaç saat içerisinde haberi tamamlamak mümkün hale geldi. Gelecek dönemde de yapay zekâyı kullanan gazeteciler ve medya kuruluşları ile kullanmayanlar arasında fark çok belirgin bir hale gelecek. Bu dönüşüm kaçınılmaz bir şekilde sektörün şeklini yeniden belirleyecek.” diyerek yapay zekânın amacına uygun ve etik sınırlar çerçevesinde kullanılması gerektiğini, doğru kullanıldığı takdirde gazeteci için bir fırsat olduğunu belirtti.

Gazeteciliğin kalbi sokakta atıyor

Ajans Aydın Gazetesi Muhabiri Saniye Başkan, yapay zekânın haber yazma ve görüntü üretme ile bir gazetecinin yerini alamayacağını, gazete

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Samsun Başarıcı

Yusuf Konrat

Saniye Başkan

Ferdi Uzun

çileri yapay zekâdan ayıran en önemli unsurun gazetecilerin insani duyguları olduğuna değindi. Başkan, "Bir gazeteci habere insani yönü ile yaklaşır, sokakta gördüğümüz her olay biz gazetecilerin bakış açıları ile şekillenir. Gazetecinin kalbi sokakta atıyor. Habere konu olan kişinin değindiği olay bana geçiyorsa ve ben o duyguyu hissediyorsam asıl o zaman o olay haber değeri kazanır. Yapay zekâ bir insan değil, elindeki verilerle görüntü üretir, haber metni oluşturur. Fakat o olayda okuyucuya aktarılacak asıl duyguyu bilemez, bu yüzden yapay zekâ ne bir rakip ne de bir tehdit olabilir. Her meslekte olduğu gibi yapay zekâ gazeteciliğe de bir dönüşüm kazandırır ve bu dönüşüm yapay zekânın gelişmesiyle daha fazla artacak gibi duruyor. Biz gazetecilere bu noktada düşen görev ise yapay zekâyı geleneksel medya ile entegre etmek, teknoloji-den kaçmamız mesleğimizi icra ederken topluma ayak uydurmakta zorlanmamız demektir. Yapay zekâ hiçbir zaman gazetecinin patronu olamaz sadece bir çalışma arkadaşı olabilir. Yapay zekâdan faydalandığımız her konuya biz gazeteciler insani duygularımızla metnimizi özgün hale getiririz fakat bunu yapay zeka yapamaz. İnsan zekası hep bir adım önde olacak bir güce sahip bu yüzden yapay zeka hiçbir zaman patron konumunda olmayacak." dedi. Gazetecileri, yapay zekâdan ayıran yönleri değinerek, yapay zekânın gazeteciler için sadece bir çalışma arkadaşı olabileceğini ve insani duygularla gazetecinin olaylara bakış açısı

ve duygusal yaklaşımının habere yön vereceğini vurguladı.

Gazeteci fikir işçisidir

Aydın Haberleri Yazı İşleri Müdürü Tuğba Aydın, yapay zekâ ile gazetecilik mesleğinde mutlaka dönüşüm olacağını ve bu dönüşüme ayak uydurabilen gazetecilerin yayın hayatına devam edeceğini ve mesleğin temel prensibinin yapay zekâyla asla kaybolmayacağını vurguladı. Aydın, "Yapay zekâ, komutlarla belli formatlarda, internetten elde ettiği bilgi ve verilerle haber yazabiliyor ancak gerçek anlamda bir düşünme ve anlama yeteneğine sahip değil bu ise haberin güvenilirliğini tartışmalı hale getiriyor. Mesleğimizin temel prensibi tarafsız olarak kamu yararını gözeterek en yalın ve doğru şekilde haber yapmak. Yapay zekâ gazetecilerin işi kolaylaştırıyor olsa da gazeteci fikir işçisidir, haberi yazmak kadar yorumlamakla da mükelleftir. Dolayısıyla yapay zekânın süzgecinden geçen haber, tek katmanlı olacaktır ve gazeteci yapay zekâyı kullandıkça düşünsel anlamda tembelleşecektir. Bir gazeteci olarak değişim ve dönüşümden kaçmıyorum, yapay zekayı basit ön araştırmalar yaparken gerçek kişilerden kaynak önermesi için kullanıyorum, doğru komutlarla haberim için doğru kaynakları bulabiliyorum, dönüşümden ve değişimden kaçmıyorum fakat haber yazımı için yapay zekâyı tercih etmiyorum." sözleriyle, gazetecinin yaptığı işin fiziksel güce değil; düşünce, analiz, araştır-

ma ve yorumlama gibi zihinsel emekle yapıldığına yani fikir işçiliği olduğuna dikkat çekti.

Yapay zekâ gazeteciliğin yok oluşu değil evrimi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Arş. Gör. Münevver Bahar, yapay zekanın bazı meslekler için bir devrim olduğunun ama bu devrimin gazeteciliğin yok oluşu değil evrimi olduğunun ve bu evrimi okuyabilmenin, gazetecilik olduğunun üstünde durdu. Bahar, "Bir bilgisayar mühendisi olarak süreci, rutin veriye dayalı ve şablonu belli olan her türlü içerik üretimi artık algoritmalar tarafından yapılacak. Ama bu durum, gazeteciyi işlevsiz hale getirmez, aksine gazeteciyi "operatör" konumundan, "analist" ve "denetmen" konumuna yükseltir. Meslekler yapay zekâyla yok olmaz, evrimleşebilir. Evrim doğanın bir parçasıdır, matbaanın çıkışıyla el yazısı gazeteler değişti şimdi de yapay zekâyla bazı noktalar tabi ki değişecektir, değişim kaçınılmazdır. Yapay zekâ, "ne oldu?" sorusunu hızla yanıtlayabilir ama "neden oldu?" ve "bunun topluma etkisi ne?" sorularında hala insan zekasına ve vicdanına muhtacdır. Dolayısıyla mesleğin formu, ham bilgiyi aktarmaktan, bilgiyi doğrulayıp insani duygularla yorumlamaya doğru evrilecektir. Zaten bir gazeteciyi yapay zekâ dan ayıran en önemli özelliği duygularını okuyucuya aktarabilmesi, tabi ki bu duygular tarafsız olmalı." dedi.

Değişen tüketim alışkanlıklarından gazetecilik mesleği de nasibini aldı

Anadolu Ajansı Aydın İl Temsilcisi Ferdi Uzun, geleneksel medyaya olan ilginin azalmasında yapay zekâdan ziyade insanların tüketim alışkanlıklarının değişmesinin sebep olduğunu belirterek, insanların zamanla uzun metinler okumak yerine "hap bilgi" dediğimiz kısa ve net olan haber metinlerine yöneldiğini vurguladı. Uzun, "Dünyamıza giren her yeni gelişmede yaşadığımız endişeyi yapay zekâda da yaşıyoruz. Önemli olan, bize sunulan teknolojiye ne ölçüde sahip olduğumuz ve o teknolojiden doğru biçimde faydalandığımızdır. Yapay zekâ kullanımı doğru sağlandığı sürece fırsattır. Yapay zekâyı usta konumuna koyduğumuz takdirde, kendi becerimizi katmadan yapay zekânın ürettiklerini kullanırsak işte o zaman tehdit oluşturacaktır, yapay zekâ çırak olarak kullanıldığı zaman şüphesiz bizim için bir fırsat olacaktır. Geleneksel medyaya olan ilginin azalmasının sebebi yapay zekâ değildir, insanların tüketim alışkanlıklarının değişmesi, daha kısa ve net metinleri okumayı tercih etmeleridir." diyerek, teknolojik gelişmelere ayak uydurulursa ve bu gelişmeler stratejik olarak doğru kullanılırsa gazetecilik için bir tehdit oluşturmayacağını, yapay zekânın sadece bir trend olduğunu belirtti.

Arş. Gör. Münevver Bahar

Yılan balıklarının gizemli yolculukları: Sargasso'dan Büyük Menderes'e

*Binlerce kilometre uzaklıktaki Sargasso Denizi'nden Aydın'ın tatlı sularına ulaşan yılan balıkları, doğanın en gizemli ve uzun soluklu göçlerinden birini gerçekleştiriyor. Tatlı sularda büyüüp 14-20 yıl boyunca olgunlaşan bu uzun ömürlü balıklar, yeniden denizlere dönerek üreme döngüsünü tamamlıyor. Avrupa'da yaygın olan *Anguilla anguilla* türü, bu yolculukta yaklaşık 7 bin ila 8 bin kilometre yol katediyor; tüm enerji rezervlerini tükettikleri bu göçün sonunda yumurtalarını bıraktıktan sonra ise yaşam döngüsünü tamamlıyor.*

Doç. Dr. Semra Küçük

Haber ve fotoğraf:
Uğur Tekeli

Biyolojik özellikleri, yön bulma yetenekleri ve karmaşık yaşam döngüsü nedeniyle yılan balıkları hâlâ bilim dünyasının çözmeye çalıştığı doğal mucizeler arasında yer alıyor. Büyük Menderes Deltası, bu göç yolunda kritik bir yaşam ve geçiş alanı olarak öne çıkıyor. Ancak Türkiye'de yılan balıkları hâlâ nesli tükenme tehlikesi altındayken, ekonomik değeri yüksek türlerdeki gibi güçlü koruma yasaları bulunmuyor. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümü'nden Doç. Dr. Semra Küçük, yılan balıklarının bu gizemli göçünü, Aydın'daki ekosistemdeki rollerini ve karşılaştıkları çevresel tehditleri anlattı.

Biyolojik bir mucize: tatlı sudan okyanus derinliğine

Doç. Dr. Semra Küçük, yılan balıklarının tatlı su balıkları arasında oldukça farklı bir tür olduğunu belirterek, "Hem tatlı su hem de deniz arasında göç edebilen bir canlıdır. Bu yönüyle biyolojik açıdan çok ilginçtir. İnsan, onların yaşam döngüsünü öğrendiğinde gerçekten etkile-

niyor." dedi. Küçük, yılan balıklarının 14-20 yıl yaşayabildiğini ve bu süre boyunca üreme olgunluğuna ulaştıklarını anlattı. Göz yapılarının belirgin olduğunu, sudan çıkarıldıklarında bile uzun süre canlı kalabildiklerini vurguladı: "Bu durum onları hem gizemli hem de biraz ürkütücü kılıyor."

8 bin kilometrelik destan ve gözlemlenemeyen üreme

Yılan balıkları, katadrom türler olarak biyolojik döngülerini tamamlamak üzere tatlı sulardan denizlere göç ediyor. Küçük, Avrupa türünün *Anguilla anguilla*, Japonya türünün ise *Anguilla japonica* olduğunu belirtti. Bu türlerin Sargasso Körfezi'ne göç ederek yaklaşık 2000 metre derinlikte yumurta ve sperm bıraktıklarını söyledi. Yavrular yüzeye doğru yükseliyor ve ebeveynlerinin geldiği tatlı sulara geri dönmeyi başarıyor: "Örneğin, Avrupa'daki Tuna Nehri'nin bir kolundan gelen ebeveynlerin yerini bulabilirler. Bu gerçekten doğanın en etkileyici yönlerinden biridir." Yılan balıklarının göç yolunun 7 bin ila 8 bin kilometreyi bulduğunu söyleyen Küçük, "Vücutları yağlıdır ve bu enerji rezervini yolculuk sırasında harcarlar. Göçün sonunda yumurta bıraktıktan sonra ölürlər; yaşam

döngüleri orada tamamlanır." dedi. Küçük, üreme sürecinin 2 bin metre derinlikte gerçekleşmesi nedeniyle gözlem yapmanın zor olduğunu ve bunun yılan balıklarının 'gizemini' artırdığını ekledi.

Büyük Menderes ve ihmal edilen koruma

Büyük Menderes Deltası'nın yılan balıkları için önemli bir yaşam ve geçiş alanı olduğuna dikkat çeken Küçük, "Burada yaşayanlara 'sarı yılan balığı' denir. Tatlı sular genellikle kahverengimsi, sarımtırak bir renge sahip olduğu için bu isim verilmiştir. Bu balıklar kendilerini çok iyi kamufler ederler." dedi. Barajlar ve hidroelektrik santralleri (HES) gibi yapılar konusunda uyarıda bulunan Küçük, "HES projelerinde balık geçitlerinin düzenli kontrol edilmesi çok önemlidir. Eğer bu geçitler tıkanırsa balıklar göç yolunu tamamlayamaz ve üreme döngüsü bozulur." ifadelerini kullandı. Türkiye'de yılan balıklarının neslinin tehlike altında olduğunu vurgulayan Küçük, 14 ila 20 yılı bulan olgunlaşma süresi nedeniyle erken avlanmanın nesli yok etme anlamına geldiğini belirtti. Küçük, yılan balıkları için özel bir koruma projesi olmadığını ifade ederek, "Hamsi

gibi ekonomik değeri yüksek türlerde düzenlemeler bulunuyor ama yılan balığı ticari olarak çok değerli bir balık olmadığı için göz ardı ediliyor. Oysa ekosistemimizde çok önemli bir rolü var. Farkındalık ve koruma çalışmaları artmalı." diye ekledi.

Doğanın mesajı

Küçük, yılan balıklarının doğanın döngüsünü simgelediğini ifade ederek, "Yılan balıkları doğanın bize anlatmaya çalıştığı mesajı simgeliyor: Hayatta kalmak, sabretmek ve doğanın döngüsüne saygı göstermek." dedi. Küçük'ün de vurguladığı gibi, yılan balıklarının Sargasso Denizi'nden Büyük Menderes'e uzanan epik yolculuğu, sadece bir biyolojik olay değil, aynı zamanda doğanın sabır ve döngüsünün canlı bir kanıtıdır. Ancak barajlar, kirlilik ve en önemlisi, yeterli koruma yasalarının eksikliği, bu 8 bin kilometrelik destanın sonunu getirme riski taşıyor. Yılan balıklarının sessiz çığlığı, ekonomik değerden bağımsız olarak her canlının ekosistem için taşıdığı hayati önemi hatırlatıyor. Büyük Menderes Deltası'nda bu gizemli göçmenleri korumak, sadece bir türü değil, tüm doğal döngüyü ve gelecek nesillere bırakacağımız mirası korumak anlamına geliyor.

Dijital dünyada kaybolanlar: Dijital göçmenler

Prof. Dr. Serdar Ünal

Teknolojinin baş döndürücü bir hızla ilerlediği 21. Yüzyılda, “dijital yerliler” yeni dünyaya doğmuşken, bir önceki kuşak bu dünyaya sonradan dahil oldu. Dijital göçmenler olarak adlandırdığımız bu grup yeni dünyanın vatandaşı olmayı başarabildi mi?

Haber ve fotoğraf:
Sedanur Alkan

► Teknoloji çağının yerlileri çoktan dijital hayata doğdu. Ancak bu dünyanın misafirleri hâlâ alışmaya çalışıyor. “Dijital göçmenler” olarak adlandırılan orta yaş ve üzeri bireyler, hızla değişen dijital dünyada kendilerini çoğu zaman yabancı, dışlanmış ve görünmez hissediyor. Yoksa bu dijital çağda sessizce kayıp mı oluyorlar? Bir sabah uyandığında torununun sosyal medyada annesi ile görüntülü konuştuğunu gören emekli esnaflardan Ali Yılmaz, “Ben hala telefon kullanmayı öğrenemedim. “diyerek iç çekiyor. Oysa günümüzde çoğu hizmet, bilgi ve iletişim dijital ortamlarda gerçekleşiyor. 45 yaş üzeri bireyler yani “dijital göçmenler” bu yeni dünyaya sonradan katıldılar. Kimisi ayak uydurmaya çalışıyor, kimisi ise sessizce geri çekiliyor, kimisi direniyor.

Peki bu kuşak gerçekten dijitalleşen toplumun neresinde? Yalnızlıkla, dışlanmayla ve görünmezlikle nasıl baş ediyorlar? Bu soruların izini dijital çağın kayıp yolcularıyla sürdük. Dijital göçmen kuşağının teknolojiyle olan ilişkisini, adaptasyon süreçlerini, dışlanmışlık hissini ve yeni medya düzeninde nasıl görünmez hale geldiklerini sosyolojik ve bireysel düzlemde irdelemeyi hedefliyoruz. Teknolojik dönüşüme ayak uydurmaya çalışan ancak çoğu zaman geride kalanların sessiz hikayesine kulak veriyoruz.

“İlk başta çok zorlandım ama şimdi keyif alıyorum.”

“Teknoloji ile ilişkiniz nasıl başladı? Zor muydu? Keyifli miydi?” sorusuna verilen yanıtların çoğu aynı noktayı işaret etti: “İlk başta çok zorlandım ama şimdi keyif alıyorum.” Dijital göçmenler, dijitalleşen dünya sayesinde seslerini daha kolay duyurabildiklerini, gündemi takip

edebildiklerini ve kimi zaman kendi yaşadıkları deneyimleri başkalarıyla paylaşılabildiklerini ifade ettiler. Başlangıçta yabancı hissettikleri dijital dünyaya zamanla adapte olduklarını belirttiler. Emekli İhsan İyi, bu süreci şöyle anlattı: “Teknolojiye alışma sürecinin başlarında zorluklar yaşadım. Telefon kullanmayı öğrenmek benim için kolay olmadı. Kendim öğrenmeye çalışıyordum ama sadece kendi öğrendiklerimle ilerleyemedim; çocuklarımdan yardım isteye isteye öğrendim. Böylelikle teknoloji benim için keyifli hale geldi çünkü artık kullanabiliyordum.” Eski esnaf Fatma Çimen ise, “Eskiden kontör yüklemelerini esnaflar yapardı. Ben de esnaf olduğum dönemlerde müşteri tutabilmek için öğrenmek zorunda kaldım. Artık değişen teknolojiyi keyifle öğreniyorum. Bilmediğim kısımları çocuklarıma soruyorum. Kullanmayı öğrendiğimden dolayı sıra beklemek gibi bir derdim yok, her şeyi telefondan hallediyorum.” dedi. Emekli

Münevver Arslantaş, “Teknolojinin ilk dönemlerinde nasıl öğreneceğimi bilmiyordum. Teknolojiyi kullandıkça öğrenmeye, öğrendikçe keyif almaya başladım. Canım her sıkıldığında boş vaktimde sosyal medya kullanıyorum. Keşke bu teknoloji geçmişte de olsaydı.” ifadelerine yer verdi.

Dijital göçmenlerin büyük bir kısmı, teknolojiyle ilk temasların zorlayıcı ancak zamanla alışıldığında kolay ve keyifli hale gelen bir sürece dönüştüğünü vurguladılar.

“Gençler bizden daha iyi biliyor.”

Dijital göçmenlerin büyük çoğunluğu, teknolojiyi kullanma konusunda gençlerle aralarında belirgin bir fark olduğunu kabul ediyor. “Gençler bizden daha iyi biliyor.” ifadesi, bu farkın en sık dile getirilen özeti olarak öne çıkıyor. “Gençlerle teknolojiyi kullanma biçiminiz arasında farklar var mı?”

sorusunu yönelttiğimizde Emekli Ali Yandım, "Fark olmaz mı! Gençler bizden daha iyi biliyor. Telefon olsun, bilgisayar olsun; teknolojik aletleri bizden çok daha iyi kullanıyorlar. Biz bunların tek bir açıdan kullanımını biliyoruz ama gençler öyle mi? Teknolojiyi her açıdan değerlendiriyorlar. Yeni nesil bizi teknoloji konusunda resmen sıfırladı." dedi. Emekli servis çalışanı Hayati Aşıcı da benzer bir görüşü, "Aramızda elbette farklar var. Gençler teknolojiye bizden çok daha ileride; her şeyi biliyorlar. Biz teknoloji ile sonradan tanıştığımız için bir şeyleri daha geç öğreniyoruz. Gençler öyle değil doğdukları andan itibaren ellerinde telefonlar oluyor. Bazı gençlerde görüyorum tek bir telefonla da yetinmiyorlar. Yedek telefonları da oluyor. Böylelikle teknoloji hakkında daha fazla bilgi sahibiler ve daha bilinçliler." sözleriyle paylaştı.

Bir de işin uzmanına soralım

Son olarak konuyu bir de uzmanına sorduk. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Serdar Ünal'a "Dijital göçmen" kavramı için ne düşünüyorsunuz? Bu kavram orta yaş ve üzeri bireylerin teknoloji ile ilişkisini açıklamak için yeterli mi?" sorusunu yönelttik. Prof. Dr. Ünal, bu kavramın güncelliğini tartışmaya açarak şu değerlendirmede bulundu: "Dijital dünyada yaşadığımız sürece baktığımızda artık şu soruyu sormak gerekiyor: Dijital göçmen kaldı mı? 2025 yılı itibarıyla, orta yaş dediğimiz grup da dijital yerliler arasında sayılabilir. Bu dönemde 60 yaş üstü bireylere "dijital

göçmen" demek daha doğru olur. Hatta önümüzdeki 10 yıl içinde bu kavramın tamamen ortadan kalkması ve yerine yeni ayrımların ortaya çıkması şaşırtıcı olmaz." Prof. Dr. Serdar Ünal'a, dijital platformlara uzak kalmanın yaşlı bireylerde yalnızlık ve dışlanma hissini arttırıp arttırmadığını sordukğumuzda bu soruya şu ifadelerle yanıt verdi: "Dijitalleşmeyi reddeden bireyler, daha izole bireyler olarak değerlendirilebilir. 21. yüzyılda bireyselleşme oldukça ön planda. Bu nedenle insanlar hem düşünsel hem de sosyal olarak daha bireysel bir yapıya yöneliyor. Ancak dijitalleşme, bireyselliği ve yalnızlığı dengeleyen bir rol üstleniyor. Dijital platformlardan uzak kalan yaşlı bireyler, toplumsal etkileşimden kopma riski taşıyor. Bu durum, bireyselleşmenin hakim olduğu bir toplumda, yalnızlık ve dışlanma hissini artırabilir." Ünal, kamusal hizmetlerde dijitalleşmenin artmasının dijital göçmenleri nasıl etkilediği hakkındaki görüşlerini, "Dijitalleşmenin elbette kolaylaştırıcı yönleri var. Ancak bu süreç aynı zamanda bağımlılık yaratan bir yapıya da sahip. Kamusal alanların dijital sistemlere endeksli hale gelmesi, teknolojiyle arası iyi olmayan bireyleri başka bireylere bağımlı hale getirebiliyor. Bu durum, özellikle yaşlı ve dijital okuryazarlığı düşük bireyler açısından ciddi bir dezavantaj oluşturuyor." ifadeleriyle açıkladı.

Dijital dünya hızla ilerlerken, bu çağın "misafirleri" olan dijital göçmenler ya geride kalmayı ya da öğrenmeyi seçiyor, kimi zaman zorlanarak kimi zaman da destek alarak...Dijital göçmen konusunda sorularımızı yanıtlayan dijital göçmenlere ve Prof. Dr. Serdar Ünal'a teşekkür ederiz.

İhsan İyi

Münevver Arslantaş

Ali Yılmaz

Ali Yandım

Fatma Çimen

Hayati Aşıcı

Tevhit Yıldız

Bir yorumla başladı, Gazze yoluna uzandı: Tevhit Yıldız'ın Sumud hikayesi

Sumud Filosu'na katılan Aydınlı makinist Tevhit Yıldız, "Bir yorumla başladı bir ömür sorumluluğa dönüştü." sözleriyle Gazze'ye uzanan yolculuğunu anlattı. Söke'de sade bir yaşam süren Yıldız'ın hikayesi, bir sosyal medya yorumundan doğup, vicdan, cesaret ve insanlık sınavına dönüşen bir umut yolculuğu...

Haber ve fotoğraf:

Nisa Gül Teke

► Gazze'ye insani yardım ulaştırmak amacıyla yola çıkan Sumud Filosu, yalnızca bir deniz yolculuğu değil, insanlığın vicdan sınavı oldu. O gemilerden birinde, Aydın'ın Söke ilçesinden bir isim vardı: Tevhit Yıldız. Makinist olarak çalışan Yıldız, sade bir yaşam sürerken bir gün sosyal medyada gördüğü bir paylaşım her şeyi değiştirdi. 47 ülkenin katıldığı, 50 gemiden oluşan Gazze filosuna dair çağrıya içinden geldiği gibi bir yorum yaptı: "Ben de bu buluşmaya katılmak istiyorum. Makinistim, tüm belgelerim hazır. Ne yapabilirim?" Bu yorum kısa sürede binlerce kişiye ulaştı ve bir o kadar beğeni aldı. Ardından gece yarısı

telefonuna gelen bir mesajla hayatı bambaşka bir yöne evrildi: "Sizi hemen Tunus'a çağırıyoruz." Hiç düşünmeden 25 Ağustos'ta uçağa atlayıp Tunus'a giden Yıldız, "O insanların anlamadıkları dilde bile vicdanlarını dinlediklerini gördüm, o an utandım. Artık başını çevirip başka yöne bakmaktan sıkılmış bir insandım. Ben sade bir vatandaşım, ama bir yerden başlamak gerekiyor." diyerek duygularını aktardı. Görevi, filodaki gemilerin bakım ve onarımlarını yapmak, yola çıkmalarını sağlamaktı. Orada onu bekleyen manzara, sınırları aşan bir dayanışmaydı. Müslüman olmayan yüzlerce insan -İtalyanlar, İspanyollar, İngilizler, hatta Yeni Zelandalılar- Gazze için bir aradaydı. Filo haftalarca bekletildi,

sabotajlar yaşandı, polis engellemeleri ve drone saldırılarıyla mücadele edildi. Ancak hiçbir engel onları durduramadı.

Sizi Sumud Filosu'na katılmaya iten en güçlü duygu veya olay neydi?

Çocukların yardım yerlerine erzak almak için gittikleri sırada öldürülmeleri, otomobillerin içinde ailelerin katledildiğini anlatan haberler... Bir çocuk, Kızılay'ı aramıştı, vücudundan 100 küsur mermi çıkmıştı. Bunu görünce insanın içinde bir şeyler kopuyor. Haberlerin sonunda, sanki artık bu konuya birkaç dakika ayrılıyordu ve her şey bayağılaşıyordu. "Ben ne yapabilirim?" diye sordum. Ar

tık bizim de bir şeyler yapmamız erekiyordu. İnsanların kayıtsızlığından, olayların sıradanlaştırılmasından rahatsızdım.

Gazze'ye gitme kararınızı ailenizle paylaştığınızda nasıl karşıladılar?

Annem çok ağladı, gitmemi istemedi. Babam ise benim ne kadar kararlı biri olduğumu bildiği için "Hayırlısı olsun." dedi, devletin bizi yalnız bırakmayacağını söyledi. Annem son dönemlerde biraz unutkan olsa da duygulanıp ağladı. Doğal olarak ailemin endişesi büyüktü. Anneler her zaman çok duygusaldır. Babam kabul etti ama annem endişeliydi.

Gemideki atmosfer nasıldı? Katılımcılar hangi duygular içindeydi?

Gemideki atmosfer çok güçlüydü. Başlangıçta biraz paranoya olsa da, ortak bir dava için gelen insanların dayanışması muazzamdı. Daha önce tanımadığım, farklı karakterlerde insanlar tanıdım, herkes görevini yapıyordu. Doğum günüm 28 Eylül'deydi, sınırlı imkanlarla bana pasta yaptılar. Hayatımın en anlamlı doğum günüydü. Oradaki dostluklar eşsizdi.

İsrail askerleri gemiye müdahale ettiğinde tam olarak neler yaşandı?

Müdahale sırasında, askerlerin sert ve kontrol edici tavrı vardı. Burada, "silahla müdahale edilmesi gereken bir millet, devlet" gibi bir algı oluştu gözümde. Çok sert şeyler gördüm. Hiçbir zaman "Keşke gelmeseydim" demedim, ama kötü muamele gördüğümüzde "Keşke silahlı olsaydık" diye düşündüğüm anlar oldu.

O an aklınızdan geçen ilk düşünce neydi?

Ne olacağımız belli değildi. Türk ve Müslüman olmamız nedeniyle zarar göreceğimiz söylenmişti, bu bizi tedirgin etti. Askerler geldiğinde hepimizin ölümle yüzleşecekmiş gibi bir ruh hali vardı. Bazı arkadaşlar, "Eğer ölü olarak gitmemiz daha çok ses getirirse, Rabbim bizi şehit etsin." dediler.

Bombalar çok yakındı ve sesleri bile insanı titretiyordu, fakat kadınların cesareti hepimize güç verdi. O anlarda hem öfke, hem şaşkınlık, hem de "Neden devletler bu kadar susuyor?" sorusu vardı aklımızda.

Diğer Türk aktivistlerle dayanışmanız nasıldı?

Tunus'ta birbirimizi tanıdık. Biz teknik ekip gibi çalışıyorduk. Ancak oradaki bazı organizasyon eksiklikleri işi yavaşlattı; beklemler, eksik malzemeler yüzünden sinirlendiğimiz anlar oldu. Ben parayı topladım, ekip kurdum, eksikleri halletmek için gece yarısına kadar çalıştık. Hep birlikte çok çalıştık, o zorluklar dert sayılmazdı çünkü esas mücadele denizdeydi.

Ailenizle yeniden kavuştuğunuz anı nasıl tarif edersiniz?

Beni tanıyan herkes gurur duyduğunu söyledi, ailem "İyi ki varsın" dedi. Medyada suçlu gibi değil, kahraman gibi gösterilmek gurur vericiydi. Onların gururu beni mutlu etti ama esas mutluluk, ailemin iyi olduğunu görmektir.

Ailenizle iletişim kuramadığınız zamanlarda ne hissettiniz?

Annemin çok üzüleceğini düşündüm, babam da çok endişeliydi ama devlet yetkililerinin aramaları beni teselli etti. Uzun süreli kötü muamele ve rencide edilmeler bekliyordum ama dünyanın ayağa kalkması bazı ağır muamelelere mani oldu. İzlenmeler arttığında

biraz daha güvende hissettim. En fazla rencide etme durumuyla karşılaşırız diye düşünüyordum, ama sonuçtadaağırişkencelerolmadı. Türkiye'ye döndüğünüzde sizi en çok etkileyen şey ne oldu? Havaalanındaki kalabalık, ellerindeki çiçekler, samimi bakışlar... Orada yalnız olmadığımızı hissettik. İnsanlar bize yiyecek, giysi, otel gibi konularda destek oldu. Bu dayanışma beni çok etkiledi, "İyi ki Türküm, iyi ki böyle bir milletin parçasıyım." dedim. Bu süreç size insanlık, adalet ya da inanç açısından ne öğretti? Bazı kurum ve kuruluşlara güvenim kırıldı; "Biz yardım ediyoruz." deyip iş yapmayanlar gördüm. Ancak diğer yandan insanlığın hâlâ güzel tarafları olduğunu gördüm: İnsanlar canlarını hiçe sayarak bu davayı savunuyor. O cesaret görüşümde derin iz bıraktı.

Sumud Filosu'nun dünyaya vermek istediği mesaj sizce tam olarak neydi?

Mesaj net: "Ekranlarınızı buraya çevirin, bakın burada insanlar öldürülüyor, çocuklar ölüyor." Bu bir partiye, cemaate ait değil, insanlık meselesi. Devletler belki başaramadı ama biz amaçladığımız şeyi başardık. Dünyanın dikkati oraya çekildi. Haberlerde tekrar ve tekrar gündem oldu, insanlar uyandı.

Medyada bu konuların nasıl işlenmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

Medya açık ve gerçekçi olmalı. Ne olduğunu, nelerin bombalandığını, insanların nasıl yakıldığını, ev-

lerin nasıl yok edildiğini net şekilde göstermeli. Bazı kalemler olayı gizlemeye çalışıyor ama gerçekleri saklamak kimseye yarar sağlamaz. Bu davayı temiz, sağlam ve samimi bir yapı anlatmalı. Çarpıtmadan dünya kamuoyuna ulaştırılmalı.

Bugünden geriye baktığınızda "İyi ki yapmışım" dediğiniz şey ne?

Tunus'a gitmiş olmak. Makinist olarak birçok gemiye müdahalede bulundum, arızaları tespit ettim, canlı yayında çözüm gösterdim. Küçük işlerdi belki ama bir geminin seyrini kurtarmak büyük mutluluk verdi. "İyi ki gelmişim" diyorum.

Ekleme istediğiniz bir mesajınız var mı?

Boycot çok güçlü bir eylem. Tunus'ta İspanyol, Norveçli ve Portekizli insanlarda gördüm; bir ürünün "boycot" listesinde olup olmadığını inceliyorlardı. Bizde "bir kereden bir şey olmaz" mantığı hâlâ çok yaygın, oysa boycott bilinçli bir davranıştır. İnsanlara boycottu anlatmalıyız. Bu, benim önerdiğim ve görüşümce çok etkili bir eylemdir. Tevhit Yıldız'ın sözleri yalnızca bir yardım filosofunun hikayesini değil, aynı zamanda sessiz kalmayan bir vicdanın sesini yansıtıyor. Gazze'ye ulaşmak kadar, insanlığa yeniden dokunmak da bu yolculuğun bir parçasıydı. Yıldız'ın da dediği gibi: "Artık sessiz kalmak doğru değildi."

Kültürel mirasıyla bütünleşen bir üniversite: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Rektörü Prof. Dr. Bülent Kent ile Üniversitenin bilimsel ve toplumsal dönüşümde kat ettiği mesafeyi değerlendirmek üzere bir röportaj gerçekleştirdik. Bölgenin en büyük eğitim kurumuna liderlik eden Rektör Kent, Üniversitenin gelecek hedeflerini, öğrenci odaklı misyonunu ve yerel kalkınmadaki rolünü anlattı.

Haber :

Emine Akbulut ve
Mustafa Akgün

▲ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ne, 15 Mart 2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan karar ile birlikte Rektör olarak atanan Prof. Dr. Bülent Kent, atanmasından bu yana bin günü geride bıraktı. Görev süresi boyunca başarılı projelere imza atan Prof. Dr. Bülent Kent, üniversitedeki görevinin yanı sıra bir Aydın'lı olarak da hizmet edebilmenin gurur ve mutluluğunu yaşadığını dile getirdi.

Bin günlük görev süreniz kapsamında uzun süredir yapılamayan birçok yenilik ve düzenlemeye imza attınız. Bin güne sığdırdığınız sizce iz bırakan işler hangileridir?

Göreve Mart 2023'te başladım. Yaklaşık bin günlük bu süreçte önceliğim, Üniversitemizi hem

akademik performans hem de fiziki altyapı bakımından bir üst lige taşımaktı. Bugün geriye dönüp baktığımda, birkaç başlık özellikle öne çıkıyor: Akademik performans ve proje kültüründeki sıçrama. ADÜ tarihinin en yüksek öğrenci proje sayısına ulaştık. TÜBİTAK 2209 öğrenci projelerinde bir önceki yıl 355 olan başvuru sayısını 996'ya çıkararak yüzde 181'lik bir artış yakaladık. Bu yalnızca bir sayı artışı değil, Üniversitemizin 'üreten gençler' kimliğini güçlendiren bir zihniyet dönüşümü oldu. Araştırma altyapısının güçlendirilmesi noktasında Mühendislik Fakültemizde Deprem Performans Analiz Laboratuvarını hizmete açtık. Bu laboratuvar, hem depreme dayanıklılık çalışmalarında bölgeye hizmet edecek hem de öğrencilerimizin ve akademisyenlerimizin nitelikli araştırma yapma imkânlarını genişletecek bir merkez niteliğinde. Dijital dönüşüm ve veri

yönetimi konusunda Üniversitemizin uzun yıllardır ihtiyaç duyduğu ADÜ Veri Merkezi (ADUVM)'nin kurulumunu tamamladık ve üniversite senatomuza tanıttık. Artık hem bilişim altyapımızı tek çatı altında toplayan, hem veri güvenliği ve kurumsal hafızayı güçlendiren modern bir merkeze sahibiz. Bu yatırım, kalite süreçlerimizden, bilimsel sıralamalara kadar pek çok alanda elimizi güçlendiriyor. Sağlık Kampüsü'nde katlı mescit, yeni otopark ve kafeterya alanları gibi hem öğrencilerimizin hem çalışanlarımızın günlük yaşamını doğrudan etkileyen projelerin fizibilite çalışmalarını yürüttük ve sahada bizzat incelemeler yaptık. Bu yatırımlar, kampüsü daha yaşanabilir, daha erişilebilir bir öğrenci ve yaşam alanına dönüştürmeyi amaçlıyor. Özellikle Diş Hekimliği Fakültesi inşaatı, geçmişte yaşanan ihale ve proje sorunları nedeniyle tasfiye edilmisti. Sağlık

Bakanlığı yönetmelik değişiklikleri sonrasında projeyi revize edip 2023'te ihaleye çıkardık. Sürecin tıkanan noktalarını açarak hem Üniversitemiz hem Aydın için kritik bir fakültenin inşasını yeniden başlattık. Sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, medya ve iş dünyasıyla ilişkilerimizi kurumsal düzeyde güçlendirdik. STK temsilcileriyle düzenli toplantılar gerçekleştirerek üniversite-şehir iş birliği imkanlarını masaya yatırdık. Aydın Gazeteciler Cemiyeti başta olmak üzere yerel basınla bir araya gelerek hem Üniversitemizi anlattık hem de ortak projeleri gördük. Tüm bunların yanında Tralleis Antik Kenti kazı çalışmaları gibi Aydın'ın tarihi ve kültürel mirasına yönelik projelerde aktif rol almak, Üniversitemizi kentin kültürel hafızasının da taşıyıcısı haline getirdi. Kısacası yaklaşık bin gün, hem akademik hem altyapı açısından hem de şehirle

bütünleşme anlamında üniversitenin rotasını belirleyen, iz bırakacağını düşündüğüm pek çok adımın atıldığı bir dönem oldu.

Çocukluğunuzun geçtiği, ilk eğitimi aldığınız yer olan Aydın'a Rektörlük göreviyle hizmet etmek nasıl bir duygu?

Ben 1972 yılında Afyonkarahisar Dinar'da doğdum ancak ilk ve orta öğrenimimi Aydın'ın Sultanhisar ilçesinde tamamladım. Bu topraklar benim için sadece bir görev yeri değil; çocukluk hatıralarımın, ilk öğretmenlerimin, hayata dair ilk hayallerimin filizlendiği yerler. Bugün Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin Rektörü olarak aynı coğrafyaya hizmet etmek, insanın hayatında nadir karşılaşılabileceği bir vefa ve sorumluluk kombinasyonu. Rektörlük makamı, sadece üniversite binalarından ve idari süreçlerden ibaret değil aynı zamanda Aydın'ın ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine yön verebilecek güçlü bir etki alanını da beraberinde getiriyor. Bu nedenle kendimi sadece bir üniversitenin yöneticisi olarak değil, çocukluğunu bu şehirde geçirmiş bir Aydınlı olarak, şehrinin gençlerine, ailelerine, esnafına, üreticisine borcunu ödemeye çalışan biri gibi görüyorum. Her yeni fakülte, her iyileşen kampüs alanı, her artan proje sayısı benim için kişisel bir gurur ve vefa vesilesi.

Görev süreniz dahilinde Aydın'a üniversite bünyesinde yapmayı planladığınız işler nelerdir?

Görev sürem boyunca Aydın'a olan vefa borcunu ödemek için özellikle üzerinde durduğum ve 'mutlaka hayata geçmesi gereken' başlıklar var. Örneğin, öğrenciyi merkeze alan üretim ekosistemi yani TÜBİTAK 2209 projelerinde yakaladığımız artışı kalıcı hale getirerek ADÜ'ye, Ege Bölgesi'nde öğrenci projesi' denince akla gelen ilk üniversitelerden biri yapmak istiyorum. Bu amaçla teknokent, araştırma merkezleri ve sektörle iş birliğini daha da güçlendiren bir yapı kurmak, Aydınlı gençlerin hem istihdam hem girişimcilik olanaklarını büyütecek. Sağlık alanında ise Diş Hekimliği Fakültesi inşaatının tamamlanması, Sağlık Kampüsü'nde planladığımız yeni mescit, otopark ve sosyal alanların hayata geçmesi sadece üniversite

için değil, Aydın halkının sağlık hizmetlerine erişimi açısından da kritik. Aydın'ı sağlık turizminde ve sağlık eğitiminde bölgesel bir merkez haline getirmek hedeflerimin başında geliyor. Kültürel ve tarihi mirasla bütünleşen üniversite ise bir diğer hedefim. Tralleis antik kenti başta olmak üzere Aydın'ın zengin arkeolojik ve tarihi dokusunu, Üniversitemizin bilimsel birikimiyle buluşturan projeleri çoğaltmak istiyorum. Tralleis Kazı Çalışmaları'nın resmi açılışındaki rolümüzü, Aydın'ın kültürel mirasını görünür kılan yeni araştırma merkezleri ve disiplinlerarası projelerle güçlendirmeyi planlıyoruz. Sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, meslek odaları ve basınla kurduğumuz diyalogu düzenli ve kurumsal bir yapıya kavuşturmak istiyorum. Aydın Gazeteciler Cemiyeti'nden STK temsilcilerine kadar geniş bir yelpazede yürüttüğümüz görüşmeleri, üniversite-şehir iş birliğinin somut çıktılar ürettiği proje masalarına dönüştürmek temel hedeflerim arasında. ADÜ Veri Merkezi'nin kurulması, kalite süreçlerinin dijitalleşmesi ve uluslararasılaşma stratejimiz, Aydın'ın adını dünyada daha sık duyuracağımız bir sürecin altyapısını oluşturuyor. Özetle Aydın'a olan vefa borcunu eğitimden sağlığa, kültürden bilime uzanan geniş bir yelpazede, kalıcı eserler ve sürdürülebilir projelerle ödemeye çalışıyorum. Görev sürem bittiğinde, hep ifade ettiğim 'Araştırma Üniversitesi' kimliğini ADÜ'ye kazandırmışsak mutlu olacağım. ADÜ'yu araştırma üniversitesi yapabilirsek kendimi bu kadim kuruma olan vefa borcumu ödemiş sayacağım. Tüm gayretimiz Üniversitemizi bilimde, inovasyonda ve uluslararası başarıda hak ettiği konuma taşımak içindir. Bu hedef doğrultusunda çalışmaya, üretmeye ve şehrimize değer katmaya kararlılıkla devam edeceğiz.

Modern bir üniversiteyi nasıl tanımlıyorsunuz? ADÜ'yu Aydın'ın geleceğinde nasıl bir "merkez" haline getirmeyi hedefliyorsunuz?

Modern üniversiteleri yalnızca ders verilen yapılar olarak görmüyoruz. Üniversiteler, bulundukları kentin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine yön veren canlı merkezlerdir. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'ni de bu

anlayışla, Aydın'ın geleceğinde aktif rol üstlenen, şehre yön veren bir lokomotif kurum haline getirmeyi hedefledik ve bunu önemli ölçüde gerçekleştirdiğimizi düşünüyorum. Üniversitemizde üretilen bilginin tarım, sağlık, turizm ve çevre gibi Aydın'ın öncelikli alanlarında somut karşılık bulmasını önemsiyoruz. Yerel paydaşlarla kurduğumuz güçlü iş birlikleri, uygulamalı araştırmalar ve girişimcilik odaklı çalışmalarla ADÜ'yu bölgesel bir cazibe merkezi olarak konumlandırıyoruz.

Aydın denilince akla tarım ve turizm geliyor. Bir "Üniversite Kenti" kimliği bu tablonun neresinde? ADÜ, Aydın'ın sadece ekonomisine değil, entelektüel ve kültürel dokusuna nasıl bir yön vermeli?

Tarım ve turizm Aydın için büyük bir zenginlik. Ancak kalıcı kalkınma, entelektüel ve kültürel derinlikle mümkün. "Üniversite kenti" kimliği de tam olarak burada devreye giriyor. ADÜ, bilginin üretildiği, paylaşıldığı ve topluma yayıldığı bir merkez olarak Aydın'ın düşünsel iklimini güçlendirmeli. Bilimsel toplantıların yanı sıra sergiler, konserler, tiyatrolar ve söyleşilerle kentin sosyal hayatına dokunmalıyız. Tarım ve turizmi ise bilgi, kültür ve sürdürülebilirlik perspektifiyle ele alarak Aydın'a yeni bir vizyon kazandırmalıyız. Şimdiye kadar çalışmalarımız hep bu yönde oldu, bunu da gerçekleştirdik.

Modern dünyada üniversiteler artık kapalı birer kale değil. ADÜ'nün fiziksel sınırları ile Aydın'ın sosyal sınırları arasındaki o hayali duvarı yıkmak şehre ne kazandırır?

Modern üniversiteler kapalı yapılar değildir, şehirle birlikte düşünen ve yaşayan kurumlardır. Üniversite kampüsleri ile kentin sosyal hayatı arasındaki o görünmez duvar yıkıldığında, şehir yalnızca akademik değil, kültürel ve insani bir canlılık da kazanır. Topluma açık konferanslar, kültür-sanat etkinlikleri, yaşam boyu öğrenme programları ve ortak projeler bu mesafeyi kapatır. Üniversite halk için "uzak" bir kurum olmaktan çıkar, hayatın doğal bir parçası haline gelir. Aynı şekilde öğrenciler ve akademisyenler şehri yalnızca yaşanılan

bir yer değil, birlikte üretilen bir alan olarak görmeye başlar. Bu doğrultuda Bilim İletişimi Ofisimiz aracılığıyla akademisyenlerimizi çiftçilerle, iş insanlarıyla, çocuklarla buluşturuyoruz. Bilgiyi Aydın'ın sokaklarına, meydanlarına taşıyoruz.

Bir veli, çocuğunu ADÜ'ye gönderirken akreditasyon etiketiyle neleri görebilecek?

Akreditasyon sadece akademik bir belge değildir, topluma verilen açık bir kalite sözdür. ADÜ'lü bir veli için bu etiket, çocuğunun ulusal ve uluslararası standartlara göre denetlenen, güncel ve nitelikli bir eğitim alacağını güvencesidir. Bu güvence; mezuniyet sonrası diplomanın saygınlığından, öğrencinin iş hayatında karşılık bulan bilgi ve becerilerle donanmasına kadar uzanır. Biz bu kalite sözünü sadece belgelerle değil, mezunlarımızın başarılarıyla ve toplumun Üniversitemize duyduğu güvenle her gün yeniden üretiyoruz.

Üniversite-şehir entegrasyonu Aydın'a nasıl bir katkı sağlar?

Bilginin yalnızca makalelerde kalması, üniversitenin toplumsal sorumluluğunu eksik bırakır. Oysa bu bilgi, Aydın'daki bir incir bahçesinde verimi artıran bir uygulamaya ya da bir jeotermal tesiste sürdürülebilirliği güçlendiren bir çözüme dönüşmelidir. Üniversite-şehir entegrasyonu sağlandığında Aydın, yalnızca üreten değil; bilgiyi kullanan ve yön veren bir kent haline gelir. Bu da şehri dış koşullara bağlı bir yapıdan çıkarıp, kendi geleceğini bilimle inşa eden güçlü bir merkeze dönüştürür.

Son olarak ADÜ'yu tek cümle ile nasıl tanımlırsanız?

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi bilgisini toprağa, sanayiye ve kültüre taşıyan, geçmişine sahip çıkan ve geleceğini Aydın'la birlikte yazan bir üniversitedir.

Bizleri makamında kabul ederek sorularımızı yanıtlayan ve Üniversitemizin geleceğine dair kıymetli bilgiler paylaşan Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Bülent Kent'e teşekkür ederiz.

Aydın Pasajı'nda komşuluktan dijital tüketime: Pasaj kültürünün değişen yüzü

Mustafa Tüfekçi

Seyhan Al

Aydın'ın ticaret hafızasında asırlık bir yere sahip olan Vardar İş Hanı/Pasajı, köklü sosyal dokusunu yitirerek büyük bir dönüşüm yaşıyor. Bir zamanlar şehrin sosyal ve ticari yaşamının kalbi olan bu merkez, AVM'lerin ve küresel internet alışverişinin baskısı altında gerileme dönemine girmiştir.

Haber ve fotoğraf:
Simgenur Sak

Pasajdaki farklı deneyimlere sahip üç esnafın tanıklıkları bu dönüşümün izlerini taşıyor: Aile geleceği olan terziliği sürdüren Hatice Eliyatkin, 10 yıldır pasajın nabzını tutan Mustafa Tüfekçi ve 15 yıllık tecrübeyle eski dönemin canlılığını yaşamış olan Seyhan Al. Onların anlatımları sıcak insan ilişkilerinin nasıl kaybolduğunu ve küçük esnafın ayakta kalma mücadelesini gözler önüne seriyor.

Merkezdeki zanaat durağı ve sosyal buluşma noktası

Pasajın ticari tarihi, esnafın ortak belleğinde bir "altın çağ" olarak yer aldı. O dönemde Pasaj'ın çarşı ortasındaki kritik ko-

numu, onun sadece bir alışveriş merkezi değil, aynı zamanda şehrin sosyal buluşma noktası olmasını sağladı. Seyhan Al, Pasaj'ın adıyla bilinen ve kolay ulaşılan merkezi bir referans noktası olduğunu belirtti. Bu merkez, sanatkarların uzmanlığını da temsil ediyordu. Mustafa Tüfekçi'nin gözlemlerine göre Pasaj, özellikle dikiş ağırlıklı küçük esnafın ve zanaatkarların merkezi idi. Özel bir tamirat veya sipariş gerektiğinde, halk arasında akla ilk gelen adres Pasaj oluyordu; bu da mekânın zanaat ve mesleki uzmanlıkla özdeşleştiğini gösteriyordu.

İşbirliği ve komşuluk ahlakı

Pasaj kültürünün temelini, esnaf arasındaki yoğun ve sıcak dayanışma ve komşuluk ilişkileri oluşturdur. Bu dönemde komşuluklar daha içten, karşılıklı çay, kahve ikramları ve sohbetler yoğunluğunda. Al, bu kültürün hala yaşatılmaya çalışılsa da geçmişteki sami-

Hatice Eliyatkin

miyetin azaldığına dikkat çekti. Ticari hayattaki rekabet dahi, iş birliği temelinde ilerliyordu. Esnaf, yapamadığı işleri birbirine yönlendirerek bir "paslaşma" kültürü yarattı. Tüfekçi, "Ben yapamadığımı başkasına yönlendiriyorum." ifadeleriyle bu durumu özetledi. Eliyatkin'in, "Açıkkçası siz iyi olursanız, aslında herkes iyi." sözleri, bu toplu iş ahlakının Pasajdaki temel düsturunu ortaya koyuyordu. Geleneksel esnaflığın bu dönemdeki en önemli özelliği, ticaretin insani boyutu oldu; Hatice Eliyatkin gibi esnaflar, müşteriyi "misafir" olarak görerek alım satım eylemini bir sosyal iletişime dönüştürdü.

Ekonomik gerileme ve müşteri profili değişimi

Pasajın ticari hareketliliği, ekonomik şartların kötüleşmesi ve toplumsal alışkanlıkların değişimiyle birlikte düşüşe geçti. Al'a göre ekonomik zorluklar insanları temel ihtiyaçlara yönlertirken, diğer alışverişleri geri plana attı. Tüfekçi, Pasaj atmosferinin eskiye nazaran "orta halli" ve "hareketsiz" kaldığını, işlerin eski seviyesinde olmadığını belirtti. Dijital ve yapısal baskı: AVM ve internetin soğuk eli Pasaj kültürünün kaybolmasındaki en yıkıcı etki, büyük ticari rakiplerin yükselişinden geldi. AVM'ler, Pasajı ve tüm çarşı esnafını ciddi ölçüde etkiledi. Esnaf, AVM'lerin markaları, yeme içme alanlarını ve sosyal aktiviteleri bir araya getirerek aileler için tüm günü geçirebilecekleri entegre bir yaşam alanı yarattığını vurguladı. İnternet alışverişi ise müşteri profilini kökten değiştiren ikinci ana faktör oldu. Seyhan Al'ın gözlemlediği gibi, müşteriler Pasajda ürünlere baktıktan sonra kolaylık ve hızlı teslimat avantajı nedeniyle siparişlerini dijital platformlardan verdiler. Bu sanal alışveriş modeline karşı çıkan Eliyatkin, geleneksel esnaflığın kalitesini ve sıcaklığını savundu; ticaretin dokunulabilirlik, pazarlık ve muhabbet içermesi gerektiğini, dijital çağın ise bu insani deneyimi

ortadan kaldırdığını belirtti.

Direniş ve gelecek çağrısı

Büyük baskılara rağmen Pasajlar hala ayakta kalmasını sağlayan avantajlara sahip. Tüfekçi, Pasajın en büyük gücünün çarşı içindeki merkezi konum olduğunu belirtti. Al ise Pasajın küçük dükkanlarının pratiklik ve her kesime hitap eden, pazarlığa açık fiyatlar sunarak direndiğini ekledi. Pasaj esnafı geleceğe dair kaygılı olsa da direnç göstermekte kararlıydı. Al, belirsizliğe rağmen umudunu dostlukların sürmesine bağladı. Ancak Tüfekçi, Pasaj'ın ayakta kalması için fiziksel olarak yenilenmesi gerektiğini, aksi halde geleceğin zor olduğunu ifade ederek somut bir dönüşüm çağrısı yaptı. Mesleğini inatla sürdüren Eliyatkin ise gelecek nesillere yönelik güçlü bir çağrı yaptı. Ekonomik baskı nedeniyle pes eden esnafa rağmen, "Ben yeni açtım, inatla pes etmeyeceğim diyorum." diyerek direncini gösterdi. Gençlere, "Esnaflığı öldürmesinler" çağrısı yapan Eliyatkin, onların küçük esnaflıkla iletişim kurarak insani sıcaklığı ve zanaatın değerini yeniden keşfetmelerini tavsiye etti.

Aydın Pasajı'nın hikayesi, geleneksel ticaretin büyük sermaye ve dijitalleşme karşısındaki mücadelesinin mikrokozmosudur. Pasaj, bir zamanlar komşuluğun ve sıcak sohbetin hüküm sürdüğü bir kültür merkeziyken, bugün iş hacmi daralmış ancak dayanışma ruhunu korumaya çalışan bir direniş noktasıdır. Pasaj kültürünün geleceği, sadece fiziksel yenilenmesine değil, aynı zamanda tüketicilerin pratiklik ve hızdan vazgeçip, alışveriş deneyiminde kaybolan insani sıcaklığı ve zanaatın değerini yeniden keşfetmesine bağlıdır.

Katkılarından dolayı esnaf Hatice Eliyatkin, Seyhan Al ve Mustafa Tüfekçi'ye teşekkürlerimizi sunarız.

Köy Enstitüsünün mirası Öğretmen Lisesi: Farklı kuşaklar aynı sıralar

Biri 1963'te o sıralara oturdu, diğeri 2010'da. İki farklı kuşak, Ortaklar Köy Enstitüsünün mirasıyla büyüyen aynı okulda okudu. Seneler ve isimler değişse de tek bir şey değişmedi. Bir cümle: "Okul, bizi hayata hazırladı."

Haber ve fotoğraf:

Berat Güneş

► Türkiye'de Köy Enstitülerinin ardından öğretmen yetiştirme geleneğini sürdüren en köklü kurumlardan biri Öğretmen Liseleri'di ve onlardan biri de Ortaklar Öğretmen Lisesiydi. Bugün ise aynı kampüs, Ortaklar Fen Lisesi olarak hizmet veriyor. 1963 girişli fen bilgisi öğretmeni Yılmaz Cengiz ve 2015 mezunu matematikçi Cengiz Kaan Erhan, birbirlerinden seneler sonra aynı sıralarda eğitim aldı. İkisi de okulun adının değiştiğini, sistemin dönüşüme uğradığını söylüyor, ancak ortak bir duyguda buluşuyorlar: "Öğretmen Lisesi bir kültürdü."

"4 bin kişiyi mezun ettim"

Kendini tanıtan Cengiz, "Ay

dınlıyım ve 79 yaşındayım. Fen bilgisi branşı üzerine Ortaklar Öğretmen Lisesine 1962-63 eğitim öğretim yılında girdim ve 1968-69 eğitim öğretim yılında mezun oldum. Manisa'nın Saruhanlı ilçesinde öğretmenlik yaptım, Bingöl'de 4 senem geçti. Öğretmenlik hayatımda yaklaşık 4 bin kişiyi mezun ettim. En sonunda da 1998 senesinde Ortaklar Lisesi ile öğretmenlikten emekli oldum." diyerek sözlerine başladı.

"Ortaklar Köy Enstitüsünün devamıydık"

Geçmişte bir köy enstitüsü olan Ortaklar Öğretmen Lisesinden mezun olan Cengiz, "Eğitim görüp mezun olduğum okulun geçmişte bir Köy Enstitüsü olması benim için çok şey ifade ediyor. Zaten enstitü kapandıktan birkaç

sene sonra oradaki eğitim hayatıma başladığım için pek bir fark olduğunu düşünmüyorum. Biz, halihazırda Ortaklar Köy Enstitüsünün devamıydık. Üst sınıflarımızın birkaçı Köy Enstitüsü girişli olmakla beraber, öğretmenlerimizin hepsi Köy Enstitüsü mezunuydu. Aynı tarz eğitim görüp, aynı idealler ile yetiştirdik. Okulun ismi dışında pek az şey farklıydı." diyerek iki kurumu birbiriyle karşılaştırdı.

"Sorumluluk nedir, biz okulda öğrendik"

Okulun kişisel gelişim ve birey olma üzerindeki etkisine değinen Cengiz, "Arazide yer alan binaların bir kısmını Köy Enstitüsü öğrencileri yapmış. Biz de öğrenci olduğumuz vakit buna benzer birkaç işe el attık. Emekle iç içe geçmiş bir sistem vardı ve bu her alanda kendini

hissettiriyordu. Mesela, Öğretmen Okulunda okumamıza rağmen tarım ağırlıklı dersler görüyorduk. 6 saat tarım, 4 saat iş bilgisi; bir saat biyoloji ve matematik dersi görüyorduk. Bir çiftliğe giderdik ve orada boğadan sperm almayı öğrenirdik." dedi. Ayrıca, "Benim üzerime kayıtlı, 6 şeftali ve 9 zeytin ağacı vardı. Biz, üzerimize kayıtlı bu ağaçlardan sorumluyduk. Unutmadığım bir anı, müdürümüzün bize, 'Bu ağaçlar kurursa sizde kurursunuz' demesiydi. Neredeyse Ortaklara yeten bir hasat oranı vardı. Okulun verdiği bu dersler ve bu ağırlık, mezun olduktan sonra genellikle köyde eğitim vereceğimiz için bu alanda bilgili ve deneyimli olmamız adına gerekliydi." diyerek ekledi. Bunun yanı sıra demokrasi bilincinin aşılandığını, "Bunların haricinde oldukça

demokratik seçimler yapardık. Ay, yıldız, hilal gibi gruplar vardı ve bu gruplar seçimlere katılırdı. İnanılmaz bir seçim havası olurdu. Seçtiğimiz okul başkanı, müdürden sonra en yetkili kişiydi; yemeklere kadar her şeye müdahale etme yetkisi vardı. Bizi bu şekilde demokrasiye hazırladılar.” sözleriyle anlattı. Kendilerine verilen sorumluluk bilincini ise, “Sorumluluk nedir, biz okulda öğrendik. Bizim öğrencilik ve öğretmenlik yıllarımızda öğrenciler, kendi sınıflarını, koridorlarını, bahçelerini kendileri temizlerdi. Sorumluluk sahibiydik. Şu an her şey teoride; öğretmenler sadece ‘Yerlere çöp atmayın’ diyor. Biz bunu uygulardık.” diyerek geçmişten örneklerle destekledi.

“En iyi ziraat fakültesi olarak kullanılırdı”

Geçmiş ile bugünü kıyaslayarak okulun aktif durumunu yorumlayan Cengiz, “Eskiden biz ve bizim eğittiklerimiz okudukları dönem zorlanırdı. Matematik, edebiyatı değil hayat sınavını geçmeye çalışıyorlardı; şu anın lisans mezunlarından daha hayata hazır bir nesil yetişiyordu. Bugünün tek artısı teknolojik gelişmeler; kütüphanelerde sabahlama devri bitti. Günümüze baktığımızda sınıfların büyük bölümü kolayca belge almakta. Evvelki dönemlerde bir elin beş parmağını geçmeyecek kadar kişi belge alır, okul onları alkışlardı. Başarının ödülü ve motivasyonu vardı. Bu eskiye kaldı.” dedi. Ayrıca Köy Enstitülerinin gelecekte hafızalarda ne şekilde yer edeceğine dair yorumlarda bulunan Cengiz, “Donanımlı öğrenci yetiştirme bilinci yok oldu.

Köy Enstitüsü ve ardından Öğretmen Okulunun kapanmasıyla birlikte, maalesef bu iki kurum artık sadece bir tarih oldu. O günleri yaşayanlar diğer nesle aktardı; o nesil diğer nesle. Ama deneyimlemeden aktarım teoride kalır elbet. Şu anki nesil sadece ‘öyleymiş, böyleymiş’ diyerek o günleri bilmekte. Gelecekte bunu bilende kalmayacak.” diyerek üzüntüsünü dile getirdi. Okulun, günümüzde Fen Lisesi olarak kullanılmasını ise, “Köy Enstitüsünden Öğretmen Lisesine çevrildikten sonra bir Fen Lisesi oldu ve şu an herkes orasını Fen Lisesi olarak biliyor. Ziraat fakültesi olması bence daha çok yakıştırdı. O dönemde bu araziler tarım toprağıymış. Hatta bir bölümünü dedem kendi toprağından bağışlamış. Benim dedem bile bu furyaya katılmış. Verimli toprağı olan bir araziydi ve en iyi ziraat fakültesi olarak kullanılırdı.” şeklinde yorumladı.

“Okullara ve öğrencilere sahip çıksınlar”

Günümüz öğretmenleri ve öğretmen adaylarına mesaj veren Cengiz, “Öğretmenler, okullarına ve öğrencilerine sahip çıksınlar. İdealist bir yapıya sahip olsunlar. Öncelikleri öğrenciye, geleceğe dokunmak olsun. Öğretmenler maksimum verim ve sabra sahip olsunlar ki zaman, geleceğimizi en iyi şekilde yapılandırсын.” diyerek sözlerini noktaladı.

“Beni hayata hazırlayan Öğretmen Lisesiydi”

Kendinden bahseden Erhan, “Zamanında 2010 yılında girdiğim Ortaklar Anadolu Öğretmen Lisesinden 2015 senesinde me-

Yılmaz Cengiz

zun oldum. Boğaziçi Üniversitesini bitirdikten sonra birkaç yıl tecrübem oldu. Şu an ise Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde ‘bilgisayar ve eğitim teknolojileri’ üzerine yüksek lisans yapıyorum. Ama beni hayata hazırlayan Öğretmen Lisesiydi.” dedi.

Tarih kokan bir liseden mezun olmak bambaşka bir his

Öncelikle okulla ilgili görüşlerini belirten Erhan, “Okula başladığım ilk dönemde, eskiden Köy Enstitüsü olarak kullanılan bir kurumda okumak bende pek bir anlam uyandırmamıştı. Ancak zamanla, bu arazilerde bir tarihin izlerini taşıdığını fark etmek, okulumuzu sevmemize ve ona bağlanmamıza neden oldu. Okulda, geçmişteki öğrencilerin kullandığı traktörleri gördüğümüzde tüylerimiz diken diken olurdu. Kaldığım yurt ise 1972 yapıymıydı. 43 yıllık bir yurttan, ‘Burada kimler kalmış kim bilir, şimdi ise ben kalıyorum’ diye sık sık düşünürdüm. Üniversite için İstanbul’a gittiğimde, lisemden bahsettiğimde insanların aklına hemen Köy Enstitüleri gelmesi beni son derece gururlandırıyor. Her yıl hem eski Köy Enstitüsü hem de Öğretmen Lisesi mezunlarını kapsayan organizasyonlar düzenlenir; bu etkinliklere katılmaktan büyük keyif alırım. Orada benden beş kat daha önce mezun olmuş insanlarla karşılaşmak beni hem şaşırtır hem de mutlu eder. Buram buram tarih kokan bir liseden mezun olmak bambaşka bir his.” dedi.

“‘Nereden geldiğinizi bilin’ anlayışı bizlere aşılandı”

Geçmişle kendi dönemini kıyaslayan Erhan, aynı zamanda bölgedeki tahribat hakkında, “Benim dönemimde de Köy Enstitüsü kültürünün devam ettiğini düşünüyorum. Halka hizmet edecek öğretmen yetiştirme amaçlı bir sistem mevcuttu ama uygulama olarak eskiyle pek bir benzerlik mevcut değil. Biz ders olarak üretim faaliyetleri görmedik. Daha çok teorik konular ve lise müfredatına yönelik bir eğitim aldık. Ancak ideal olarak, ‘Nereden geldiğinizi bilin’ anlayışı bizlere aşılandı. Öğretmenlerimiz ve eski mezunlarımız sık sık, ‘Eski binaları dolu hayal edin; çünkü orada bir fikir yaşıyor.’ derdi. O yerlerde bir tarih var ve mutlaka korunması gerekiyor. Zaman zaman öğrenciler tarafından yapılan süslemeler elbette çok güzel, hatta okul buna teşvik ediyordu; ama genel anlamda eski binaların aslına uygun şekilde korunması şart. Bize bırakılan bu mirasın zarar görmesi çok acı bir durum. Binaların tahrip edilmesi beni derinden üzüyor.” şeklinde konuştu.

“Normal bir lise mezunu ile Öğretmen Lisesi mezunu arasında ciddi fark olduğunu düşünüyorum”

Köy Enstitülerinden sonra Öğretmen Liselerinin de kapanmasına değinen Erhan, şu anki eğitim sistemini teknoloji üzerinden yorumladı: “Öğretmen Liselerinin kapatılması, sayısal olarak öğret-

Cengiz Kaan Erhan

men eksikliğine büyük bir etki yapmamış olabilir; ancak gerçekten idealist öğretmen sayısında azalmaya yol açtığını söyleyebilirim. Bu okullar sadece öğretmen mezunu vermekle kalmıyor, aynı zamanda öğrencileri öğretmenliğe hazırlıyordu. Normal bir lise mezunu ile Öğretmen Lisesi mezunu arasında ciddi fark olduğunu düşünüyorum. Günümüzde öğretmenlik sanki zorunluluktan yapılan bir meslek haline geliyor. İsteksizce tercih edilen bir mesleğe dönüşüyor. Oysa biz Öğretmen Lisesindeyken, öğretmenler gününde bizleri de tebrik ederlerdi. Bu, bizler için inanılmaz

bir motivasyon kaynağıydı." Teknolojinin gençleri nasıl etkilediği hakkında konuşan Erhan, "Benim dönemimdeki eğitim sistemiyle bugünü kıyasladığımızda, aradaki farkın en büyük sebebinin kontrolsüz teknoloji kullanımı olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Eskiden boş zamanlarımız olurdu ve bu anlarda düşünmeye fırsat bulurduk. Şimdiki gençlerin ise neredeyse hiç boş vakti yok; sürekli teknolojiyle meşguller. Üstelik bu durum sadece gençleri değil, hepimizi etkiliyor. Teknoloji işleri kolaylaştırsada düşünmeyi engelliyor. Bu durumu eğitim sistemine yansıttığımızda

hem öğrencilerde hem de öğretmenlerde donanım açısından bir düşüş olduğunu gözlemlemek mümkün." şeklinde konuştu.

"Öğretmen Lisesi başka bir kültürdü"

Son olarak okulun Ortaklar Fen Lisesine dönüşmesini yorumlayan Erhan, "Fen Lisesi seviyesinde bir okuldu; hatta ben son sınıftayken Fen Lisesi oldu ve benim diplomamda Fen Lisesi yazıyor. Son sene dolayısıyla üniversite hazırlığı olduğundan fazla

bir şey anlamadık ama sonradan okula ziyarete gittiğimde artık o eski kokuyu aldığımı söyleyemem. Öğretmen Lisesi başka bir kültürdü." dedi.

Haber kapsamında bizleri kırmayıp zaman ayıran, değerli tecrübeleri ve gözlemleri ile yardımcı olan; habere başka bir yorum katan değerli mezunlar Yılmaz Cengiz ve Cengiz Kaan Erhan'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Atık suyun geri kazanımı

İklim değişikliği ve artan nüfus baskısı altında hızla tükenen su kaynakları, uzmanları atık su geri kazanım sistemlerine yönlendiriyor. Aynı suyun birden fazla kez kullanılmasını mümkün kılan bu sistemler, yalnızca tasarruf sağlamıyor; Türkiye'nin su yönetimi haritasını da baştan sona yeniden şekillendiriyor.

Haber ve fotoğraf:
Esma Nur Yüksekoglu

İçme suyu, insan sağlığı açısından doğrudan tüketilebilecek kaliteye sahip, kimyasal ve fiziksel açıdan temiz su olarak tanımlanıyor. Ancak iklim krizi ve artan nüfus, bu değerli kaynağın hızla azalmasına yol açıyor. Uzmanlar, bu noktada atık su geri kazanım sistemlerini önemli bir çözüm olarak gösteriyor, çünkü bu sistemler sayesinde aynı su birden fazla kez kullanılabilir. Bu bağlamda, Aydın Su ve Kanalizasyon İdaresi (ASKİ) Genel Müdürü Hakan Olkaç ve İstanbul Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği mezunu İlker Akbaş ile röportaj gerçekleştirdik. Su arıtma teknolojileri üretim bölümünün ziyaret ederek bu teknolojileri yakından inceleme fırsatı bulduğumuz röportajda; su krizine karşı alınabilecek tedbirler, kullanılan arıtma teknolojileri ve bu teknolojilerin kullanım alanları detaylı bir biçimde ele alındı.

Her türlü su arıtılarak yeniden kullanılabilir

Kullandığımız her türlü su arıtılarak yeniden kullanı-

ma kazandırılabilir. Peki su arıtma teknolojileri nasıl ortaya çıktı ve günümüzde hangi alanlarda ne derece yaygın? İleri düzey su arıtma teknolojileri üreten özel bir firmanın fabrika müdürü olarak görev yapan İlker Akbaş, bize bu teknolojinin tarihini anlattı: "Su arıtma teknolojilerinin ortaya çıkmasına NASA öncüdür. Bunun altında yatan hikaye ise şöyledir: NASA uzaya astronot gönderirken roketi yükleyeceği her bir kilogramın hesabını yapmak zorundadır çünkü roketin ağır olması olumsuz bir durumdur. Dolayısıyla roketi yükleyecekleri temiz su miktarını azaltmaya çalışıyorlar. Yani astronotların ihtiyacı olan tatlı su miktarı 100 kilogramsa, bunu 50 kilografa düşürmeyi hedefliyorlar ve bu düşünceden yola çıkarak astronotların kendi idrarlarını, su arıtma teknolojileri sayesinde arıtıp tekrar içilebilir su haline getirmesi fikrini ortaya koyuyorlar. Bu fikir bugünkü su arıtma teknolojilerinin temelini oluşturuyor. Şu an günümüzde kullanılan su arıtma teknolojileri de, idrarın arıtılarak içilebilir suya dönüştürülmesine izin veriyor fakat

İlker Akbaş

bu durum susuzluk karşısında kullanılabilecek son çare olarak görülüyor." şeklinde ifade etti. Su arıtma teknolojilerinin tarihçesini öğrendikten sonra, iklim krizinin etkilerinin yoğun hissedildiği günümüzde; atık su geri kazanımı ve gri su sistemlerinin rolünü ele aldık. Su kaynaklarının giderek azalması nedeniyle atık su geri kazanımı ve deniz suyu arıtımının kritik önem taşıdığını belirten Akbaş, arıtma sistemlerinin kullanım alanlarına göre değişiklik gösterdiğini ifade etti: "Bireysel konutlarda genellikle gri su sistemleri kullanılırken, otel, hastane ve tekstil fabrikası gibi alanlarda arıtılmış deniz suyu tercih ediliyor. Bu sistemler, içilebilir suyun tasarruflu kullanılması açısından oldukça önemli çünkü içilebilir suyumuz ciddi oranda düşmektedir." Bu durumun en somut örneği ise yeraltı suyunun seviyesinin son 30-50 yılda ciddi şekilde düşmüş olmasıdır. Akbaş, "Eskiden yeraltı suyu zeminden 20-30 metre derinlikten çekiliyordu, şimdi 250-300 metre derinlikten çekiliyor. Bu seviye bize yeraltı suyunu ciddi miktarda tüketmiş olduğumuzu gösteriyor.

Yüzey suyu dediğimiz baraj ve göllerdeki su miktarı ise yağışlara bağlı olarak değişiklik gösteriyor. Bu durumda geriye kalan tek su kaynağı, deniz suyu olarak görülüyor. Ancak deniz suyunun arıtılarak kullanılabildiği pek bilinmiyor ve atık su çoğu kişi tarafından su kaynağı olarak görülüyor. Ancak içme suyunun azaldığı bu dönemde deniz suyunun arıtılabilir olması oldukça mühim bir konu çünkü bu sayede içme suyumuz kullanımını azaltıyoruz." ifadeleri ile su arıtma teknolojilerinin önemine vurgu yaptı.

Olkaç, "Su arıtma teknolojileri, suyun tekrar kazanılması açısından oldukça önemli bir yere sahip. Bu teknolojilerin bir örneği 'gri su sistemleridir'. Gri su; evlerimizdeki lavabo, duş, küvet ve çamaşır makinesi gibi alanlardan gelen hafif kirli ancak arıtıldığında yeniden değerlendirilebilen atık sudur arıtma işleminin geçtikten sonra otellerde, okullarda, hastanelerde, konutlarda ve endüstri tesislerinde; bahçe sulama, araç yıkama, klozet sifonu, zemin temizliği ya da yangın

Hakan Olkaç

söndürme gibi amaçlarla yeniden kullanılabilir. Böylece su, kullanıma tekrar kazandırılmış olur. Bu sistem sayesinde aynı suyu iki kez kullanarak tasarruf etmek ve su kaynaklarının tüketimini yavaşlatmak mümkün.” ifadeleri ile su arıtma sistemlerinin önemini, tasarruf sağlayan gri su sistemi üzerinden örnekleyerek açıkladı.

Aydın’da su arıtma teknolojilerinin yaygınlığı:

Merak ettiğimiz diğer konu, Türkiye’de ve özellikle Aydın özelinde su arıtma teknolojilerinin kullanım düzeyi oldu. Akbaş, Türkiye ve Aydın’daki durumu şöyle değerlendirdi: “Su arıtma teknolojileri yurt dışında, özellikle ada ülkelerinde oldukça yaygın durumda. Örneğin Malta adası 1960’lı yıllardan itibaren deniz suyunu arıtan ve bütün adanın içme suyu ihtiyacını denizden karşılayan bir ülke. İspanya’nın sahil kesimi ve Kanarya Adaları tüm su ihtiyacını denizden karşılıyor. Kıbrıs ve Yunan Adaları’nda da bu uygulama oldukça yaygın. Kuzey Afrika’da, özellikle Cezayir ve Mısır’da da arıtma tesisleri var. Ama asıl öncü ülkeler İspanya, Suudi Arabistan, İsrail ve Amerika. Avustralya’yı da bu kategoriye ekleyebiliriz çünkü Avustralya’da yaklaşık 10 yıl önce ciddi bir kıtlık yaşandı ve bunun sonucu olarak büyük su arıtma tesisleri kuruldu. Biz

bunlara ‘mega tesis’ diyoruz. Örneğin günde 500 bin ton tatlı su üreten tesisler var, bazıları 600 bin tonluk kapasiteye sahip. Su arıtma uygulamaları dünyada çok yaygın ve kapasiteler giderek artmaya devam ediyor. Bu oranı ülkemizde ve Aydın yerelinde değerlendirdiğimiz zaman şunları söyleyebiliriz: Son yıllarda yaşanan kuraklıkların etkisiyle su zenginliği statüsünden çıkarak ciddi su stresi altına giren Türkiye, geleneksel su kaynakları olan yer altı sularının aşırı tüketim nedeniyle derinlik kaybetmesi ve yüzey sularının azalması tablosu karşısında ileri arıtma teknolojilerine yönelmektedir. Aydın ise büyük su tüketimine sahip demir-çelik veya tekstil gibi sanayi kollarının sınırlı olması nedeniyle endüstriyel su arıtma uygulamalarında diğer merkezlerin gerisinde kalmaktadır. Bölgedeki tesisler incelendiğinde, Söke OSB’sinde endüstriyel müşterilere hizmet veren tesisler ile turizm yoğunluğunun yaşandığı Kuşadası gibi sahil şeritlerindeki oteller ve bazı fabrikalar, su ihtiyaçlarını karşılamak için deniz suyundan tatlı su elde eden sistemler kullanmaktadır.

Genel olarak tarımsal amaçlı su kullanımının öne çıktığı Aydın’da, gri su sistemleri konusunda ise yaygın bir uygulama gözlenmemektedir; hatta kentin sıcak iklimi, bu tür sistemlerde arıtılan suyun hızlı tüketilmesini gerektirmekte, aksi takdirde koku gibi biyolojik sorunların ortaya çıkma riskini artırmaktadır. Bu nedenle, Aydın yerelinde su stresini azaltmak için gri sudan ziyade endüstriyel atık su geri kazanımı ve sahil şeridinde deniz suyu arıtımı uygulamalarının geliştirilmesi daha büyük bir potansiyel taşımaktadır.”

Hakan Olkaç ise, arıtma teknolojilerinin Türkiye’deki yerine ilişkin, “Su arıtma teknolojileri ülkemizde daha çok, kamu kuruluşlarında kullanılmakla beraber, Aydın ölçeğinde bu sistemlerin kullanımı ne yazık ki sınırlıdır ancak zamanla yaygınlık kazanacağını

söylemek yanlış olmaz çünkü Bakan Murat Kurum’un yaptığı açıklamaya göre 1 Ocak 2026 yılı itibarıyla, yeni yapılacak belli büyüklük ve tipteki özel kamu ve binalarda yağmur suyu ve gri su sistemlerinin kurulumu zorunlu olacak.” ifadelerini kullandı ve ülkemizde gri su kullanımıyla ilgili sınırlayıcı bir mevzuat bulunmadığına değinerek, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 2022 yılında ‘Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği’nde değişiklik yapıldığını ve gri suyun yeniden kullanımına ilişkin teşvik edici esaslar eklendiğine de dikkat çekerek, “Yapılan değişiklik kapsamında Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinin 4. maddesine göre ‘Gri suyun yeniden kullanımına uygun alt yapının oluşturulması’ esastır; 28. Maddeye göre ise ‘Gri su ve yağmur sularının yeniden kul-

lanım imkanlarının değerlendirilmesi' esastır. Bu değişiklikte birlikte su kullanımına resmen bir teşvik vardır." dedi.

Su tasarrufunun üç aşaması

Su arıtma teknolojilerinin işleyişine örnek olarak konutlarda kullanılan 'gri su sistemleri' gösterilebilir. Çok katlı binalarda gri suyun yeniden kullanımı üç aşamada gerçekleşir: İlk aşamada banyo, duş ve lavabodan çıkan gri su, yanıl borular aracılığıyla merkezi borulara toplanır. Ardından ikinci aşama olarak bilinen "Gri suyun taşınması ve işlenmesi" gerçekleştirilir. Bu aşamada toplanan ham gri su, arıtılmak üzere önce bodrum katına taşınır. Arıtma işlemi bittikten sonra su, yine borular kullanılarak binanın tepesinde bulunan depolama tankına pompalanır. En son aşama ise "Arıtılmış gri suyun dağılımı"dır. Bu son aşamada arıtılmış gri su, depolama tankından her kata ve her haneye yerçekimi ile taşınır.

Atık sular zamanında kullanılmazsa zararı olabilir!

Geri kazanım sistemlerinin kurulumu ne kadar önemliyse, işletilmesi de o kadar hassasiyet gerektiriyor. Özellikle

gri su sistemlerinde (duş, mutfak gibi zayıf atık sular), arıtılan suyun hızlı bir döngü içinde tüketilmesi hayati önem taşıyor. Fabrika Müdürü İlker Akbaş, atık suyun geri kazanımı sırasında karşılaşılabilecek potansiyel risklere ve işletme zorluklarına dikkat çekti. Akbaş, özellikle Aydın gibi sıcak iklimlerde bu riskin arttığını belirterek, "Gri suyu geri kazandığınız zaman eğer sürekli bir döngü içinde kullanmazsanız, su beklemeye başlar ve kötü kokularla karşılaşabilirsiniz." uyarısında bulundu. Bu durumun temel sebebi, arıtılmış olsa bile suyun içinde eser miktarda organik madde barındırmasıdır. Akbaş bu süreci şöyle açıkladı: "Bahsettiğimiz koku, biyolojik bir faaliyet sonucu ortaya çıkan, bir çeşit çürüme kokusudur. Sıcak havalarda biyolojik süreçler daha hızlı çalıştığı için çürüme daha çabuk gerçekleşir ve koku problemiyle daha hızlı karşılaşabilirsiniz." Uzmanlar, bu tür olumsuz durumların önüne geçmek için iki kritik noktaya vurgu yapıyor: Birincisi dezenfeksiyon; Geri kazanılan suyun mutlaka ciddi miktarda klor-

lanması gerekiyor. Klorlamada bir zafiyet olması durumunda bakteri üremesi riski doğar. Dikkat edilmesi gereken bir diğer nokta ise hızlı tüketim; geri kazanılan suyun bir depoda uzun süre bekletilmemesi, hızlı bir döngü içinde kullanılması şarttır. Akbaş, site ve bina yönetimlerinin bu sistemleri işletme konusundaki deneyimsizliğinin en büyük sorun olduğunu da ekledi. Olgaç ise dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda şu noktalara değindi: "Arıtılmış sular, özellikle de gri su içeriği nedeniyle içilebilir sudan ayrılır. Bu da

kullanımında dikkat edilmesi gereken birtakım hususları beraberinde getirir: Sistem, suyun zemine nüfuz etmesini ve insanların veya hayvanların içmesini önleyecek şekilde tasarlanmalı; ayrıca gri suyun toprağa sızmasına ve birikmesine izin verilmemelidir. Mümkün olduğunca basit ve az bakım gerektiren sistemler tercih edilmeli, arıtılan sular 24 saatten uzun süre tutulmamalıdır. Böylece hem güvenli hem de verimli bir kullanım sağlanır." ifadelerini kullanarak konuşmasını sonlandırdı.

Mahalle dağıldı ama gelenek bozulmadı: Aydın'da 300 yılı aşkın gelenek yaşatılmaya çalışılıyor

Yüzyıllar önce yaşanan veba salgını, Aydın'ın Karpuzlu ilçesine bağlı kırsal Koğuk Mahallesi'nde, mahalle halkının dağılmasına sebep olsa da vatandaşların asırlardır süregelen bir geleneği başlatmalarına yol açtı. Yüzyıllardır süren bu gelenek, bölgenin en eski yapısı olma niteliği taşıyan Atlılar Cami'nde her cuma ve bayram namazıyla birlikte yeniden hayat buluyor.

Haber ve fotoğraf:
Mustafa Akgün

Birçok medeniyete ev sahipliği yapan ve tarihi miras açısından en önemli kentlerden biri olan Aydın'ın Karpuzlu ilçesinin en eski ve köklü mahallelerinden biri olan Koğuk Mahallesi'ndeki yaklaşık 300 yılı aşkın geleneği duyanlar önce şaşırırsa da, geleneğin hikayesini öğrenince hayranlık duyuyor.

Mahalle dağıldı, gelenek bozulmadı

Yüzyıllar önce mahallenin uzak sınırlarında bulunan bir gölün kenarında köy olarak kurulduğu öğrenilen Koğuk Mahallesi, Osmanlı Dönemi'nde yaşanan veba hastalığı nedeniyle mahallelinin buradan uzaklaşmasına ve "koğuk" adı verilen mağaralara sığınmasına yol açtı.

Günümüzde bulunduğu alandan yaklaşık 5 km uzaklıktaki koğuklara sığınan vatandaşlar, zamanla yerleşimlerini bu alanda kurdular. Ancak zamanla dağılan mahalle halkı, bir yandan göçse de günümüze kadar süregelen geleneklerini sürdürmeyi başardı. Mahalle mezarlığındaki mescitte yaklaşık 300 yılı aşkın süredir cuma ve bayram namazları için toplanmaya devam edildi. Geçtiğimiz yıl Diyanet İşleri Başkanlığının da cuma ve vakit namazları kılınmasına resmi yazıyla izin sağladığı bu cami, aynı zamanda ildeki en eski camilerden olma özelliğini de elinde bulunduruyor.

Geleneğin yaşatıldığı tarihi miras: Atlılar Cami

Zamanla, dağılan mahalle halkının ortak buluşma noktası olan ve ismini, çevre mahallelerden bu camiye gelmek için atla-

ryla yolculuk yapan vatandaşlardan alan bu cami, mimarisi ve tarihiyle de büyük bir öneme sahip. Resmî kurumlardan edinilen bilgilere göre, yaklaşık 300 yılı aşkın geçmişe sahip olmanın ötesinde bir kültür mirası niteliği taşıyan bu cami, mahallenin tarihi ve önemi açısından büyük bir yer kaplıyor. Zaman içerisinde çeşitli hasarlar gören camide, en son 2010 yılında mahallede yaşayan bir hayırsever tarafından restorasyon çalışması yapıldığı öğrenildi.

Gelenek değil, artık yaşam biçimi oldu

Bir mezarlığın tam ortasına kurulan ve kılınan namazlar sonrası mahallelinin yakınları-

nın mezarlarını ziyaret edip dua okudukları öğrenilirken, mahalle muhtarı Murat Eke, vatandaş tarafından geleneğin istemsiz bir şekilde yaşatıldığı ve artık bir yaşayış biçimi olduğunu dile getirdi. Muhtar Eke, konuşmasına şu ifadelerle yer verdi: "Caminin yapıldığı tarihi tam olarak bilen yok, yaklaşık 300-400 yılı aşkın bir gelenekten bahsediyoruz. Caminin yanındaki mezarlıklarda yazı yok, kimisi Arapça, kimisinde de sadece taş var. Geçmişte yaşanan veba hastalığı nedeniyle mahalle halkı çeşitli bölgelere kaçmış. Gerek o zaman gerek günümüzde mahalleli, her zaman bu camiye gelerek geleneği yaşatmış. Bizim atalarımız, onların ataları derken bu gelenek, bu mahallede artık bir yaşam biçimi oldu. Pandemi zamanlarında bile

buraya gelmemelik yapmadık. Geleneğimizi yaşatmaya çalışıyoruz. Bu gelenek bizim için inanılmaz bir gurur kaynağı ve biz bunu yaşatabilmek için elimizden geleni yapıyoruz." Görev yaptığı yer nedeniyle tarihi bir görev üstlendiğini ve bununla gurur duyduğunu dile getiren cami imamı Ali Sevil, "İlk geldiğimde öğrendim ki böyle bir gelenek var. Çok sevindim. Mezarlığın içerisinde olması da ayrı bir tarihsel olay. Burada vatandaşlar hem ibadetlerini gerçekleştiriyorlar hem de geçmişlerini yad ediyorlar. Hem de atalarının geleneğini yaşatıyorlar. Burada görev yapmaktan gurur duyuyorum. Bu geleneğin de her zaman yaşatılacağına inanıyorum ve güveniyorum." dedi.

Tarihi miras yaşatılmaya çalışılıyor

Mahallenin en yaşlılarından biri olan 80 yaşındaki Necati Erten, caminin eski zamanları hatırladığını söyleyerek, "Bu caminin 3 tadilatını gördüm. Benim çocukluğumda topraktandı. Çocukluğumuzdan beri hep buraya gelir gideriz. Diğer vatandaşlar da öyle. Normalde mahallede yaşayan çok insan yoktur. Sağa sola dağıldı herkes ama her cuma ve bayram namazlarında dışarıdan insanlar buraya gelir." ekledi. Koşuk Mahallesi'nde bulunan Atlılar Cami hakkında bizlere bilgi veren yetkililere ve değerli vakitlerini bizler için ayıran mahalle muhtarı, cami imamı ve diğer vatandaşlara teşekkürlerini sunarız.

Sümerbanklı olmak: Bir fabrika, bir kültür, bir Cumhuriyet mirası

Sümerbank, sadece bir fabrika değil; Cumhuriyet'in sanayi ve kültür mirasının yaşayan bir simgesi. Nazilli Basma Fabrikasında emeğini ortaya koyan Sümerbanklı emekliler, dönemin tanıkları olarak bugüne uzanan bir kültürün iz bırakan taşıyıcılarıdır.

Haber: Melisa Ayhan

Fotoğraf: Kübra Helin Akbaş

Sabahın serinliğinde "Gıdı Gıdı" treni yavaşça süzülür, fabrika sireniyle birlikte şehir uyanırdı. Fatma Hanım kartını basar, Şevket Bey iplik tezgâhına geçirdi; o siren sesi, bir ömür boyu kulaklarında kaldı. "Biz orada sadece çalışmadık, aile olduk," diyor Fatma Hanım, gözleri uzaklara dalarken. Evlilikler, dostluklar, çocuk kahkahaları... Hepsi Sümerbank'ın bahçesinde yankılanırdı. Kreşte büyüyen çocuklar, pencereden kırmızı otobüslerin ışıklarını seyrederek, annele-

rini beklerdi. 23 Nisan geldi mi kızlara kırmızı fistanlar, erkeklerle beyaz gömlekler dikilirdi.

Yardım sandığından tence-re alınır, ikramiye günlerinde Nazilli'nin çarşısı bayram yerine dönerdi. Her sabah kartlar basılır, makineler çalışır, çaylar paylaşıldıkça dostluklar çoğalırdı. Şimdi o makineler sustu ama hatıralar hâlâ canlı: "Sümerbank bizim yuvamızdı" diyorlar. Orada geçen yıllar sadece iş değil, bir dönemin emeğiyle yoğrulmuş bir hayatın hikâyesiydi. Çünkü Sümerbank, yalnız bir fabrika değil; hayatın, emeğin ve dostluğun

dokunduğu en sıcak yerdi.

Türkiye ekonomi tarihinin temelinde yer alan ve simgesel değeri yüksek bir fabrika

Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu, Nazilli Sümerbank Basma Fabrikasından Türkiye ekonomisi açısından önemli bir yere sahip olduğunu aktardı. Sepetçioğlu, "Fabrika Türk-Rus iş birliği çerçevesinde açılan Kayseri Bez Fabrikasının sonraki ikinci fabrikadır." dedi. Türkiye'de açılan ilk basma fabrikası ve ilk 5 yıllık kalkınma planı kapsamında açılan

Türkiye'deki ilk fabrika olma özelliğini taşıdığını ifade eden Sepetçioğlu, "Bu yönleriyle fabrika, Türkiye ekonomi tarihinin temelini oluşturan ve simgesel değeri olan bir yatırımdır." açıklamasında bulundu.

Cumhuriyet'in sosyal fabrika modeli

Sümerbank Basma Fabrikasının Atatürk modeli sosyal fabrika olarak tasarlandığını ve sadece üretim yapılan yerler olmadığını aktaran Sepetçioğlu, "Bu tür fabrikalar, işçi ailelerini ve onların çocuklarını da kapsayacak şekilde bir yaşam alanı

oluşturuyor. Dolayısıyla sosyal ve ekonomik açıdan toplumsal kalkınmanın simgesi haline geliyor. Hem ekonomik üretimin bir alanı hem de Cumhuriyet'in hedeflediği toplumsal yapıyı inşa eden bir modeldir." dedi. Fabrikanın Nazilli'de yalnızca işçi aileleriyle sınırlı kalmadığını, doğrudan ya da dolaylı olarak tüm bölgeyi etkilediğini vurgulayan Sepetçioğlu, "Nazilli'de bu fabrikanın lokması boğazından geçmeyen hiçbir aile yoktur. İşçi çocukları, esnaflar, tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar ürettikleriyle fabrikanın yemekhanesine ve üretim sürecine katkı sağlıyordu." ifadelerini kullandı. Fabrikanın kültürel yaşama etkisine de değinen Sepetçioğlu, "Nazilli'ye bir film gelecekte burada gösteriliyor; tiyatro grupları, balolar ve 29 Ekim kutlamaları hep Sümerbank'ta düzenlenirdi. Fabrika, kentin kültürel hayatının da merkezinde yer alıyordu." dedi.

Sümerbank: Üretimden yaşama

Nazilli Sümerbank Basma Fabrikasında ilk işçi kayıtlarının 1937 yılına ait olduğunu ve fabrikanın açılış tarihinin 9 Ekim olduğunu aktaran Sepetçioğlu, "Kayıtlar, fabrikanın birçok kadın işçiyi istihdam ettiğini gösteriyor; bu durum Cumhuriyet'in kadınların çalışma hayatına katılımını teşvik etme felsefesiyle örtüşüyor." dedi. Sepetçioğlu, "Fabrika ailelerin yalnızca erkekleri değil, kadınları da çalıştırmalarını teşvik ediyordu. İşçi blokları ve lojmanlarda aileler için bahçeli evler, bekar erkekler için tek odalı apartmanlar bulunuyordu. Kadınların üretimde ve toplumsal yaşamda aktif rol alabilmesi için fabrikalar bu şekilde dizayn edilmektedir." diye vurguladı.

Kadın, aile ve sosyal yaşamın fabrikası

Sepetçioğlu, "Çalışan kadınların en büyük sorumluluğu çocuk bakımıydı. Fabrikanın girişinde Türkiye'nin ilk kreşlerinden biri bulunuyor. Burada doktor, hemşire ve öğretmenler görev yapıyordu. Kreşin oyun sahaları ve top havuzlarıyla donatılmış yapısı, çocukların okul

öncesi eğitimlerini güvenli almasını sağlıyordu. Çocuklar büyüdükçe Sümer İlkokulu ve Ortaokulu'na, ardından teknik liselere yönlendiriliyor; staj ve burslarla üniversiteye kadar destekleniyordu." ifadelerini kullandı. Böylece okuma yazma bilmeyen işçi ailelerin çocukları nitelikli işçi ve uzman statüsüne eriştiğini söyleyen Sepetçioğlu, "Fabrika çalışan kadın ve erkekler sağladığı yemek, sinema, müzik ve tiyatro gibi sosyal imkanlarla onların özgür bireyler olarak toplumsal hayata katılmasını sağlıyordu." diye aktardı. Sepetçioğlu ayrıca, "İşçi ailelerin kız çocukları muhakkak bir meslek sahibi oluyor; sadece fabrikada değil, bankacılık, eğitim ve diğer sektörlerde de çalışabiliyordu. Nazilli ve diğer Cumhuriyet Dönemi fabrikalarının bu felsefe ile ekonomik ve sosyal özgürlük sağladı." diyerek sözlerini tamamladı.

Sümerbank: Ekonomik ve sosyal kimlik kazandıran fabrika

Osmanlı'nın son döneminde de benzer uygulamaların bulunduğunu, bu anlayışın Cumhuriyet Dönemi'nde ilk defa ortaya çıkmadığını aktaran Sepetçioğlu, "İzmir İktisat Kongresi işçi ve amele ayrımını gözetecek, kişi hak ve özgürlüklerinden, işçi haklarına ve sendika hakkına kadar pek çok konuyu ele aldı." şeklinde konuştu. Sepetçioğlu, "İşçilerin Kuşadası'ndaki dinlenme ve eğitim kampına maaşlarından cüzi bir kesintiyle aileleriyle birlikte yazın 15 güne varan sürelerde gönderilirdi." dedi.

"Nazilli'de dolaylı ya da dolaysız fabrikanın lokmasının boğazından geçmediği kimse yok"

Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu, Nazilli'de fabrikanın lokmasının

doğrudan veya dolaylı olarak herkese ulaştığını aktardı. Sepetçioğlu, "Fabrika, işçilere ekonomik gelir sağlarken, esnaf ve köylüler de üretim ve tarım ürünlerini fabrikaya satarak kent ekonomisine katkıda bulunuyordu." diye aktardı. Fabrikanın kapılarının yalnızca ekonomik değil, sosyal ve kültürel açıdan da halka açık olduğunu belirterek, kent ile bütünleştiğini vurgulayan Sepetçioğlu, "Bu bağlamda Nazilli, Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte gelişmiş, 1960 ve 1970'lerde çevre illeri nüfus ve sosyal-kültürel kapasite açısından geçmiş, fabrikanın kapanmasıyla birlikte ise şehir gerilemeye başlamıştır." dedi. Ayrıca Sepetçioğlu, "Sümerbank Erken Cumhuriyet dönemi fabrikaları arasında kompleksi en iyi korunan alandır. Fabrika, 1935'te temeli atılmış ve 1937'de açılmıştır; dönemin ekonomik ve toplumsal koşulları göz önüne alındığında büyük bir başarı olarak değerlendirilmektedir. Kapanmasının ardından dahi Türkiye ve dünya için önemli bir potansiyel taşımaktadır." açıklamasında bulundu.

İşçilerle kurulan toplumsal bağ

Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu, "Fabrika açılmadan önce ar-ge çalışmaları için 1932'de Pamuk Araştırma Enstitüsü burada kuruldu. Bölgenin iklim ve toprak özelliklerine uygun pamuk tohumları geliştirildi." dedi. Fabrikanın, kapandıktan sonra müze olarak hizmet vermesi ve bazı özel günlerde halka açılmasının, eski işçiler ve aileleri için duygusal anlar yarattığını aktaran Sepetçioğlu, "Gelen emekliler, eski işçiler, çocukları

ve torunları kampüsü ziyaret ettiğinde, mekanla olan bağları çok güçlü. İnsanlar, sadece ekonomik gelir sağladığı için değil, sosyal statü, güvence ve kültürel gelişim sağlayan bir yer olduğu için Sümerbank'a gönülden bağlı. Bu nadir rastlanan bir olgu; işçiler ve mekan arasında toplumsal bellek açısından olağanüstü bir bağ oluşmuş. Fabrikanın önemi bu açıdan büyüktür." ifadelerini kullandı.

Sümerbank emeklileri: Çalışma düzeni ve üretim süreci

Sümerbank'ta uzun yıllar çalışan emekliler; fabrikanın düzeni, üretim süreci ve sosyal yaşamına dair izlenimlerini paylaştı. 1980-1996 yılları arasında iplik bölümünde görev yapan Fatma Dinç, "Ramazan Bayramı'nın son günü ve ayın 11'i sabahında da çalışılırdı. 23 Nisan'da çocuklara özel kıyafetler dikilirdi. Resmi günlerde izinli olurduk; yıllık izinler 10 yıla kadar 21 gün, 10 yıldan sonra ise 29 gündü. İşçiler işe girerken kartlarını basar ve makinelerinin başına geçerdi. Girişte bekçiler, numara kartlarını kontrol ederdi." dedi.

Fabrikanın üretim sürecini ve işleyişini anlatan Mustafa Atsak, "1976'da girdim, 1998'de emekli oldum. Fabrika, her şeyi kendi içinde üreten bir yerdi. Pamuk fabrikasının içinde pamuk tarlası vardı. Pamuk çırçırdan geçtikten sonra fabrika kısmına gelir, basma olarak çıkardı. Masura dahil tüm iplik ihtiyaçları fabrikada üretilirdi. Masurhanede çalışan işçiler her şeyi üretti, dışarıdan mal gelmezdi. 'Gıdı

Gıdı' adında bir tren vardı; sabah gider, öğlen ikinci postayı getirir, çıkacakları taşırdı." dedi.

Şevket Dinç ise 22 yıl 8 ay çalıştığını belirterek, "Kapanmasına çok üzüldük, keşke Sümerbank kapanmasaydı. Fabrika, Nazilli için bir velinimetti ama değeri bilinmedi. 3 ayda bir yani sene dört ikramiye ve 30 yevmiye alırdık. O günlerde esnaf da kazanıyordu. Fabrika kapandı, Nazilli artık emekli şehri oldu. Çok az kişi kaldık" ifadelerini kullandı. 1973-1994 yılları arasında çalışan Sevcihan Şimşek de, "Sinema, düğün salonu, lokal, hastane ve park gibi sosyal etkinliklerden faydalanırdık." şeklinde konuştu.

Sümerbank'ta büyüyen Pınar Atsak'ın anıları

1978 doğumlu olduğunu ve Sümerbank'ın yuvasında büyüdüğünü anlatan Pınar Atsak, "Annem 3-11 vardiyaındaydı. Biz 6 yaşına kadar yuvada büyü-

dük. Annemler işte oldukları için komşular bize göz kulak oldu. Yuvada hamur oynar, küçük oyuncaklarla vakit geçirirdik. Emziren anneler süt saatlerinde çocuklarını yuvada emzirirdi." dedi. Atsak, kardeşinin de aynı şekilde yuvada büyüdüğünü belirterek, "6 yaşımızdan sonra evde kendi başımıza kaldık. Vardiya bitince annem bizi yuvadan alırdı. Fabrikanın çıkışında yoklama yapıldı; annemlerin çıkışını seyrederdik. Kırmızı belediye otobüslerine binerdik; küçük biletlerimizi şoför okuturdu." ifadelerini kullandı.

Nazilli Basma Fabrikasında yıllarını geçiren Sümerbanklı emekliler; Sevcihan Şimşek, Fatma ve Şevket Dinç, Mustafa Atsak ile fabrikanın yuvasında büyüyen Pınar Atsak'a ve Sümerbank'ı hem akademik hem saha çalışmalarıyla yakından inceleyen Prof. Dr. Tuncay Ercan Sepetçioğlu'na değerli katkıları için teşekkür ederiz.

Müzik ruhun gıdası peki neden telifli?

Kafelerde ve otellerde lisanssız müzik çalan işletme sahiplerini, 1951 tarihli Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) kapsamında rayiç bedelin 3 katı tazminat ve bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası bekliyor. Konunun uzmanları Avukat Halil Buğrahan Kuyucu ve Eser Sahipleri Federasyonu Lisanslama Sorumlusu Osman Erdem Boyacı, karmaşık telif hakkı sisteminin yasal çerçevesini ve denetim süreçlerini açıkladı.

Haber: Damla Kocaoğlu
Fotoğraf: M. Sait Çakır

1951 tarihli kanunun teknolojiyle denetlenmesi işletmecileri şaşırtırken, asıl sorunun çoklu meslek birlikleri olduğu belirtildi. Avukat Halil Buğrahan Kuyucu, "Tarkan (MESAM) için ayrı, Bengü (MSG) için ayrı ödeme" sorununu vurgularken; Federasyon temsilcisi Osman Erdem Boyacı, 2023'te kurulan yeni federasyonun lisanslamayı tek çatı altında topladığını açıkladı. Otellere 2023'te getirilen lisans zorunluluğunun, yeme-içme sektörü için de hedeflendiği bildirildi.

Müzik eseri, sahibinin vefatından 70 yıl sonrasına kadar korumalı

Nazilli'de avukatlık yapan Halil Buğrahan Kuyucu, fikir ve sanat eserleri ile sınai mülkiyet hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda danışmanlık vermektedir. Aslen Aydınlı

olan Kuyucu, Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur ve 4 yıldır mesleğini icra etmektedir. Kuyucu, kafelerde çalınan müziklerin telif hakkı konusunda, bir müzik eserinin (bestesi, sözü ve her şeyiyle) ortaya konulmasının bir mülkiyet hakkı doğurduğunu belirtti. Bu durum, üzerinde maddi ve manevi hakların olduğu bir mesele haline gelmektedir. Tıpkı bir eşyanın bütün tasarruf haklarının sahibine ait olması gibi, üretilen eserin de bütün hakları üreticisinin üzerinde bulunmaktadır. Uygulamada eser üretilip hologram yapımcısıyla kayda alındığında, yapımcı veya prodüktör eseri kamuya arz etmekte ve bu noktadan sonra eserin mali haklarına sahip olmaktadır. Eserin mülkiyet hakkı, yani hologram yapımcısı ya da menajer, aranjör gibi bağlı hakları kullanan diğer meslek birliklerinin hakları, eseri ilk üreten kişinin vefatından itibaren 70 yıl sonra sona ermektedir. Birey, ürettiği eseri yaşamı boyunca koruyabilmekte ve vefat ettikten sonra da eser, 70 yıl boyunca

Av. Halil Buğrahan Kuyucu

mirasçılar veya meslek birliği tarafından korunmaya devam etmektedir. Ancak 70 yıl sonra eser kamuya arz olmakta ve mali haklar sona erdiğinden istenilen yerde kullanılabilir. Güncel olarak mekânlarda dinlenen müziklerin hepsi, son 70 yıl içinde icra edilen ve eser sahipleri hâlâ hayatta olan müziklerdir. Örneğin, Tarkan'ın bir müziği dinlenmek istendiğinde haklarını koruyan yapımcısı, eser sahipleri, menajeri

ve aranjörü bulunmaktadır.

Lisanssız müzik kullanımına hapis ve üç kat tazminat cezası

Kanun, eser sahibine bağlı mali hakları kullanan kişiler dışındaki bireyler tarafından eserin ticari kaygı güderek işletmede kullanılması durumunda, lisans sözleşmesi veya telif ücreti (rayiç

bedel) miktarının üç katı kadar ceza öngörmektedir. Kısacası, son yetmiş yıl içinde icra edilen veya eser sahibi yaşayan müzikler telif hakkına tabidir ve bir lisans sözleşmesi yapılması gerekmektedir. Sözleşme yapılmadan lisanssız müzik çalınmasının tespiti halinde, ödenecek miktarın üç katı kadar ceza ve bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu 1951 yılında çıkmış bir kanundur ancak bu hüküm 1951'den beri var olmasına rağmen uygulanmamış, daha doğrusu uygulanması zor bir hüküm olmuştur.

Mekân sahipleri, daha önce uygulanmayan bu kanunla karşılaşınca durumu yadırgamıştır. İşletmeciler, "Neden şimdi birden gelip mekânın metrekaresi ölçülüp bana altı, yedin bin TL para cezası kesiliyor?" şeklinde tepki göstermektedir. Otuz yıl önce bir kafede çalınan kaseti yapımcının duyup polis çağırması gerekirken, gelişen teknoloji ve iletişimle bu durum kolaylaşmıştır. Günümüzde bir plak şirketi, "Tarkan çalan mekân varsa video kaydına al!" derse bu artık çok kolaydır ve kanunun uygulanabilmesindeki en büyük etken, bu durumun artık fark edilmesi ve belgelenmesidir.

Federasyon, lisanslamayı tek çatı altında yürütüyor

Müzik sektöründe Eser Sahipleri Federasyonunda Umuma Açık Mahaller Lisanslama Sorumlusu olan Osman Erdem Boyacı, federasyonun Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2023 yılında yayımladığı bir genelgeden kuruluş izni aldığını belirtti. Federasyon, 2023 yılının Mayıs ayında kuruluşunu tamamlayarak faaliyetine başladı. Federasyonun üyeleri, MESAM (Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği) ve MSG (Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği) olmak üzere iki adet meslek birliğinden oluşmaktadır. Boyacı, bu birliklerin müzik alanındaki eser sahiplerinin haklarını koru-

yan, tahsil eden ve dağıtan müzik meslek birlikleri olduğunu söyledi. Bu birlikler, Bakanlığın oluruyla bir araya gelerek lisanslama faaliyetlerini bir federasyon çatısı altında kurma kararı almıştır. Boyacı, şu an için federasyonda sadece umuma açık mahaller lisanslamalarının ortaklaşa yürütüldüğünü aktararak, "Radyo ve televizyon lisanslaması, etkinlik kapsamındaki lisanslar müzik meslek birliklerinin kendi uhdesinde devam etmektedir." dedi. "Umuma açık" kavramının "kamuya açık" anlamına geldiğini belirten Boyacı, bir vatandaşın müşteri portföyünde bulunduğu her yerin (yeme içme tesisleri, konaklama, mağaza ve market) umuma açık mahal olarak nitelendirilebileceğini söyledi.

Lisans bedeli metre-kare, sezon ve müzik türüne göre değişiyor

Lisanslama tarifelerine esas teşkil eden kriterler olduğunu vurgulayan Boyacı, "Öncelikli olarak metrekaareyle ilgisi var ama metrekaare ile ilgisi deyince tabii ki bir işletmenin ruhsatında geçen metrekaare bilgisinden bahsetmiyoruz." dedi. Burada metrekaareden kastın, "müşteri kullanımındaki metrekaare" olduğunu, örneğin bir restoranın mutfacı veya bir mağazanın deposu gibi müşterilerin giremeyeceği yerlerin lisanslamaya tabi olmadığını belirtti. İkinci kriterin, işletmelerin sezonluk (6 aya kadar açık) mu yoksa yıllık mı (altı aydan uzun süre) faaliyet gösterdikleri olduğunu ifade eden Boyacı, üçüncü bir kriterin ise canlı müzik olup olmadığı olduğunu söyledi. Boyacı, "Mekanik müzik 0-50 arası X fiyat ve canlı müzik 0-50 arası X fiyat şeklinde kriterlerimiz var" diye ekledi. Ortada sözleyle, bestesiyle üretilmiş bir eser varsa ve bu müziğin vatandaşlara mekanik ya da icra (canlı müzik) yoluyla ulaştırıldığı herhangi bir yerin lisanslamaya tabi olduğunu vurguladı. Bar, kulüp gibi lokasyonlar, DJ performanslar ya da mekanik müzik türünün hiz-

met olarak sunulduğu yerler de lisanslamaya tabidir ve aralarında bir ayrım bulunmamaktadır.

Spotify ve YouTube kullanımı sorumluluğu kaldırmıyor

İşletmelerin Youtube, Spotify, Digiturk gibi kanallar üzerinden müziği kamuya sunmaları durumunda da telif tabi tutulduklarını belirten Avukat Kuyucu, Spotify'nın bireysel bir hesap olarak kullanıldığını söyledi. Kuyucu, mekân sahibinin Spotify'ı kendisi dinlemek için alıp mekânda çalması durumunda, bu durumun Spotify'nın sınırından da çıktığını belirtti. Federasyon temsilcisi Boyacı da bu platformların hepsinin "bireysel kullanım" için olduğunu doğruladı. Boyacı, işletmeler bu platformlara kurumsal bedeller ödese dahi, Kanunun "umuma iletim varsa" telif hakkının doğacağını açıkça belirttiğini ve platformun yerli, dijital, paralı veya ücretsiz olmasının fark etmediğini vurguladı.

Sorun çoklu meslek birliği, çözüm tek çatı

Avukat Kuyucu, sistemdeki mevcut duruma ilişkin eleştirilerini dile getirerek, hak dengesinden ziyade meslek birliklerinin sayısı ile ilgili bir durum olduğunu belirtti. Şu anda 7 adet meslek birliği ve bunların oluşturduğu 2 adet federasyon bulunduğunu, uygulamanın tam oturmadığını ifade etti. Kuyucu, "Örneğin Tarkan MESAM'da diyelim fakat siz şarkı dinlerken Spotify'da şarkı Bengü'ye geçti, Bengü'de

MSG'de. Bu durumda sizin MSG ile de bir anlaşma yapmanız gerekiyor." dedi. İşletmecinin bu listeleri tek tek ayarlayacak durumda olmadığını belirten Kuyucu, düzenlemenin bu kurumların tek bir federasyon çatısı altında birleşmesine ihtiyacı olduğunu savundu. Hukuki yollarla ilerlemek isteyen bir kafe işletmecisinin yedi ayrı meslek birliği ile görüşmesi gerektiğini ekledi. Boyacı ise bu eleştiriye karşılık, federasyonun tam da bu nedenle kurulduğunu açıkladı. Boyacı, "Eskiden federasyon kurulmadan önce her meslek birliği ayrı ayrı kapı çalıyordu. Kullanıcılar da farklı kurumlardan aynı amaçla gelinmesinden şikayetçiydi ve tek bir yerde bu parayı toplamayı talep ediyordu." dedi. Boyacı, lisanslama faaliyetlerinin halihazırda ortaklaşa yürütüldüğünü ancak bir çalışan olarak kişisel düşüncesinin, tüm üyelerin tek bir çatı altında toplanmasının kesinlikle olması gerektiği yönünde olduğunu ifade etti.

Denetim süreci savcılık izni ve polis baskını ile işliyor

Boyacı, lisanssız müzik tespiti ve hukuki süreçler konusunda da bilgi verdi. Türkiye genelinde yetkilendirdikleri bölge hukuk bürolarının, işletmelere sahada ziyaret ederek veya telefonda bilgi vererek lisans sözleşmesi yapmaya davet yoluna gittiklerini belirtti. Bir umuma açık mahalde müzik eserinin herhangi bir vasıta ile umuma iletilmesi için eser sahibinden veya yasal olarak üyesi olduğu müzik meslek birliklerinden izin alınması gerektiğini hatırlattı. Boyacı, sözleşme noktasında sulh olunamayan durum-

larda hukuki yollara başvurmak zorunda kaldıklarını ve Cumhuriyet savcılıkları aracılığıyla şikayette bulunduklarını belirtti. 5846 sayılı Kanun'da bu eserlerin tespitiyle alakalı resmen soruşturma başlatılmasının mümkün olmadığını, Fikri ve Sınai Haklar Ceza Mahkemelerinde görülen hususların şikayete bağlı suçlar olduğunu vurguladı. Şikayet etmedikleri sürece savcının ya da mahkemenin herhangi bir tespit yapma yetkisi olmadığını belirtti. Savcılık makamının uygun gördüğü taleplere istinaden, ilgili mekana tespit izni verdiğini ve Güvenlik Şube'nin bu yazıyla avukatlarla iletişime geçerek işletmeye baskın yaptığını söyledi. Boyacı, "Müzik ekspertizi de sesli ve görüntülü kayıt alır. Avukatımız, polis kolluk kuvveti ile beraber işletme yetkilisine ulaşır ve durumun sebeplerini açıklar. Kolluk kuvveti işletme yetkilisini ifadeye çağırır." dedi. Yetkili kişinin ifadeye gitmek zorunda olduğunu, gitmemesi durumunda zorla getirme kararı çıktığını belirten Boyacı, kullanıcıya sulh olmaları için sözleşme yapması gerektiğini ilettiklerini söyledi. Kullanıcının bunu kabul etmemesi halinde şikayetin devam ettiğini ve arabuluculuk sürecinin devreye girdiğini aktardı. Arabuluculukta sulh olunmaması durumun-

da, müzik ekspertizinin aldığı kayıt çözümlenerek "hak sahipliği belgesi" düzenlenmekte ve savcılığın elde ettiği bulgulara göre kamu davası açılmaktadır. Boyacı, mahkemenin takdirine göre adli para cezası ya da hapis cezası çıkabildiğini, tecrübelerine dayanarak ağırlıklı olarak "hükmün açıklanmasının geri bırakılması" kararı verildiğini ifade etti.

Adalet eleştirisi: Berber de aynı ücreti ödüyor

Avukat Kuyucu, sistemin adaleti konusunda eleştirilerde bulundu. Telif ücretlerinin dağıtımı düşünüldüğünde, ücretlerde biraz daha azaltma yapılabileceğini belirtti. Adalet noktasında; elli metrekarede iş yapan bir kuaförün de (MSG'ye) 6 bin TL ödediğini, yirmi metrekarede çalışan bir berberin de 6 bin TL ödemek zorunda olduğunu söyledi. Kuyucu, bu kanun net oturmadığından ve bölgeden bölgeye değişiklik gösterdiğinden bir adaletsizlik doğduğunu, sistemin oturmadığını ve çok adil bir ilerleme söz konusu olmadığını ifade etti. Kuyucu, burada bir yasal boşluk olmadığını, kanunun 1951'den beri yürürlükte olduğunu ancak kanunun miktarı belirlemediğini, sadece "rayiç bedelin" üç katı ceza öngördü-

Osman Erdem Boyacı

günü belirtti. Küçük esnaf göz önünde bulundurulduğunda durumun çok da adil olmadığını belirten Kuyucu, meslek birliklerinin bir anda ihtar göndermesinden önce bunu topluma yavaş yavaş, bilinç uyandırarak aşılması gerektiğini savundu. Kuyucu, "Örneğin bir mekâna playlisti için gitmeniz o mekânın ticari olarak kar etmesini sağlar; ama bir berbere kimse playlist için gitmez diye tahmin ediyorum. Bu yüzden bu konuları da kapsayan bir düzenleme çok daha adil olacaktır." dedi.

Otel lisanslamasında başarı, gözler restoranlarda

Osman Erdem Boyacı, telif hakkı bilincinin yayılması adına atılan adımlara değindi. En aktif rolün, 2023 yılında yayımlanan "Konaklama Tesislerinin Lisanslanması" üzerine olan genelge olduğunu vurguladı. Bu genelgeyle, konaklama tesislerinin turizm işletme belgesi veya sürdürülebilirlik belgesi alabilmeleri için müzik lisans belgesi alması zorunlu hale getirilmiş ve belgenin olmaması eksik evrak sayılmıştır. Boyacı, bu sonuç sayesinde 2023 yılında 2000-3000 civarında olan lisanslı konaklama tesisi sayısının bugün 17.000'e yaklaştığını söyledi. Boyacı, bunun sadece telif toplamada değil, o eserin dinlenebilir hale gelmesindeki emeğin farkındalığının yaratılması açısından da bir başarı olduğunu ifade etti. Boyacı, bu çalışmanın bir benzerinin yeme-içme sektörü için de yürürlüğe girmesi adına bakanlıkla görüşmelerin devam ettiğini ve önümüzdeki

dönemde hedeflenen en büyük projenin bu olduğunu belirtti. Boyacı, "Özellikle genelge olayı olsa zaten telif hakkı konusunda çok ciddi bir sıçrama söz konusu olacak. Biz de bekliyoruz." dedi.

Yabancı müzikler ve yapay hukuku zorluyor

Yabancı müziklerin çalınması üzerine farklı bir telif kanunu ayırımı bulunmamaktadır. Boyacı, MESAM ve MSG gibi meslek birliklerinin yurt dışı meslek birlikleri ile karşılıklı temsilcilik anlaşmaları olduğunu, Türkiye'deki eser sahibinin Almanya'daki haklarını oradaki birliğin, Almanya'daki eser sahibinin Türkiye'deki haklarını da MESAM ve MSG'nin takip ettiğini belirtti. Fiyat noktasında ise herhangi bir fark yoktur. Gelecekteki zorluklara da değinen Boyacı, müzik üretiminde yapay zekânın yükselişinin çok yeni bir konu olduğunu ve meslek birliklerinin bu konuya yoğunlaştığını belirtti. İlerisinin "ürkütücü, düşündürücü" bir boyutta olduğunu, hukukun da kendi içinde henüz buna hazır olmadığını ve evrensel hukukun buna göre güncellenmesi gerektiğini söyledi. Avukat Kuyucu da dijital denetim sistemlerinin işleri kolaylaştıracağını ancak hukuki sorunlar doğurabileceğini belirtti. Boyacı, 1951'de çıkmış, revizeye uğramış bir kanunun dijital çağın gereksinimlerini karşılamada yeterli olacağını sanmadığını ve özellikle yapay zekâ konusunun hukukun nasıl cevap vereceğini bekledikleri bir noktaya geldiğini ifade etti.

Kayıp mirasın iki farklı kaderi: Doğanbey ve Sazak köylerinde toplumsal dönüşümün izleri

Ege Bölgesi, tarihsel olarak zengin kültürel mirasın izlerini taşıyan, aynı zamanda büyük toplumsal dönüşümlere sahne olmuş kadim bir coğrafyadır. Özellikle 1924 Mübadelesi sonrası boşaltılan eski Rum köyleri, bugün bu dönüşümün en çarpıcı, hatta zıt örneklerini sunmaktadır. Aydın-İzmir hattında yer alan Doğanbey ve Sazak köyleri de benzer bir mübadele geçmişine sahip olmalarına rağmen, aradan geçen yaklaşık yüz yılda tamamen zıt kaderler yaşamıştır. Biri, sosyal medyanın popüler turizm destinasyonlarından birine dönüşerek ekonomik canlılık kazanırken; diğeri büyük ölçüde terk edilmiş ve unutulmuş bir miras olarak kalmıştır.

Haber ve fotoğraf:
Simgenur Sak

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dr. Öğr. Üyesi Ali Erdem Akgül'ün sosyolojik analizleri ile Doğanbey'in yerel işletmecilerinden Hatice Olcay, Meryem Kayalı ve Ayşe Durukan'dan alınan detaylı bilgiler, bu iki köy arasındaki dramatik farkın arkasındaki sosyolojik, coğrafi ve ekonomik faktörleri ortaya koymaktadır.

Bilimsel bakış açısıyla farklılığın anatomisi

Dr. Öğr. Üyesi Ali Erdem Akgül, sosyolojik perspektifle bu farklılaşmanın nedenini incelerken temel belirleyici faktörlerin stratejik konum ve erken dönem beşeri yatırım olduğunun altını çiziyor. Akgül'e göre, mübadele sonrası boşaltılan bu köylerin yeniden

canlanmasındaki en kritik nokta, çevresel dinamiklere olan yakınlıklarıdır. Dr. Akgül, Doğanbey'i Sazak'tan ayıran en büyük avantajın, etrafındaki büyük turizm merkezlerine olan yakınlığı olduğunu belirtiyor. Sosyolog, "Doğanbey'i şu kurtarmış: Karina'ya olan yakınlığının yanında Söke gibi çok büyük bir ilçe olması. Yani başında Kuşadası ve Didim olması" diyerek bu çevrenin Doğanbey'i cazibe merkezleri arasında doğal bir "uğrak noktası" ve potansiyel yatırım alanı haline getirdiğini ifade ediyor. Öte yandan Sazak Köyü'nün bulunduğu Karaburun hattının, Çeşme veya Alaçatı gibi yüksek "marka" değeri taşımadığı için Sazak'ın da yerel ve izole kalmasının kaçınılmaz olduğunu ekliyor. Ayrıca Doğanbey'in Dilek Yarımadası'na yakın bir antik kentin yanı başında bulunması da köyün kültürel ve doğal turizm açısından tanınırlığı için büyük

bir avantaj sağlamıştır. Akgül, Sazak'a yatırım çekilmesindeki en büyük zorluğun, bölgenin ulaşım açısından ana akslardan uzakta ve izole kalmasından kaynaklandığını, bu durumun girişimcileri caydırdığını ifade etmektedir.

Mübadele ve kültürel adaptasyon süreci

Mübadele, her iki köyde de Rum nüfusunun yerini Yunanistan'dan gelen Türkmen nüfusuna bırakmasıyla sonuçlanmıştır. Dr. Öğr. Üyesi Akgül, bu adaptasyon sürecinin görece başarılı olmasının ardında yatan nedeni sosyolojik bir perspektifle açıklıyor: Benzer iklim ve tarım koşulları nedeniyle gelen nüfusun tarımsal bilgisini yeni yerlerinde uygulaması, kültürel kopuşun etkisini azaltmıştır. Doğanbey'in yerel işletmecisi Hatice Olcay'ın anlattıkları, köyün ekonomik kimliğinin

deki bu büyük değişimi somut hale getiriyor. Olcay, mübadele öncesi Rumların dağlarda yoğun şekilde üzüm yetiştiriciliği ve şarap üretimi yaptığını aktarıyor. Gelen Türkmenlerin ise üzüm ve şaraptan anlamamaları üzerine, bölgedeki potansiyel tarım ürünleri olan zeytincilik ve pamuk gibi ürünlere yöneldiğini belirtiyor.

Doğanbey'in popülerleşmesi: Gösteri Toplumu ve Dijital Markalaşma

Doğanbey'in Sazak'tan ayrıldığı asıl nokta, son 10-15 yıldaki hızlı turistik ve dijital popülerleşme sürecidir. Dr. Öğr. Üyesi Akgül, bu durumu çağımızın sosyolojik olgusu olan "Gösteri Toplumu" kavramıyla açıklayarak insanların artık bir yerlere sırf deneyimlemekten öte, göstermek ve paylaşmak motivasyonu ile gittiğini belirtiyor. "Doğanbey resim çekirtmek için

şık bir yer ve marka da oldu diyebiliriz” diyen sosyolog, köyün fotoğraf çekmeye elverişli estetik yapısının, sosyal medyada viral olmasını hızlandırdığını ve köyün kaderini değiştirdiğini vurguluyor. Meryem Kayalı'nın da teyit ettiği gibi pandemi sonrası artan çekimler ve paylaşımlar, Doğanbey'i adeta bir “fotoğraf platosu” ve turizm markası haline getirecek ziyaretçi akınına başlatmıştır. Bu hızlı dönüşüm, köyün çevresel faktörlerinin yanı sıra estetik görünümüne yapılan erken dönem beşeri yatırımların ne kadar kritik olduğunu göstermektedir.

Çevresel koruma ve sürdürülebilirlik

Doğanbey'in popülerleşirken kimliğini kaybetmemesinin ardında yatan önemli bir denge unsuru, çevresel koruma baskısıdır. Hatice Olcay'ın aktardığı üzere, köyün Dilek Yarımadası Milli Parkları ile iç içe olması, yapılaşmanın belirli katı kuralları çerçevesinde ilerlemesini sağlamıştır. Bu durum, keyfi ve çarpık yapılaşmayı engelleyerek köyün özgün mimarisinin ve dokusunun korunmasına yardımcı olmuştur. Yerel halkın temel görüşü, turizm rağmen Doğanbey'i cazip kılan özelliklerin hala sakinlik ve doğallık olduğu yönündedir. Ayşe Durukan, ev alanların dahi

kafa dinlemek için geldiğini belirtirken köyün turizme açılmasına rağmen bir sığınak işlevini korumaya çalıştığını ifade ediyor.

Turizmin iki yönlü etkisi ve kültürel dönüşüm

Dr. Öğr. Üyesi Akgül, turistik olmanın bir yerin kimliğini “muhakkak dönüştüreceğini” belirterek Doğanbey'in de bu dönüşümden muaf olmadığını dile getiriyor. Aşırı ziyaret, Alaçatı örneğinde görüldüğü gibi, köyün eski örf ve adetlerini yitirerek adeta bir “kasabaya” dönüşmesine yol açabilir. Sazak gibi yerlerin terk edilmiş kalması ise Akgül'e göre “kültürel çeşitliliğin kaybı”dır. Doğanbey'in aksine Sazak'ta, yerel halktan ya da dışarıdan gelen “beşeri faktör” eksik kalmış; bu da köyün atıl kalmasına neden olmuştur. Esnaf Meryem Kayalı, bir köyün canlanmasının temelinde, ilk dönemde yatırım yapacak birkaç girişimcinin öncülüğünün şart olduğunu vurgulamaktadır.

Köyü ayakta tutan güç: İnsan faktörü

Dr. Öğr. Üyesi. Ali Erdem Akgül, röportaj serisinin en temel sosyolojik çıkarımını sunarak bir yerleşimi yaşatan asıl unsurun insanlar olduğunu ifade ediyor. Mekân ve tarihsel hafıza ne kadar

Dr. Öğr. Üyesi Ali Erdem Akgül

güçlü olursa olsun, insan yokluğunda bunların anlamsızlaştığını belirtiyor. Akgül, Doğanbey'in başarısının, hem yaşayan yerel halkın hem de ziyaretçilerin yarattığı sürekli ilgi ve bakım döngüsü olduğunu vurguluyor. Sazak hakkındaki gözlemleri de, bu döngü kurulamadığı için köyün boş ve köhne kaldığını göstermektedir. Doğanbey ve Sazak köylerinin zıt kaderleri, Türkiye'nin tarihsel mirasının sadece coğrafya ya da tarihten ibaret olmadığını, aynı zamanda ekonomik yatırım, girişimci ruh ve çağın sosyolojik dinamikleri tarafından şekillendirildiğini göstermektedir. Doğanbey, konumu

ve sosyal medyanın gücüyle eski bir Rum köyünden popüler bir marka haline gelirken; Sazak, bu dışsal faktörlerden yoksun kalmıştır. Dr. Öğr. Üyesi Akgül'ün genç araştırmacılara yaptığı çağrı, bu alanlarda daha fazla bilimsel çalışma yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Her iki köyün hikayesi de bir yerleşimi yaşatan asıl unsurun, mekânın kendisi değil, ona sahip çıkan insan ve girişim ruhu olduğunu kanıtlamaktadır.

Katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Ali Erdem Akgül'e, Doğanbey işletmecilerinden Hatice Olcay, Ayşe Durukan ve Meryem Kayalı'ya teşekkürlerimizi sunarız.

Kadın eli mahalle yönetiminde: Mücadele ve başarı bir arada

İlk Türk Kadın Muhtar: Gül Esin

Ataerkil bir toplumda, karar mekanizmalarında kadınların sesi çoğu zaman kısıtlanıyor. Ancak kadın muhtarlar, karşılaştıkları toplumsal önyargılar ve günlük yönetim zorluklarına rağmen mahallelerinde etkin rol oynuyor. Hizmet üretmekten liderlik etmeye, toplumsal farkındalık yaratmaktan mahalle sorunlarını çözmeye kadar pek çok alanda aktif olan bu kadınlar, yerelde kadın temsiliyetinin gücünü ve önemini gözler önüne seriyor.

Haber ve fotoğraf:
Reyhan Karabey

Yerel yönetimde kadınların sesi her zaman güçlü çıkıyabiliyor. Ataerkil toplum yapısı ve önyargılar, kadınların muhtarlık gibi karar mekanizmalarında etkin rol almasını zorlaştırmaktadır. Ancak bazı kadın muhtarlar, karşılaştıkları zorluklara rağmen mahallelerinde hem hizmet üretiyor hem de liderlik göstererek yerelde kadın temsiliyetinin önemini ortaya koyuyor. Kadın muhtarlar aynı zamanda mahallelerini yönetirken toplumsal algıları da değişime uğratmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak üç kadın muhtarımız ile görüşme sağladık. Aydın Efeler Girne Mahallesi Muhtarı Şule Çıvkaroğlu, Aydın Efeler Mesudiye

Mahallesi Muhtarı Funda Şenemre ve Aydın Efeler Fatih Mahallesi Muhtarı Yıldız Karadaş Taşçıoğlu ile kadın muhtar olma konusu hakkında röportaj gerçekleştirdik.

Mahalle yaklaşımı ve saha iletişimi

Mahalle sakinlerinin kadın muhtara yaklaşımının iyi, olumlu olduğunu belirten Girne Mahalle Muhtarı Şule Çıvkaroğlu, "Muhtarlık görevimden önce esnafılık yaptığım için mahalle halkı beni biliyor ve tanıyordu. Bu sebeple aslında muhtar olmamı ve adaylığımı koymamı mahalle halkı istemişti ve ben de bu sebeple adaylığımı koydum ve mahalle halkı tarafından seçilerek muhtar oldum. O günden beri mahalle halkı ile saygı, sevgi çerçevesinde

muhtarlık görevimi devam ettiriyorum." dedi. Mahalle halkı ile iletişim kurma konusunda kadın olmanın bir avantaj olduğunu belirten Mesudiye Mahalle Muhtarı Funda Şenemre, "Kadın muhtarlar olarak mahalleyle kurduğumuz güçlü iletişim sayesinde her ortamda rahatlıkla girip sorunları çözebiliyoruz. Kadınların pratik çözüm üretme becerisi ve anaç yaklaşımı, mahalle iletişiminde bizleri avantajlı bir konuma taşıyor." dedi. Saha iletişimi ve mahalle yaklaşımı konusunda görünür olmanın ve kadın olmanın muhtarlık yarısında önemli bir faktör olduğunu belirten Fatih Mahallesi Muhtarı Yıldız Karadaş Taşçıoğlu, "Muhtarlık görevim öncesinde televizyonda spikerlik görevi yapıyordum ve bu görev sayesinde de görünür olduğumu ve halk tarafından ta-

nınarak bana muhtarlık görevim konusunda da avantaj sağladığını düşünüyorum." dedi. Taşçıoğlu, "Mahalle halkının bana destek olmasıyla bu göreve geldim ve mahalle halkının bana olan güveni sayesinde kadın muhtar olarak sahada herkesle iyi bir iletişim içinde olduğumuzu söyleyebiliyorum, bir kadın olarak yönetimde söz sahibi olmaktan gurur duyuyorum." diyerek sözlerini tamamladı.

Kadın muhtar olarak karşılaşılan zorluklar

Kadının her işte ve her meslekte karşılaştığı bazı zorluklar olduğu gibi muhtarlık görevinde de karşılaşılan bir takım zorlukların olduğunu belirten Şenemre, "Kadın olarak görevimizi yürütürken belirli zorluklarla karşılaşıyoruz.

Muhtarlıkta karşılaşılan olumsuzluklara örnek olarak, alkol ve madde kullanan bazı gençlerin gelip uygunsuz söz ve davranışlarda bulunması gösterilebilir.” dedi. Sözlerine “Muhtarlık görevimi yürütmenin yanı sıra bir ev hanımı, bir anne olmamdan dolayı bazı zamanlar zorluklarla karşılaşabiliyorum.” diye belirtti. Şenemre’nin ardından görüştüğümüz Fatih Mahallesi Muhtarı Yıldız Taşçıoğlu ise mahallede benzer zorluklar yaşadığını dile getirdi. Taşçıoğlu, “Madde ve alkol kullanmış kişiler karşısında bazı zorluklarla karşılaşırız ve bu tarz olayları kendi imkanlarımızı kullanarak engelleyemediğimiz takdirde kolluk kuvvetlerinden yardım alıyoruz.” diye konuştu.

Mahalle yönetiminde kadın bakış açısı

Görüştüğümüz üç kadın muhtar, mahalle yönetimine kadınların yaklaşımının daha kapsayıcı, daha duyarlı ve çözüm odaklı bir yapıyı beraberinde getirdiğini vurguluyor. Kadın muhtarların mahalle yönetimine daha anaç yaklaşarak çözüm odaklı davranışları muhtarlık görevlerinde avantaj sağlıyor. Girne Mahallesi Muhtarı Şule Çıvkaroğlu, “Kadın yöneticilerin her alanda varlığı büyük önem taşıyor. Kadınların ön planda olması gerektiğini vurgulayan kadın muhtarlar, annelik duygularıyla hareket ederek çözüm odaklı yaklaşım sergiliyor. Sorunlara en kısa sürede çözüm bulmaları ise kadın muhtarların başarısının temel faktörlerinden biri olarak öne çıkıyor.” dedi. Çıvkaroğlu sözlerine, “Aydın’ın en büyük mahallelerinden biri olan Girne Mahallesi’nin yönetimini ben üstlenmekteyim. Kadın olmanın getirdiği güçlü iletişim becerileri ve kapsayıcı bakış açısıyla, mahalle halkının ihtiyaçlarını daha hızlı anlayarak çözüme kavuşturmayı önceliyor ve kadın bakış açısının daha çözüm odaklı olduğunu söyleyebiliriz.” dedi. Çıvkaroğlu’nun sözlerini destekleyen Taşçıoğlu ise, “Mahalle sakinleri, genellikle resmi işleri olduğunda muhtarlığa başvurur. Fakat mahalle muhtarının kadın olmasının verdiği güven ve rahatlıkla muhtarlığımıza kadın erkek fark etmeksizin gelebiliyorlar ve sorunlarını anlatıp çözümler bularak iletişimimizi kuvvetli hale getiriyoruz.” dedi. Konuşmasını, “Kadın kadının yurtdur.” diyerek tamamladı.

Kadın muhtar olma sürecindeki toplumsal kalıplar

Muhtarlık seçimlerinde rakiplerinden “Kadının avuçladığı topraktan ot bitmez.” şeklinde bir söz duyduğunu belirten Şenemre, bu ifadenin kendisini derinden etkilediğini söyledi. Sözün yalnızca şahsını hedef almakla kalmadığını, aynı zamanda toplumda kadın yöneticilere yönelik ön yargıların hala sürdüğünü ifade eden Şenemre, “Bu cümle beni yıldırmadı, aksine daha da güçlendirdi.” diye konuştu.

Kadın muhtar olmanın dezavantajları

Kadın muhtarlar, görevlerinin yalnızca evrak işlemleriyle sınırlı olmadığını, kimi zaman polis ekipleriyle birlikte mahallenin farklı noktalarına baskına gittiklerine dikkat çekiyor. Gece yarısı veya sabahın erken saatlerinde gelen ihbarların mesai kavramını ortadan kaldırdığını ifade eden Taşçıoğlu, “Gece geç saatlerde ya da sabah çok erken saatlerde yapılan mahalle baskınlarında dışarı çıkma konusunda tereddüt ediyorum çünkü o saatlerde mahalle çok güvenilir olmuyor ve polis ekiplerinin beni evimden alması konusunda ricada bulunuyorum. Güvenlik sorununun da biz kadın muhtarlara bir dezavantaj oluşturduğunu düşünüyorum.” dedi. Benzer sorunlar yaşadığını belirten bir diğer muhtarımız Şenemre ise, “Gece geç saatlerde ve sabah erken saatlerde yapılan polis baskınları biz kadın muhtarlara bir dezavantaj sağladığını ve aynı zamanda bir anne olduğum içinde baskına gitmem gereken saatlerde çocuklarla ilgilenemediğim için bu da kadın muhtar olmam konusunda bana bir dezavantaj sağlıyor.” dedi. Kadın muhtar sayısının artmasını temenni eder ve bizimle gerçekleştirdikleri röportajlardan dolayı Aydın Efeler Girne Mahallesi Muhtarı Şule Çıvkaroğlu, Aydın Efeler Mesudiye Mahallesi Muhtarı Funda Şenemre ve Aydın Efeler Fatih Mahallesi Muhtarı Yıldız Karadaş Taşçıoğlu’na teşekkür eder ve görevlerinde başarılar dileriz.

Funda Şenemre

Şule Çıvkaroğlu

Yıldız Karadaş Taşçıoğlu

İnsancıl hasadın gücü: Balığa dokunmadan kaliteyi zirveye taşıyan sistem

Türkiye’de deniz balıkları yetiştiriciliğinin bilimsel altyapısına yön veren Prof. Dr. Deniz Çoban, 30 yıllık akademik birikimiyle sektörün en etkili isimlerinden biri. Ege Üniversitesi’nde tamamladığı yüksek lisans ve doktora eğitiminin ardından 2009’dan bu yana Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Su Ürünleri Mühendisliği Bölümünde görev yapan Prof. Dr. Çoban; çipura, levrek ve alabalık yetiştiriciliğinde Türkiye’de birçok ilki gerçekleştiren uzman olarak biliniyor. Didim ve Söke kıyılarındaki yetiştiricilik tesisleri ile göl ve sulak alanların izleme çalışmalarında aktif rol alan Çoban, sahadaki tecrübesiyle dikkat çekiyor.

Haber: Kübra Helin Akbaş
Fotoğraf: Melisa Ayhan

Balık refahını modern yetiştiriciliğin temel şartı olarak tanımlayan Prof. Dr. Deniz Çoban ile gerçekleştirdiğimiz söyleşide, elektrikli hasat yönteminden stok yoğunluğuna, insancıl öldürmeden, stres parametrelerine kadar sektörün kritik unsurlarını konuştuk. Türkiye’nin balık refahı üzerine yayımlanan ilk uluslararası raporunda da görev alan Prof. Dr. Çoban, bu çalışmanın ülkeye neden liderlik kazandırdığını ve balık sağlığının ihracat kalitesine nasıl yansıdığını anlattı.

Balık yetiştiriciliğinde hangi temel parametreleri dikkate alıyorsunuz ve bu parametrelerin balıkların refahına etkisi nedir?

Biz doğadaki koşulları taklit ediyoruz ve bazı temel parametreleri de dikkate alıyoruz. Bu parametreler; su sıcaklığı, oksijen seviyesi ve strese yol açabilecek faktörleri engellemeye yönelik koşullardır. Bunların içerisindeki en önemli parametre ise refahıdır. İnsanlarda olduğu gibi stres faktörü azaldığında canlılar daha mutlu ve sağlıklı olur. Bu durum balıklar için de geçerlidir. Balıkların bulunduğu ortam ne kadar strese yol açıyorsa, yaşama oranları ve büyümeleri o kadar düşer. Stres faktörünün önüne geçtiğinizde balıklarda refah artar,

bu da yaşama oranının artmasını sağlar.

Balık stok yoğunluğunun bilimsel olarak hesaplanması neden hayati bir süreçtir? Önerilen yoğunluğun aşılması balık sağlığında nasıl bir fizyolojik ve davranışsal risk oluşturur?

Balık refahını artıracak en önemli unsurlardan biri stok yoğunluğudur. Metreküp başına bir canlının yaşayabileceği stok miktarını hesaplıyoruz. Literatüre göre, metreküp başına 5 ile 7 kilogram arasında stok yoğunluğu idealdir. Bu sınır aşıldığında balıklar strese girer, stres durumunda büyümeye yavaşlar ve hastalık ile ölüm riski artar. Stok yoğun-

luğun kontrol altında tutulması ve dengeli bir ortamın sağlanması, balık refahı için kritik öneme sahiptir. Bu nedenle balık yoğunluğu, stok miktarı ve balık türü oldukça önemlidir.

Türkiye’nin çipura, levrek ve alabalık yetiştiriciliğinde dünya liderliğini sürdürmesinde hangi bilimsel prensipler ve yönetim stratejileri etkili oluyor?

Türkiye olarak, çipura, levrek ve alabalık yetiştiriciliğinde dünya liderliğini sürdürebilmemizin temelinde, bilimsel verilerle desteklenen üretim yöntemleri ve titiz yönetim stratejileri yatıyor.

Öncelikle, balıkların refahını ön planda tutan sistemler kuruyoruz; su sıcaklığı, oksijen düzeyi ve stok yoğunluğu gibi parametreleri sürekli izleyerek, doğadaki dengeleri taklit etmeye çalışıyoruz. Ayrıca, üretim sürecinde hem beslenme hem de sağlık yönetimi konularında en güncel bilimsel yöntemleri kullanıyoruz. Balıkların büyüme hızlarını optimize ederken, hastalık riskini minimuma indiriyoruz. Bu,

sadece üretim verimliliği için değil, ihracat kalitesi için de kritik öneme sahip. Bunların yanı sıra, entegre yönetim stratejileri uyguluyoruz; çiftliklerde teknolojiyi etkin kullanarak üretim süreçlerini dijital olarak takip ediyoruz, verimlilik ve kaliteyi sürekli analiz ediyoruz. Eğitimli personel ve su ürünleri mühendisleri ile saha denetimleri yaparak hem üretim hem de etik standartları sağlıyoruz. Bu bütünsel yaklaşım sayesinde, bugün Türkiye yılda 2 milyar dolara yakın ihracat yapıyor ve dünyada çipura, levrek ile alabalık yetiştiriciliğinde Türkiye bir numaralı konumunu sürdürüyor. Bilimsel prensipler ve stratejik yönetim, bu başarının temel taşıdır.

Elektrikli çarpma sistemi olarak bilinen insancıl hasat yöntemi teknik açıdan nasıl çalışmaktadır ve bu yöntem balık eti kalitesini, raf ömrünü ve tüketici güvenliğini nasıl etkiliyor?

Balık refahı, balığın sağlığı ve insancıl şekilde öldürülmesi ile ilgilidir. İnsancıl öldürme yönteminde balık acı çekmeden ve çırpınmadan

öldürülür. Bunun için elektrikli hasat yöntemi kullanıyoruz. Balığa uygun voltajda elektrik verilerek çırpınması sağlanır ve sonrasında sulu buzlu bir ortama alınarak ölüm süreci acısız bir şekilde tamamlanır. Bu sistem hem balığın et kalitesini artırır hem de insancıl öldürme yöntemi gerçekleşir. Elektrikli çarpma sisteminde balığın hasat edildikten sonra raf ömrü ve pazara ulaşma süresinin uzaması için balığa hiç el değmeden pompa ile sisteme alınır, sulu buzlu bir ortamda paketlenmeye aktarılır ve işlenir. Türkiye’de bu yöntemin kullanım oranı %60’tır. Türkiye’nin büyük üretici olmasının da etkisiyle bu sistem ülkemizde yaygın olarak uygulanmaktadır.

Türkiye’nin ve dünyanın ilk balık refahı raporunu hazırlama süreci nasıl ilerledi ve bu çalışmanın sektöre ve geleceğin su ürünleri mühendislerine kazandırdığı farkındalık nedir?

Türkiye raporu, dünyada yayınlanmış balık refahı üzerine ilk rapordur. Raporda emeğim çok büyüktür. Bu çalışmada üç Deniz olarak çalıştık: Deniz Hanım, Deniz Bey ve ben. Hem Türkiye’nin hem de dünyanın ilk raporu bu çalışmamızdır. Raporu hazırlarken, balık refahı üzerine çalışan

bir ekip ile bir araya gelerek saha çalışması yaptık. Bir hafta boyunca balık çiftliklerini ziyaret ettik, elektrikli hasat yöntemiyle balıkların sağlığı ve ölüm üzerindeki etkilerini gözlemledik, göz ve solungaç hareketlerini fizyolojik olarak inceledik ve yöntemin etkinliğini test ettik. Amaç, balıkların insancıl yöntemlerle öldürülmesini sağlayarak her bir canın özenle ele alınmasını sağlamak. Bu yöntemi sertifika programları üzerinden de doğruluyoruz. Helal kesim benzeri bir sistem uygulanıyor, balıklar acı çekmeden hasat ediliyor ve etin kalitesi arttırılıyor. Türkiye’de 14 su ürünleri mühendisliği lisans programı bulunuyor. Geçen yıl Eylül ayında bu fakültelerden 20 öğrenciyi farklı şehirlerden getirerek üç günlük kamp eğitimi verdik. Kampta hayvan refahı dersleri verildi,

saha çalışmaları yaptırıldı ve öğrenciler, mezun olduktan sonra balık refahı üzerine daha bilinçli çalışmalar yürüttüler. Türkiye’nin en büyük üretici olmasının yanı sıra, bu bilgilerin paylaşılmasını düşündük ve diğer kişilerin de faydalanmasını sağlamak amacıyla Çiftlik Hayvanları Derneği ile birlikte Future for Fish programını başlattık. Böylece “Ne kadar çok balığa dokunabiliriz?” sorusuna yanıt vermiş olduk.

Balık refahı ve insancıl hasat konusundaki kıymetli katkılarını bizlerle paylaşan Prof. Dr. Deniz Çoban’a bizlere vakit ayırdığı için teşekkürlerimizi sunuyoruz. Söyleşimizde aktardığı bilgi ve deneyimler, Türkiye’nin su ürünleri yetiştiriciliğinde ulaştığı başarının ardındaki bilimsel gücü ve vizyonunu çarpıcı bir şekilde ortaya koyuyor.

Milyonluk sevda mı ticaret mi?

Deve yükü

Çoğumuz için 'hobi', günlük stresten kaçtığımız bir sığınaktır. Kitap okur, film izler, belki spor yaparız. Ancak Aydın ve Ege'nin kadim Yörük kültüründe 'hobi', yaşamın ta kendisidir. Burada 'deve bakmak' bir boş zaman aktivitesi değil; uğruna özel vakit yaratılan, maliyeti düşünülmemeyen bir 'sevda'dır. Sahiplerinin "aile ferdi" olarak gördüğü bu milyonluk tutkunun ardında ise biri 'sevda' diğeri 'ticaret' üzerine kurulu, birbiriyle asla kesişmeyen iki ayrı döngü yatar. Bu gizli dünyanın sırlarını ve maliyetini; Veteriner Hekim Adem Çetinöz'ün bilimsel yaklaşımı, 'yaşayan efsane' Adem Şentürk'ün tecrübesi, zanaatkâr Osman Yörük'ün el emeği ve Kamil Pehlivan'ın bitmeyen tutkusuyla aydınlatıyoruz.

Haber ve fotoğraf:
Simgenur Sak

► Ege'nin kış aylarını şenlendiren deve güreşleri, yüzlerce yıllık bir geleneğin görkemli bir yansımasıdır. Arenada birbirine üstünlük kurmaya çalışan dev cüsseli tülüler, izleyenlere adeta bir görsel şölen sunar. Ancak bu şölenin perde arkası, devasa bir ekonomik bilmeceyi de beraberinde getiriyor. Yakın zamanda bir güreş devesinin 16 Milyon TL gibi rekor bir fiyata el değiştirmesi, bu hayvanların bir "hobi" olmaktan çıkıp lüks bir statü sembolüne, yani bir klasik otomobil veya yat değerine ulaştığını kanıtlıyor. Bu durum, kaçınılmaz bir soruyu doğuruyor: Bir servet değerindeki bu hayvanların yıllık masrafı nedir ve bu devasa maliyet, güreş sezonu

dışındaki 8 ay boyunca nasıl karılıyor?

Milyonluk bakımın perde arkası

Güreş develerinin yaz aylarında turistik bölgelerde gezdirilerek veya sünnet düğünlerinde kullanılarak maliyetlerini amorti ettiği yönündeki yaygın kanının peşine düştük. Aydın'da 20 yıllık deve uzmanı Veteriner Hekim Adem Çetinöz, 40 yıllık "yaşayan efsane" deveci Adem Şentürk ve bu işe gönül vermiş Kamil Pehlivan ile görüşerek bu gizli ekonomik döngüyü araştırdık. Karşımıza çıkan gerçek, bu kültürün içinde bir değil, iki ayrı dünyanın var olduğunu gösterdi: Biri prestij ve sevda üzerine kurulu "Güreş Devesi", diğeri ise

Adem Çetinöz

tamamen ticari, yıllık yüzde 50 kâr getirebilen "Yoz Deve" pazarı.

"Zengin Çocuğu": 16 milyon TL'lik aile ferdi

Araştırmamızın ortaya çıkardığı ilk ve en net bulgu, kamuoyundaki yaygın kanıyı tamamen yıkıyor: Değerli, şampiyon veya güreşe hazırlanan "Tülü" cinsi develer, kesinlikle turistik gezilerde, sünnet düşünlerinde veya gelir getirici başka bir işte kullanılmıyor. Kırk yıllık deveci Adem Şentürk, bu ayrımı, başka bir devecinin yapamayacağı kadar net bir benzetmeyle yapıyor: "O develer ayrı. Bu güreş develerinde o işi yapamazsın. Bir fakir çocuğu vardır, bir zengin çocuğu vardır. Bizim güreş develerimiz bir zengin çocuğu. Onlara o kadar bakıyoruz ki, ben onlara baktığım kadar kendime bakmıyorum." Bu "zengin çocuğu" benzetmesi, sadece bir sevgi ifadesi değil, aynı zamanda muazzam bir hayvan refahı standardını da tanımlıyor. Veteriner Hekim Adem Çetinöz, bu hayvanlara gösterilen özeni şu sözlerle anlatıyor: "Bir siğir veya bir koyun, asla bir devenin bulduğu rahatlığı bulamaz. Suyu dahi ısıtılarak, dindirililerek verilir. Her damla su ya ısıtıcıdan ya güneş enerjisinden geçer". Deveciler için bu, bir "has-talık" seviyesinde tutkudur. Bu develer, bir "oyuncak" değil, birer "atlet" olarak görülüyor. Çift hörgüçlü Baktriya (baba) ile tek hörgüçlü Dromedary (anne) melezlenmesiyle elde edilen bu "Melez Azmanları", Veteriner Çetinöz'ün

belirttiği gibi, bir tona ulaşan devasa fiziksel güce sahip hayvanlardır. Bu denli değerli bir "atlet", en ufak bir sakatlık riski olan turistik bir faaliyete sokulmaz. Güreş develeri, sahipleri için bir gelir kapısı değil; uğruna para harcanan, sosyal statü sağlayan bir tutku.

Paralel evren: "Yoz Deve" ve ticari ekonomi

Peki, hepimizin bildiği o "gelin gezdiren" veya "turist gezdiren" develer neyin nesi? İşte araştırmamızın odak noktasındaki "ticari ekonomi" tam da burada, güreş arenasından tamamen ayrı bir evrende dönüyor. Şentürk, bu ikinci pazarın varlığını ve kârlılığını bizzat tecrübe etmiş biri olarak doğruluyor: "O turizm işini yapan develer ayrı. Onlara biz 'Yoz' develer deriz. O yoz develerle bu ticaret amacıyla iş yapabilirsin." Bu "Yoz" develer, güreş develeri gibi "Melez Azmanı" değil; genellikle daha uysal karakterli, turistik faaliyetlere ve insanlarla temasa daha uygun hayvanlardır. Veteriner Çetinöz, bu develerin "asabiyeti varsa bile azaltmak için genellikle iğdiş edildiğini" (kısırlaştırıldığını) belirtiyor. Araştırmamızın kilit sorusuna, yani bu işin maliyetleri karşılayıp karşılamadığına ise Şentürk şu çarpıcı, daha önce hiç dile getirilmemiş cevabı veriyor: "Ben o işi yaptım. Sünnet, gelin hepsini gezdirdim. O işleri yaparken devenin yıllık bakım masraflarının yüzde elli fazlasını alıyorduk. Karşılamayı bırakın, üstüne kâr ediyorduk." Bu itiraf, de-

vecilik kültürünün içinde, güreş arenasının gölgesinde, tamamen ticari amaçlı, kârlı ve kayıt dışı bir ekonomik döngünün varlığını kanıtıyor. Bu ekonomi, şampiyon güreş develerinin değil, onların "yoz" kuzenlerinin omuzlarında dönüyor. Bu gelir, belki de sahiplerinin "zengin çocuğu" olarak baktıkları şampiyon develerinin astronomik masraflarını finanse etmelerine de olanak tanıyor.

Bir şampiyon devenin yıllık gider dökümü

Güreş devesinin turizmden para kazanmadığını netleştirdik-

ten sonra, peki bu "zengin hobisi"nin gerçek maliyet dökümü nedir? Görüşmelerimiz, üç ana masraf kalemin ortaya çıkardığı: Veteriner, yem ve zanaat. Türkiye'de deve üzerine uzmanlaşmış sayılı veteriner hekimden biri olan Adem Çetinöz, bu hayvanların sağlık giderlerinin sıradan olmadığını belirtiyor. Standart 3-4 koruyucu aşının yanı sıra, bu develere özgü, daha önce pek bilinmeyen sabit bir gider var: Diş Törpüleme. Çetinöz, bu ilginç ve masraflı detayı şöyle açıklıyor: "Bu melezleme sonucu dişleri her sene uzamaya devam ediyor. Güreş esnasında ağızları bağlan-

diği için bu dişlerin çeneye ve damağa zarar vermemesi için her sene belirli bir oranda kısaltılması, törpülenmesi var. Bu, her deve sahibi için sabit bir veteriner gideridir.” Asıl maliyet ise değişken giderlerdir. Çetinöz, develerin en sık solunum yolu ve deri hastalıklarına yakalandığını belirtiyor ve sebebini festivallere bağlı strese ve hava değişimine bağlıyor: “Bu hafta sonu Aydın’da festivale katılıyor, ondan sonraki hafta Çanakkale bölgesine, bir sonraki hafta Antalya bölgesine gidebiliyor. Sık hareketten dolayı strese girdikleri için genelde bu hastalıklar gözüküyor.”

100 bin liralık yem mi, bedava ot mu?

Devenin beslenme maliyeti, belki de bu kültürün en ilginç ikilemini ve ekonomik çatışmasını barındırıyor. Bir yanda modern beslemenin yüksek maliyeti, diğer yanda asırlık Yörük geleneğinin “sıfır maliyetli” çözümü var. Veteriner Çetinöz’ün hesabı net. Güreş sezonunda (kışın) kızgınlıktan yem tüketimi durur; 1 tonluk hayvan günde 2 kilo anca yer. Ancak sezon bitip Nisan ayı gelince, maliyet patlaması yaşanır: “Nisan ayı geldikten sonra yeşil otla besleme başlar. O bitince bu sefer yonca, fiğ, saman beslemesi başlar. Tahıl yemi (arpa, burçak) verilmeye başlanır. Deveciler ‘çakıldaklı fiğ’ ister, onun balyası normal fiğin iki katıdır. Sadece bu yaz beslemesi, deve başına 80 bin ile 100 bin lirayı geçer.” Hatta otu kendi biçenler için bile bu sefer akaryakıt gideri işin içine girer.”

Osman Yörük

Kırk yıllık deveci Şentürk ise, bu modern maliyete karşı geleneksel Yörük kültürünün sırrını veriyor: “Bu bakıcıya bağlı. Bakıcı deveyi güzel otlatırsa daha az yem yer. İsterseniz hiçbir yem vermedem, sıfır maliyetle güreşe hazırlayabilirsiniz. Deve, kayın (ağaçların) arasında ne bulursa yer. Sadece iki çeşidi yemez: Bir ‘ayıt’ (çalı), bir de ‘kaçar’ (yabani ot). Bunun haricinde ne bulursa yer.” Bu durum, deveciliğin de kendi içinde “modern ve yüksek maliyetli” ahır besiciliği yapanlar ile “geleneksel ve düşük maliyetli” otlatma usulünü sürdüren Yörükler olarak ikiye ayrıldığını gösteriyor.

Değeri 150 bin TL’yi bulan zanaat: Havut ve çul

Yem ve veteriner masraflarının ötesinde, asıl görünmez maliyet, devenin giydirilmesinde yatıyor. Bu masraf, devenin kendisi kadar değerli olan bir el sanatından geliyor. Bir deve, arenaya asla çıplak çıkmaz, o bir zanaat eserini üzerinde taşıyor. Pehlivan ve Şentürk toplam “giyim” masrafının 150.000 TL’yi bulduğunu belirtiyorlar. Bu astronomik maliyetin kaynağı ise Havut Zanaatkârı Osman Yörük gibi ustaların el emeği, göz nuru. Pehlivan, bu zanaatın değerini şu sözlerle vurguluyor: “Tabii, hepsi el emeği. Kadınlar yapıyor, onları elleriyle işliyorlar. Makine işi değil o. Sanatkâr değil, zanaatkâr onlar.” Bu masraf, devenin güreş performansı ile ilgili değil; tamamen sahibinin statüsü, geleceğe verdiği önem ve bu kültürü yaşatma biçimiyle ilgilidir.

Kâr amacı gütmeyen bir kültürün motivasyonu

Güreş develeri turizmden para kazanmıyor. Yem ve veteriner masrafları on binlerce lirayı buluyor. Havut ve süs masrafları yüz bin lirayı aşıyor. Peki, bu işin motivasyonu ne? Güreşin kendisi para kazandırıyor mu? Cevap,

görüştüğümüz tüm devecilerden net olarak geliyor: “Hayır”. Pehlivan, “Festivallerden aldığın yol-luk, masrafını karşılamaz. 10 güreş yapsa 10 bin lira belki alırsın, o da deveye kalmaz.” diyerek bu işin kâr amaçlı olmadığını netleştiriyor. Deveciler, bu kültürde “bahis” olmadığını, aksine güreş gelirlerinin okul, cami gibi hayır işlerine bağışlandığını vurguluyor. Pehlivan, bu durumu şöyle ifade ediyor: “Toplanan paralar, devecilere masraf olarak ayrılır. Kalan para okulun, caminin derneğine bağışlanır. Bizde iddia, bahis yoktur.” Günün sonunda, güreş deveciliği ekonomisi, kâr-zarar hesabı üzerine değil; atadan miras kalan bir “sevda”, bir “hobi” ve sosyal bir “statü” üzerine kuruludur. Şentürk’e göre bu kültürde “küsme, darılma, kavga kesinlikle olmaz; sevgi, muhabbet, eğlence vardır.” Bu pahalı tutkunun maliyetini karşılayan kayıt dışı ekonomi ise, tamamen farklı “yoz develer” üzerinden, bu görkemli arenanın çok uzağında, kendi paralel evreninde işlemeye devam ediyor.

Katkılarından dolayı Veteriner Hekim Adem Çetinöz’e, 40 seneyi aşkın devecilik yapan “yaşayan efsane” Adem Şentürk’e, havut zanaatıyla ilgilenen ve kapılarını bizlere açan Osman Yörük’e ilgililerini teşekkürlerimizi sunarız.

Aydın'ın jeotermal zenginliği: Enerji, sağlık ve turizm için büyük potansiyel

Aydın, Türkiye'nin en zengin jeotermal kaynaklarına sahip illerinden biri olarak öne çıkmakta. Uzmanlar, bu doğal zenginliğin yalnızca enerji üretimiyle sınırlı kalmaması, sağlık turizmi ve tarım gibi alanlarda da değerlendirilmesi gerektiğini vurguladı. Doğru planlama ve sürdürülebilir yönetimle Aydın'ın hem ekonomik hem de turistik değerinin katlanabileceği belirtildi.

Haber ve fotoğraf: Nehir Çınar

Jeoloji Mühendisleri Odası Aydın İl Temsilcisi Salih Kaymak, jeotermal kaynakların yalnızca enerji üretiminde değil, aynı zamanda sağlık turizmi, seracılık ve ısıtma sistemlerinde de kullanılabileceğini söyledi. Kaymak, bu kaynakların yüksek sıcaklık ve debi değerleriyle dikkat çektiğini belirterek, "Enerji üretimi sonrası açığa çıkan suyun mineral değerleri değerlendirilirse, bölge için ek gelir kaynağı yaratılabilir." ifadelerini kullandı.

Her kaynak sağlık için uygun değil

Kaymak, jeotermal suların doğrudan sağlık amaçlı kullanımı konusunda dikkatli olunması gerektiğini vurguladı. Konu hakkında, "Bazı kaynaklar ağır metal ve mineral açısından zengin olabilir, bu da sağlık açısından risk oluşturabilir. Ancak uygun rezervlerden alınan su, arıtma yöntemleriyle güvenli termal

tesislerde değerlendirilebilir." dedi. Kaymak, düşük sıcaklıktaki suların termal turizm için, yüksek sıcaklıktaki rezervlerin ise enerji üretiminde daha uygun olduğunu belirtti.

Termal turizmle ekonomiye çift katkı

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Osman Nuri Özdoğan, termal turizmin bölge ekonomisi için büyük fırsat sunduğunu belirtti. Özdoğan, "Termal tesisler yalnızca sağlık ve dinlenme imkânı sunmuyor; turist başına harcamayı artırarak ekonomik değer de yaratıyor." dedi. Doğru planlama ve iyi pazarlama ile Aydın'ın hem enerji hem turizmde öncü konuma gelebileceğini vurguladı.

Termal turizm yaz döneminin ötesine geçebilir

Prof. Dr. Özdoğan, Aydın'ın turizm potansiyelinin yalnızca yaz aylarıyla sınırlı kalmaması gerektiğine dikkat çekti. Termal

yatırımların kış aylarında da turist çekerek sezonu uzatabileceğini söyledi. "Termal turizm, kış döneminde hem istihdamı hem de işletmelerin sürekliliğini sağlar. Böylece turizm sezonu 12 aya yayılabilir." diye konuştu.

Yenilenebilir enerjide örnek il olabilir

Kaymak, jeotermal enerjinin hem çevre dostu hem de sürdürülebilir bir kaynak olduğunu vurgulayarak, "Enerji üretimi sonrası suyun tarımda, seracılıkta ve termal tesislerde yeniden kullanılması, kaynak verimliliği açısından çok önemli. Bu döngüsel sistem, Aydın'ı Türkiye'nin yenilenebilir enerji merkezlerinden biri haline getirebilir." dedi.

Entegre tesisler Aydın'ı öne taşır

Prof. Dr. Özdoğan, termal turizm yatırımlarında planlama ve entegrasyonun önemine dikkat çekti. Birden fazla tesisin entegre

re edilmesi ve sosyal olanaklarla desteklenmesi sayesinde Aydın'ın termal turizmde marka değerinin yükseleceğini belirtti. İyi planlanmış pazarlama stratejilerinin, Aydın'ı Türkiye'nin önde gelen termal destinasyonlarından biri yapabileceğini ifade etti.

Sürdürülebilir yönetimle geleceğe güçlü adım

Uzmanlar, Aydın'daki jeotermal kaynakların doğru planlama, entegre kullanım ve sürdürülebilir yönetimle çok daha verimli değerlendirebileceğini söyledi. Bu yaklaşımın, hem çevresel dengeyi koruyacağını hem de yerel istihdam ve ekonomik büyümeye katkı sağlayacağını vurguladı.

Konu hakkında görüş ve değerlendirmeleriyle katkı sunan Jeoloji Mühendisleri Odası İl Temsilcisi Salih Kaymak ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Turizm Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Osman Nuri Özdoğan'a değerli katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

ADÜ'den Avrupa'ya uzanan yol: Erasmus deneyimi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, her yıl onlarca öğrencisine Avrupa'nın farklı ülkelerinde eğitim alma veya staj yapma imkânı sunarak, uluslararası deneyimin kapılarını aralıyor. Erasmus öğrenci hareketliliği, hem öğrenim hem de staj hareketliliği olmak üzere iki ana başlıkta yürütülüyor.

Haber ve fotoğraf:
Buket Çetin

ADÜ öğrencileri için Erasmus, yalnızca kısa süreli bir değişim programı değil, sınırların ötesinde kendini tanıma yolculuğu anlamına geliyor. Her yıl yüzlerce genç, "Bir gün Avrupa'da eğitim alacağım." hayaliyle çıktığı bu yolda, hem

akademik hem de kişisel gelişim anlamında unutulmaz anılar biriktiriyor. Kimi özgüven kazanıyor, kimi yeni bir dil öğreniyor, kimi de hayatının yönünü yeniden çiziyor. ADÜ Erasmus Koordinatörlüğü'nün rehberliğinde yürütülen bu süreç, öğrencilerin vizyonunu genişletirken, üniversitenin uluslararası alandaki görünürlüğünü de güçlendiriyor.

İkili anlaşmalar ve program yapısı

Erasmus öğrenim hareketliliğinden yararlanmak isteyen öğrenciler için, bölümler arasında yapılmış ikili anlaşmaların bulunması gerekiyor. Hangi bölümün hangi üniversitelerle anlaşması olduğuna dair bilgiler, ADÜ Erasmus Koordinatörlüğü'nün web sayfasında düzenli olarak güncelleniyor. Buna karşın staj hareketliliği için ikili anlaşma zorunluluğu bulunmuyor. Öğrenciler, yalnızca yükseköğretim kurumlarına değil, mesleki alanlarıyla ilişkili işletmelere de başvurabiliyorlar. Bu hareketlilik, öğrencilerin mezuniyet sonrasında kazanmaları beklenen mesleki program çıktılarıyla doğrudan ilişkili olmalı. Koordinatörlük, stajı "öğrencinin alanında edindiği bilgi ve becerileri uygulama fırsatı bulduğu, bir tür mesleki deneyim" olarak tanımlıyor. Her iki hareketlilik türü de en az iki ay sürmek zorunda. Bu, Avrupa Komisyonu tarafından belirlenmiş temel bir gereklilik. Ayrıca öğrenci, öğrenciliği sırasında

başvurup hak kazandıysa, mezuniyetin ardından bir yıl içinde staj hareketliliğinden yararlanabiliyor.

Hibe, seyahat desteği ve konaklama

ADÜ Erasmus Koordinatörlüğü, öğrencilere eğitim süreçlerinde finansal kolaylık sağlamak amacıyla öğrenim hareketliliği için 150 günlük, staj hareketliliği için ise 120 günlük hibe desteği veriyor. Öğrenciler genellikle gittikleri üniversitelerin yurtlarında konaklıyor. Bu yıl, ilk kez hibeli öğrencilere tek seferlik seyahat desteği de sağlandı. Koordinatörlük verilerine göre, geçen yıl 71 öğrenci Erasmus programına başvurdu. Erasmus sürecinde e-posta takibi büyük önem taşıyor. Öğrencilerin tüm duyuruları, sınav tarihlerini ve belgeleri yakından takip etmeleri gerekiyor.

En çok sevdiğim an, öğrencilerin döndüğü an

Erasmus süreci, yalnızca akademik bir deneyim değil, aynı

Yelda Çüçen Öke, Zeynep Çetin ve Emine Ayazoğlu

zamanda kişisel bir dönüşüm yolculuğu. Bu değişimi en yakından gözlemleyenlerden biri olan Öğr. Gör. Zeynep Çetin, süreci şöyle anlatıyor: “İşimi en çok sevdiğim zaman, öğrenciler döndüklerinde yaşadıkları değişimi gördüğüm an oluyor. Başta çok çekingen, korkak ve tedirgin olan öğrencilerin nasıl özgüvenli, dünyaya açık bireyler olarak geri döndüklerine inanamazsınız. Gerçekten çok güzel bir his.”

Öğrencilerimizi her koşulda yakından takip ediyoruz

Erasmus sürecinde yalnızca öğrenciler değil, koordinatör ekibi de sürekli iletişim halinde. Erasmus giden öğrenci ve personel sorumlusu Öğr. Gör. Yelda Çüçen Öke, bu süreci şöyle anlatıyor: “Biz öğrencilerimizin durumlarını yakından takip ediyoruz. Sağlık sorunları, ülkesel gelişmeler ya da olağanüstü durumlar yaşandığında doğrudan iletişime geçiyoruz. Her zaman öğrencimizin yanında olmayı önemsiyoruz.”

En popüler ülkeler ve kültürel kazanç

ADÜ öğrencileri arasında Polonya, İtalya, İspanya ve Fransa en popüler Erasmus ülkeleri arasında yer alıyor. Ancak Zeynep Çetin'e göre, Erasmus'un değeri sadece akademik kazanımlarda değil: “Erasmus her ne kadar akademik bir program gibi görünse de, benim nezdimde kültürel ka-

zanç çok daha farklı bir tariftir. Farklı kültürlerle temas eden öğrencilerimizin vizyonlarının genişlediğini görmek büyük bir mutluluk.”

Üniversiteye geliş sebebim bile Erasmus olabilir

Programla Polonya'ya giden, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencisi 20 yaşındaki Ayşe Başarır: “Erasmus'a gitmek lise başından beri hayalimdi. Üniversiteye gelme sebebim bile Erasmus olabilir. Yeni bir ülkeye, farklı bir kültüre cesaret edip tek başıma gitmek bana inanılmaz bir özgüven kazandırdı. Türkiye'de İngilizce konuşmaktan çekinen biri olarak orada kendimi tamamen özgür hissettim. Erasmus benim için asla bitmemesini istediğim, gençliğimi dolu dolu yaşadığım bir dönemdi.” ifadelerini kullandı.

Erasmus bir rüyaydı, her saniyesi bana bir şey kattı

Yine Polonya'ya giden, Beslenme ve Diyetetik mezunu öğrencimiz Arda Tanışan ise deneyimlerini, “Uzun süredir düşlediğim bir programdı. İlk günden itibaren koordinatörler ve arkadaşlar inanılmaz destek oldular. Kültür, dil ve yemek farkı zorlasa da sonunda her şeyin üstesinden geldim. Artık beni dünyanın herhangi yerine koysanız bir şekilde yolumu bulup her şeyi hallederim. Erasmus benim için hala gerçekliğini sorguladığım inanılmaz bir rüyaydı.” şeklinde aktardı.

Erasmus benim için özgürlüktü

Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü öğrencisi Özcan Berkan da Polonya'yı tercih edenlerden, yaşadıklarını, “Lise-den beri aklımdaydı. Üniversiteye gelir gelmez para biriktirmeye başladım. Çünkü kendimi geliştirmek ve keşfetmek istiyordum. Polonya'da yaşadığım zorluklar bana yön verdi. Hava saat 14.00'te kararıyordu ama ben artık içimdeki ışığı bulmuştum. Erasmus bana lehçe, özgüven, vizyon ve yaşam planı kazandırdı. Artık ne yapmak istediğimi net biliyorum.” ifadeleriyle aktardı.

Erasmus bir mola gibiydi, Balkanların soğukunda sıcak arkadaşlıklar

Uluslararası İlişkiler Bölümünde okuyan Toygun Korkmaz kendi deneyimleri hakkında, “Aslında çok planlı bir karar değildi ama en güzel kararlardan biri oldu. Romanya'da tanıştığım arkadaşlarla hâlâ görüşüyorum, bazıları Türkiye'ye bile geldi. O kültür benzerliği bana huzur verdi. Artık farklı diller konuşurken utanmıyorum. Erasmus benim için stresli hayattan bir süreliğine uzaklaşıp yeni arkadaşlıklar kurduğum unutulmaz bir deneyimdi.” dedi. Erasmus, ADÜ öğrencileri için sadece bir yurt dışı deneyimi değil, kişisel gelişim, kültürel farkındalık ve özgüven kazanımı açısından kalıcı bir iz bırakıyor. Her yıl yüzler-

ce öğrenci bu program sayesinde hem akademik hem insani anlamda ufku genişletiyor. ADÜ Erasmus Koordinatörlüğü'nün de vurguladığı gibi, bu süreç yalnızca “gitmek” değil kendini yeniden keşfetmek anlamına geliyor.

Yabancı öğrencilerin yerel kültür ile etkileşimi: Aydın'da kültürlerarası bir yolculuk

Aydın sokaklarında yankılanan farklı diller, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin kampüsünde bir araya gelen kültürler, şehirde gün geçtikçe artan çeşitlilik... Hepsi, Türkiye'nin son yıllarda hızla büyüyen uluslararası öğrenci hareketliliğinin küçük bir yansıması. Bu öğrenciler sadece eğitim almak için değil, aynı zamanda farklı bir kültürü tanımak, kendi kültürlerini paylaşmak ve yeni bir hayata dokunmak için geldiler. Ancak bu yolculuk, her zaman kolay olmadı.

Haber ve fotoğraf:
Emine Akbulut

Aydın'da okuyan uluslararası öğrencilerle yerel kültürle etkileşimleri, uyum süreçleri ve yaşadıkları deneyimler üzerine konuştuk. Kimi 8 yıldır burada, kimi henüz bir yıldır ama hepsinin hikâyesinde ortak bir duygu var: "Kendimi artık buraya ait hissediyorum."

Aydın artık ikinci memleketim

Gana'dan gelen Zakariya Muntari, tam 8 yıldır Türkiye'de yaşıyor. İzmir'de 3 ay dil eğitimi aldıktan sonra Aydın'a

gelen Zakariya şu anda ADÜ Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencisi. İlk yılları epey zor geçen Muntari Türkçeyi artık neredeyse aksansız konuştuğunu, "Dil bilmediğim için ilk zamanlar çok zorlandım. Akıcı şekilde konuşmam 3-4 senemi aldı. Ama Türk dizileri izledim, şarkılar dinledim, insanlarla bol bol konuştum. Bu şekilde geliştirdim kendimi."

sözleriyle aktardı. Zakariya Türkiye'ye dair ilk dikkatini çeken şeylerden birinin düğünler olduğunu şöyle anlat-

tı: "Sünnet düğünlerine katıldım, yemekler yedim, hepsi çok güzeldi. Özellikle keşkek, kuru fasulye ve cacığı çok sevdim. Beni en çok şaşırtan şeylerden birisi düğünlerde altın takılması oldu. Gana'da çok fazla altın olmasınayla rağmen böyle altın takılmaz. Bir diğer şaşırdığım şey ise yer sofraları oldu, biz hiç yerde yemek yemeyiz. Bu bana çok ilginç gelmişti." Gana mutfağını Aydın'daki arkadaşlarına tanıtır

onlara geleneksel Gana yemekleri pişirdiğini söyleyen Zakariya sosyal olarak oldukça aktif biri: "Aydın'da sosyal aktiviteler çok fazla değil ama çevrem geniş, sıkılmıyorum. Üniversitenin destekleri yeterli, özellikle UDEF gibi kurumlar yabancı öğrencilere çok yardımcı oluyor. Hatta ben bir dönem Uluslararası Öğrenciler Topluluğu'nun başkanlığını da yaptım." 8 yılın ardından Zakariya kendini Aydın'ı hissettiğini, "Yıllardır buradayım. Artık kendimi buralı gibi hissediyorum. Memleketime gittiğimde Aydın'ı özleyorum. Buradaki insanlar yardımsever ve misafirperver. Başka ülkelere de gittim ama Aydın gibi bir yer yok. Okulum bitince de Tür-

kiye'de kalıp hayatımı burada devam ettirmek gibi planlarım var." sözleriyle belirtti.

"Farklı kültürler bana çok şey öğretti"

Suriye'den gelen Şehed Elhumeydi, hemşirelik bölümünde ikinci sınıf öğrencisi. 2024 yılının ekim ayında Aydın'a yerleşti. Türkiye'ye ilk geldiğinde bir süre Urfa'da yaşadı. Bu nedenle Aydın'a taşındığında en çok mutfak konusunda zorlandığını şöyle anlattı: "Urfa'nın yemekleri bizimkine çok benziyordu ama Aydın'da yemekler çok farklı. Baharat yok, bu yüzden zorlanıyorum." Kültürel etkinliklere katılmayı seven Şehed, Türkiye'deki bayramlara, düşünle ve özel günlere sık sık davet edildiğini söyledi: "Kültürlerimizin farklı olduğunu fark ettim ama bu güzel bir şey. Onlar da bizim geleneklerimizi merak ediyor. Arkadaşlarıma Suriye yemeklerinden yaptım, onlar da kendi yemeklerini tanıttılar." Aydın'ın sosyal yaşamını ise sevdiğini, "Küçük ama samimi bir şehir. Arkadaşlarla vakit geçirebiliyoruz, sıkılmıyoruz." sözleriyle ifade etti. Dil öğrenme sürecinde yaşadığı zorlukları ise, "İlk zamanlar çok zorlanmadım çünkü her yerde Arap vardı ama sonra tek Arap ben kaldım. Türkler arasında kalınca

öğrenmek zorunda kaldım, başta çok zorlandım ama şimdi konuşabiliyorum." şeklinde aktardı. Şehed, şu anda Uluslararası Öğrenciler Topluluğu başkanı. Topluluğun "gerçek bir aile" olduğunu, "Etkinliklerimiz çok güzel. Farklı kültürleri tanıyoruz, birbirimize destek oluyoruz. Yeni gelen öğrencilerin benim yaşadığım zorlukları yaşamaması için elimden geleni yapıyorum." sözleriyle tanımladı. Kültürel olarak onu en çok şaşırtan şeyi ise düşünlerdeki bazı gelenekler olduğunu şöyle aktardı: "Aydın'ın düşünlerinde alkol olması beni çok şaşırttı. Bizde öyle bir şey yok. Ama herkesin kültürü farklı, buna saygı duymayı öğrendim." Şehed, "İlk zamanlar çok yabancı hissediyordum ama şimdi Aydın bana çok iyi geldi. Nereye gidersem gideyim, buradaki insanlara yardım etmeye çalışacağım. Çünkü bana da burada

Zakariya Muntari

çok yardım edildi." sözleriyle ise kendini artık yabancı hissetmediğini belirtti.

"Türk yemeklerini çok sevdim"

Maldivler'den gelen Davood Zubair, Aydın'da İktisat Bölümü birinci sınıf öğrencisi. Türkiye'ye geçen yıl gelen Davood, "İlk zamanlar çok zorlandım ama insanlarla konuşarak öğrendim. En çok bana yardım edenler sınıf arkadaşlarımdı." dedi. Türk yemekleriyle kısa sürede tanışan

Davood, "Keşkek ve döner en sevdiğim. Yemekler gerçekten çok lezzetli, Türk yemeklerini çok sevdim." dedi. Henüz hiçbir düşünle katılmayan Davood heyecanla beklediği bir davet olduğunu belirtti: "Bir arkadaşımın düşünle önümüzdeki mayısta gideceğim. Türk düşünlerini çok merak ediyorum." Davood, gözlemlerine göre Aydın'ın sakin bir şehir olduğunu şöyle söyledi: "Bazen biraz sıkıcı olabiliyor ama genel olarak seviyorum. İnsanlar samimi." Onun için en ilginç kültürel deneyimin ise trafik olduğunu, "Yaya geçidinin burada neredeyse hiçbir anlamı olmadığını fark ettim. Bizde yaya önceliklidir, burada ise herkes arabasına güveniyor." sözleriyle aktardı. Davood, Türk arkadaşlarının da ondan çok şey öğrendiğini söyledi: "Kendi kültürümden bahsedince, onlar kendi geleneklerine başka bir gözle bakmaya başladılar. Bence bu karşılıklı bir öğrenme süreciydi." Her ne kadar görünüşüyle farklı olduğunu söylese de, artık bu farkın onu rahatsız etmediğini belirtti: "Bazen yaşlılar bana şaşkınlıkla bakıyor ama buna alıştım. Artık gülmüyorum. Çünkü Türkler misafirperverlikte gerçekten harika."

“Türkiye’ye gelmek büyük bir şans”

Mali’den gelen Ousmane Mariko, Aydın’da Biyoteknoloji alanında yüksek lisans öğrencisi. Henüz bir yıldır burada olmasına rağmen Türkiye’ye olan sevgisini gizlemedi: “Türkiye’ye gelmek benim için çok güzel bir tecrübe oldu. Aydın insanı çok iyi, çok misafirperver. Yemekleri seviyorum, özellikle et yemekleri ve pilavlar bana çok tanıdık geliyor.” Fransızca konuşan biri olarak Türkçe öğrenmekte epey zorlandığını, “Ana dilim Fransızca, Türkçeyi öğrenmek zor oldu ama şimdi konuşabiliyorum, zorluk çekmiyorum.” sözleriyle aktardı. Mariko, Uluslararası Öğrenciler Topluluğu’nda aktif bir üye olarak çok sayıda etkinliğe katıldığını söyledi: “Geziler düzenledik, farklı ülkelerden arkadaşlarla tanıştım. Bu etkinlikler sadece eğlenceli değil, aynı zamanda kültürel olarak da çok öğretici.” Kendisi gibi Türkiye’ye gelmek isteyen öğrencilere tek bir cümleyle seslendi: “Hiç düşünmeden gelin. Türkiye sadece eğitim için değil, insanlık öğrenmek için de çok güzel bir yer.”

Kültürlerin buluştuğu şehir Aydın

Aydın’da yaşayan yabancı öğrencilerin hikâyeleri, bir şe-

hirde kültürlerin nasıl bir araya geldiğini, farklılıkların nasıl zenginliğe dönüştüğünü gösteriyor. Onların deneyimleri, yalnızca kişisel uyum öyküleri değil; aynı zamanda Aydın’ın kültürel çeşitliliğe açık, misafirperver ve öğrenmeye hazır bir şehir olduğunun da kanıtı. Bu öğrenciler, kendi ülkelerinin değerlerini taşıırken, Türk kültürünü öğrenmekte, topluma entegre olup ve şehrin sosyal dokusuna renk katmaktadır. Farklı coğrafyalardan gelen gençler, Türkiye’ye sadece

eğitim için değil, insanlık, kültür ve dostluk için de gelmiş olmakta. Onların Aydın’daki yolculukları, kültürel etkileşimin, sabrın ve empati ile öğrenmenin ne kadar değerli olduğunu hatırlattı. Farklı diller, inançlar, yemekler ve gelenekler... Hepsi, aynı şehirde birbirine karışmakta. Uluslararası Öğrenciler Topluluğu ve UDEF gibi organizasyonlar bu süreçte önemli rol oynamış, öğrencilere destek, rehberlik ve sosyal ortam sağlamış. Zakariya, Şehed, Davood ve Ous-

mane gibi öğrenciler sadece birer misafir değil, Aydın’ın kültürel dokusuna yeni renkler katmış. Onların hikâyeleri, kültürler arasındaki mesafenin, bir gülümsemeyle, bir tabak yemekle, bir dostlukla kapabildiğini kanıtladı. Ve belki de en güzeli, bu öğrencilerin çoğunun artık aynı cümleyi kurması: “Aydın, artık ikinci memleketim.” Bu röportajın hazırlanmasında değerli zamanlarını ayırarak sorularımızı cevaplayan öğrencilerimize teşekkür ederiz.

Gazetecilik ve Yeni Medya Topluluğu'ndan InDesign Eğitimi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) İletişim Fakültesi, öğrencilerin sektörel becerilerini güçlendirmeye yönelik önemli bir etkinliğe ev sahipliği yapıyor. Gazetecilik ve Yeni Medya Topluluğu tarafından organize edilen Adobe InDesign Eğitimi, 17 Aralık 2025 tarihinde İletişim Fakültesi bilgisayar laboratuvarında kapılarını açtı.

İletişim dünyasında dijital ve basılı yayıncılığın vazgeçilmez bir parçası olan mizanpaj ve tasarım süreçlerini öğrencilere aktarmayı hedefleyen eğitime, farklı sınıflardan toplam 35 öğrenci katılım sağladı. Eğitim süresince sadece teknik bilgi verilmekle kalmadı; aynı zamanda haber tasarımı, sayfa hiyerarşisi ve modern yayıncılık standartları üzerine kapsamlı bir müfredat işlendi.

Uzman Eğitimcilerden Sektörel İpuçları

Eğitim, tasarım ve medya sektöründe deneyim sahibi olan Egemen Gülmüş ve Berke Aşkın Acar tarafından verildi. Eğitimciler, öğrencilere programın teknik detaylarının yanı sıra sektörde karşılaşılabilecek zorluklar ve profesyonel iş akışları hakkında da değerli ipuçları paylaştı. Uygulamalı atölye formatında ilerleyen derslerde, öğrencilerin kendi

tasarımlarını oluşturması ve anlık geri bildirim almaları sağlandı.

“Eğitimlerimiz Hız Kesmeden Devam Edecek”

Etkinliğin koordinasyonunu üstlenen Topluluk Danışmanı Doç. Dr. Ali Emre Dingin ve Topluluk Başkanı Mehmet Emin Akel, bu tür atölye çalışmalarının iletişim fakültesi öğrencileri için hayati önem taşıdığını vurguladı.

Topluluk yönetiminden yapılan açıklamada, öğrencilerin üniversitede öğrendikleri teorik bilgileri sektörel yazılımlarla birleştirmesinin mezuniyet sonrası istihdam olanaklarını artıracığı belirtildi. Ayrıca, InDesign eğitiminin bir başlangıç olduğu; önümüzdeki dönemde video kurgu, fotoğrafçılık ve dijital içerik üretimi gibi alanlarda da benzer atölyelerin planlı bir şekilde devam edeceği müjdelendi.

ADÜ'de örnek bir eğitim hikayesi: Özel gereksinimli üç öğrencinin akademi yolculuğu

Gülçin Ajun

Öğr. Gör. Şaheser Güneş

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'nde bu yıl dikkat çekici ve bir o kadar da ilham veren bir eğitim süreci yaşanıyor. Otizmlili olan üç öğrenci, ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nde Antrenörlük Bölümünü kazandılar. Sorunsuz ve kararlılıkla eğitimleri devam ediyor. Akademisyenlerin, antrenörlerin ve arkadaşlarının desteği ile birlikte güçlü bir dayanışma örneği sergiliyor. Üniversitede birinci sınıfa başlayan Onur Efe Uyan, Kıvanç Narman ve Yusuf Yavaş, sporun iyileştirici, geliştirici ve birleştirici yönü sayesinde hem fiziksel hem de sosyal gelişimlerini sürdürüyor.

Haber: Sefa Avcı
Fotoğraf: Melisa Ayhan

Üniversiteler yalnızca akademik bilgi üretilen kurumlar değildir; aynı zamanda hayatlara dokunan, bireyleri hayata hazırlayan, farklı gelişim düzeylerine sahip öğrencileri kapsayan birer yaşam alanıdır. Bu yıl Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Bölümünü otizmlili üç kişi kazandı. Bunlar; Onur Efe Uyan, Kıvanç Narman ve Yusuf Yavaş isimli öğrencilerdir. Bu öğrencilerin üçü de Aydın'da yaşıyor. Öğrenciler, üniversiteye adım attıkları ilk günden itibaren hem yaşlıları hem de öğretmenleri tarafından büyük bir içtenlikle karşılandı. Onların bu

yolculuğunda en büyük destekçilerinin başında ise aileleri geliyor. Özellikle Yusuf Yavaş'ın annesi Arzu Yavaş, oğlunun her adımını yakından takip ederek hem süreçte aktif rol alıyor hem de diğer velilerle dayanışma içinde örnek bir duruş sergiliyor. Bu özel öğrenciler, ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğretim görevlisi olan Şaheser Güneş, antrenör Furkan Ekiz ve atletizm antrenörü Gülçin Ajun'un rehberliğinde yalnızca derslere katılmakla kalmıyor; aynı zamanda düzenli spor uygulamalarıyla fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişim süreçlerinde önemli ilerlemeler kaydediyor. Eğitimciler, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak her biri için özel çalışma planları hazırlıyor. Ayrıca eğitimlere teorik olarak da devam ediliyor. Bir antrenörlük öğ-

Furkan Ekiz

rencisi ne yapıyorsa onlar da aynı şekilde yapıyorlar. Üniversite ortamı ise bu özel eğitim programının en büyük tamamlayıcısı oluyor. Öğrenciler, sınıf arkadaşları ve bölümdeki akademisyenler, bu üç öğrenciyi yalnızca birer "katılımcı" olarak değil; ortak bir çabanın, samimi bir paylaşımın ve gelişimin parçası olarak görüyor.

Üniversite hayatına güçlü bir başlangıç: Onur, Kıvanç ve Yusuf

Bu üç otizmlili genç, üniversite sıralarında sporun fiziki ve psikolojik faydalarını bizzat deneyimlemek için üniversite hayatına adım attılar. Her biri Antrenörlük Bölümünü seçerek, spor sevgilerini bir kariyere dönüştürme hedefi taşıyor. Onur Efe Uyan 23 yaşında, Aydın Nazilli'de yaşıyor. Yaşlılarından farklı bir zamanda üniversite yolculuğuna başlamış olsa da, hedeflerine olan bağlılığıyla dikkat çekiyor. Kıvanç Narman 20 yaşında, Aydın'ın yerlisi olarak spor bilimlerine olan tutkusunu akademik hayata taşıdı. Yusuf Yavaş ise 18 yaşında en genç öğrenci olarak, enerjisi ve heyecanıyla üniversite kapısından girmiş bulunuyor. Onun bu yolculuğunda en büyük destekçisi, alışma sürecini kolaylaştırmak adına her gün okula birlikte gelip gittiği ve sürekli yanında olan annesi Arzu Yavaş'tır. Arzu Hanım, oğlunun bu başarısının arkasındaki en büyük güçlerden biridir. Oğlunun bu bölümü kazanmasıyla birlikte hem akademik hem de sosyal hayattaki gelişmelerinden büyük memnuniyet duyuyor. Bu gençlerin üniversitede var olması, ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nin her bireye fırsat eşitliği sunan, kapsayıcı eğitim anlayışının en somut kanıtıdır.

Üniversite hayatına güçlü bir başlangıç: Onur, Kıvanç ve Yusuf

Bu üç otizmlili genç, üniversite sıralarında sporun fiziki ve psikolojik faydalarını bizzat deneyimlemek için üniversite hayatına adım attılar. Her biri Antrenörlük bölümünü seçerek, spor sevgilerini bir kariyere dönüştürme hedefi taşıyor. Onur Efe Uyan 23 yaşında, Aydın Nazilli'de yaşıyor. Yaşlılarından farklı bir zamanda üniversite yolculuğuna başlamış olsa da, hedeflerine olan bağlılığıyla dikkat çekiyor. Kıvanç Narman 20 ya-

şında, Aydın'ın yerlisi olarak spor bilimlerine olan tutkusunu akademik hayata taşıdı. Yusuf Yavaş ise 18 yaşında en genç öğrenci olarak, enerjisi ve heyecanıyla üniversite kapısından girmiş bulunuyor. Onun bu yolculuğunda en büyük destekçisi, alışma sürecini kolaylaştırmak adına her gün okula birlikte gelip gittiği ve sürekli yanında olan annesi Arzu Yavaş'tır. Arzu Hanım, oğlunun bu başarısının arkasındaki en büyük güçlerden biridir. Oğlunun bu bölümü kazanmasıyla birlikte hem akademik hem de sosyal hayattaki gelişmelerinden büyük memnuniyet duyuyor. Bu gençlerin üniversitede var olması, ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nin her bireye fırsat eşitliği sunan, kapsayıcı eğitim anlayışının en somut kanıtıdır.

Annenin sınırsız desteği: Arzu Yavaş'ın fedakarlığı

Bu başarının en dokunaklı hikayesi, en genç öğrenci olan Yusuf Yavaş'ın annesi Arzu Yavaş'a aittir. Bu yıl üniversiteyi kazanan oğlunun yeni ve karmaşık bir ortama adaptasyon sürecini kolaylaştırmak amacıyla Arzu Hanım, her gün Yusuf'u okula kendi getirip götürüyor ve ders süresince yanında bulunuyor. Arzu Yavaş'ın bu sınırsız desteği, Yusuf'un bugüne gelmesinde en büyük etkidir. Oğluyla kurduğu bağ ve ona olan inancı sayesinde, Yusuf üniversite eğitimi hayaline ulaşabilmiş ve akademik bir ilerleme sağlamıştır. Arzu Hanım, özellikle hocalarının, antrenörlerinin ve arkadaşlarının oğluna yönelik yaklaşımından ve ilgisinden çok memnun olduğunu belirtiyor. Arzu Yavaş: "Oğlum Yusuf ilk olarak bu bölümü kazandığında, daha üniversiteye başlamadan önce bazı tereddütlerim ve kaygılarım vardı. Ortama alışabilir mi, arkadaşlarıyla uyum sağlayabilir mi, hocaların tavrı ne olur gibi sorular beni rahatsız ediyordu. Ama şu an görüyorum ki hepsi yersizmiş. Hocalarının, arkadaşlarının ve tüm fakültenin olumlu yaklaşımı ile bunların üstesinden geldi. Ben hepsine sonsuz teşekkürlerimi iletmek istiyorum." dedi. ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nin sadece bir eğitim kurumu değil, aynı zamanda kabul edici, ilgili ve destekleyici bir topluluk

olduğunu gösteriyor. Annenin yaşadığı bu memnuniyet, toplumda özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalığın ve kapsayıcılığın ne denli önemli olduğunu altını çiziyor.

Sporun bireysel gelişime katkısı ve beden üzerindeki etkisi

Otizimli öğrencilerin eğitim yolculuğunda kilit bir isim olan ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi'nde Öğretim Görevlisi olan Şaheser Güneş, atletizm branşındaki uzmanlığı ve özellikle özel eğitim gereksinimi duyan öğrencilere yönelik ders verme tecrübesi, bu üç genç için hayati bir öneme sahiptir. Şaheser Hoca, derslerinde sporun beden üzerindeki etkilerine odaklanıyor ve bedensel ve fiziksel engelli bireylere olumlu katkı sağlayan uygulamalı aktivitelerle gençlerin gelişimine rehberlik ediyor. Bu dersler, otizimli bireylerin motor becerilerinin gelişimi, koordinasyonun artırılması ve en önemlisi sosyal etkileşim yeteneklerinin güçlenmesi açısından hayati bir rol oynuyor. Şaheser Güneş, "Spor, otizimli bireylerde fiziksel zindeliği artırmakla kalmayıp, aynı zamanda özgüven, disiplin ve muhakeme yeteneği gibi bilişsel ve psikososyal alanlarda da iyileşmeler sağlıyor. Ayrıca spor, beden ile zihin arasında adeta bir köprü kurarak olumlu etkileşim sağlıyor." dedi. Hocanın yaptığı ileriye dönük tespitler ise, gençlerin potansiyelini en üst seviyede kullanmaları için yol haritası çiziyor."

Saha kenarından gelen güç: Deneyimli antrenörlerin desteği

Teorik derslerin yanı sıra, öğrencilerin uygulamalı antrenörlük ve spor becerilerini geliştirmesi için güçlü bir antrenör kadrosu da seferber olmuş durumda. Antrenör Furkan Ekiz, ADÜ Spor Bilimleri Fakültesi öğrencisi olmasına rağmen, Aydın Büyükşehir Belediyesi'nde antrenör olarak görev yapan başarılı bir isimdir. Otizimli öğrencilere ve bedensel engelli bireylere yönelik olan tecrübelerini ve pratik bilgisini paylaşılarak onların gelecekteki mesleklerine hazırlanmalarına katkıda bulunuyor. Çeşitli fiziksel aktiviteler içeren eğitimler veriyor ve gelişimlerine katkıda bulunuyor. Bir diğer başarılı antrenör ise Gülçin Ajun'dur. Ajun, ADÜ Spor Bilimleri Fakültesinde yüksek lisans yapıyor ve fakültede atletizm antrenörlüğü görevini üstlenmiştir. Uygulamalı derslerde öğrencilere atletizm becerilerini aktarırken, sporun karmaşık yönlerini basitleştirerek anlaşılır kılmayı başarıyor. Gülçin Ajun: "Atletizm diğer spor branşlarına göre daha çok sabır ve azim isteyen bir branştır. Bu yüzden bizler çok sabırlı ve istekli olmalıyız. Otizimli ve bazı özel bireylere karşı da aynı şekilde sabır ve kararlılık göstermeliyiz. Ancak bu şekilde başarılı olabiliriz." dedi. İki antrenörün sahada verdiği uygulamalı eğitimler, otizimli öğrencilerin motor koordinasyon, denge ve çeviklik gibi temel spor becerilerini geliştiriyor. Bu uygulamalı çalışmalar, aynı zamanda öğrencilerin sosyal etkileşim ve takım çalışması becerilerini de pekiştiriyor, çünkü spor, kurallara uyma ve işbirliği yapma yeteneğini doğal bir ortamda geliştiriyor.

Arzu Yavaş

Aile, akademi ve toplum üçgeninde bir başarı öyküsü

Onur Efe Uyan, Kıvanç Narman ve Yusuf Yavaş'ın ADÜ'deki varlığı, bireysel azmin, akademik desteğin ve aile sevgisinin mükemmel bir birleşimini temsil ediyor. Yusuf'un annesi Arzu Yavaş'ın okula düzenli olarak gelmesi ve oğluna sürekli destek sağlaması, bu sürecin ne kadar hassas ve özveri gerektiren bir süreç olduğunu gözler önüne seriyor. Arzu Yavaş'ın hocalarının, antrenörlerinin ve arkadaşlarının yaklaşımından ve ilgisinden çok memnun olduğunu belirtmesi, fakülte ortamının kapsayıcı ve destekleyici ruhunu açıkça ortaya koyuyor. Bu üç öğrencinin başarısı, sadece kendilerinin değil, aynı zamanda Şaheser Güneş, Furkan Ekiz ve Gülçin Ajun gibi deneyimli eğitimcilerin inancının ve emeğinin de bir sonucudur. Bu öğrenciler, otizmin bir engel değil, farklı

bir potansiyelin başlangıcı olduğunu kanıtıyor. Spor Bilimleri Fakültesi'nde attıkları her adım, toplumsal farkındalığın artmasına ve özel gereksinimli bireyler için daha çok fırsat kapısının açılmasına katkı sağlıyor. Onların antrenörlük yolculuğu, Aydın'dan Türkiye'ye yayılan, umut ve kararlılıkla yazılmış, ilham verici bir başarı öyküsüdür.

Bu haberin hazırlanmasında bize destek veren altın gibi kalpleri olan, azimleri ve kararlılıklarıyla hepimize ilham veren öğrencilerimiz Onur Efe Uyan'a, Kıvanç Narman'a, Yusuf Yavaş'a, özel yaklaşımlarıyla rehberlik eden Öğretim Görevlisi Şaheser Güneş'e, uygulamalı destek sunan Antrenörler Furkan Ekiz'e ve Gülçin Ajun'a, karşılıksız sevginin mimarı olan anne Arzu Yavaş'a ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi'ne sonsuz teşekkür ederiz.

Sahada bayrak kalpte cesaret: Aydın kadınların flag football mücadelesi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin kadın flag football takımı, önyargılara rağmen sahada yerini aldı. Temassız ama strateji dolu bu sporda, genç kadınlar hem yeni bir branşı tanıtıyor hem de "kadın futbol oynayamaz" diyen kalıpları yıkıyor.

Haber ve fotoğraf:

Aysu Aydın

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nin (ADÜ) kadın flag football takımı, kısa sürede önyargılara rağmen sahada kendine yer buldu. Amerikan futbolunun temassız versiyonu olan bu sporda kadınlar, hız ve stratejilerini konuşarak kendi alanlarını yaratıyor. Takım koçu Dila Bolyurt yaptıkları spor hakkında "Flag football Aydın'da çok yeni bir branş. Başlangıçta kadınların bu sporu oynayamayacağına dair önyargılar vardı ama şimdi o algıyı kırıyoruz." dedi. Sporla ilgili daha ayrıntılı bilgileri, yaşadıkları zorlukları takım kaptanı Bolyurt ve oyuncularından dinledik.

Yeni bir spor, yeni zorluklar

Bolyurt, spora karşı başlangıçta büyük engellerle karşılaştıklarını, "Özellikle kız öğrencilerde çekingenlik vardı. Ancak idmanlara geldikçe ve oyunun temassız, stratejik yapısını gördükçe merak bu çekingenliğin yerini aldı. Bizim için en büyük engel sporu tanıtmak ve anlatmaktır. Şimdi yeni oyuncular geldiğinde görüyoruz ki bu algının büyük bir kısmını kırdık." sözleriyle anlattı. Bolyurt ayrıca takımın karşılaştığı en büyük zorluklardan birinin de sponsor ve ekipman eksikliği olduğunu sözleri ile belirtti: "Kadın spor takımlarında sıkça karşılaşılan ekipman ve destek eksikliği bizim için de bir zorluk. Özellikle bayrak seti ve antrenman materyalleri konusunda desteğe

ihtiyacımız var. Aydın Gençlik ve Spor İl Müdürü Serhat Yığmatepe ve Üniversite yönetimi saha konusunda destek oldu. Bu sayede kızlarımız KYK yurdundan sahaya ulaşmakta artık sorun yaşamıyor. Amacımız ileride yerel kurumlar ve markalardan kalıcı destek almak."

Önyargılar ve dayanışma

Takımdaki önyargılar, hem çevreden hem de bireysel olarak aşılmış durumda. Bolyurt, "Flag futbol sertlikle değil, zekâ, çeviklik ve takım bilinciyle ilgili. İlerleyen dönemde aileleri de idmanlara davet etmeyi planlıyoruz. Sahada gördüklerinde sporun güçlenmek, dayanışma ve disiplinle ilgili olduğunu fark edecekler." dedi. Berrak Delice, spora katılma sürecini, "Başta çekindim çünkü daha çok erkeklerle bağdaştırılan bir spor. Ama içine girdikçe zorlayıcı olmadığını fark ettim. Takım içi dayanışma çok iyi; idmanlar dışında da birbirimizle vakit geçiriyoruz. Spor sadece fiziksel değil, eğlenerek ve birlikte gelişerek ilerliyoruz." şeklinde aktardı. Gamze Yüksek ise deneyimini şöyle anlatıyor: "Hiç spor geçişim yok ama bu sporu yaparken hiç zorlanmadım, hep oynuyormuşum gibi hissettim. Takım içinde daha sosyal bir ortam var, sanki önceden tanışmış gibi hissettik ve iki gün içinde güçlü bir bağ kurduk. Takım olarak üniversite turnuvalarına katılacağımızı ve birinci olacağımızı düşünüyorum." Berrak ve Gamze, takım ruhunu ve sahadaki dayanışmayı, "Idmanlarımız yorucu olsa da eğlenceli geçiyor. Takım arkadaşlarımız

sadece sahada değil, günlük hayatta da birbirine destek oluyor. Burada sadece spor yapmıyoruz, birlikte geliyoruz." sözleriyle vurguladı.

Saha kültürü ve izleyici profili

Takım henüz yeni olmasına rağmen tribünlerde arkadaşı ve meraklı öğrencilerden oluşan bir izleyici kitlesi oluşmuş durumda. Bolyurt, "Oyunun temassız, hızlı ve stratejiye dayalı olduğunu anlattıkça izleyiciler daha da merak ediyor. Bu spor cinsiyetten bağımsız bir oyun; Amerika'da karma takımlarda kadın ve erkekler eşit sorumluluk alıyor. Bu deneyim, Aydın'da sporu tanıtmaya isteğimi güçlendirdi." dedi.

Kadın sporlarına ilham ve özgüven

Bolyurt, sporun oyuncuların özgüvenine etkisini, "Flag futbol, kadınlara fiziksel ve zihinsel güç kazandırıyor. Sahada karar veren, yöneten ve sorumluluk alan bir kadın, hayatın diğer alanlarında da daha özgüvenli oluyor. Oyuncularımız bedenlerini 'nasıl görünüyorum' değil, 'neler yapabilirim' perspektifiyle değerlendiriyor." sözleriyle vurguladı. Bolyurt takımın sadece üniversite liglerinde değil, ileride profesyonel liglerde de yer almak istediğini, "Amacımız kadınların bu branşta yer alabileceğini göstermek ve yeni takımların kurulmasına ilham vermek. Flag futbolun cinsiyet farkı gözetmeyen yapısı sayesinde herkes kendine bir rol bulabilir." sözleriyle aktardı.

Gelecek planları ve takım ruhu

Takımın haftada iki gün antrenman yaptığını ve mental idmanlarla maçlara hazırlandığını ifade eden Bolyurt, "Her antrenmanda hem saha içinde hem saha dışında birlikte geliyoruz. Hata yapmayı eleştirmek yerine motive ediyoruz." dedi. Takım, Mayıs ayında başlayacak liglerde diğer üniversitelerle karşılaşmayı ve Aydın'daki kadın sporlarının görünürlüğünü artırmayı hedefliyor.

Bu haberde katkılarından dolayı koç Dila Bolyurt ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Flag Football Takımı oyuncularına teşekkür ediyoruz; hikayelerini ve deneyimlerini bizimle paylaştıkları için minnettarız. Aydın'da spor sahaları sadece fiziksel mücadele değil, aynı zamanda önyargıları kıran bir alan hâline geliyor.

Öğrencilerimize sorduk:

Yapay zekânın geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Dünya genelinde hızla yayılan ve iş gücü piyasasının dinamiklerini kökten değiştiren yapay zekâ teknolojileri, eğitimden sağlığa her alanda yeni bir dönemi başlatıyor. Akademik gelişimlerinin yanı sıra geleceğin teknolojik dünyasına hazırlanan Aydın Adnan Menderes Üniversitesi öğrencilerine, bu dijital devrimin etkilerini ve beklentilerini sorduk. Yapay zekânın geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Haber ve fotoğraf:
Simgenur Sak

Yiğit Sınmaz

Tıbbi Laboratuvar Teknikleri
Bölümü 2. Sınıf

Beyza Orhan

Sanat Tarihi Bölümü 4. Sınıf

Bekir Duruer

Uluslararası İlişkiler Bölümü
3. Sınıf

Yapay zekâ şu an bile hayatımızı fazlasıyla kolaylaştırıyor ve gelecekte insanların yerini alacak noktaya gelecek gibi görünüyor. Ancak burada kritik bir sorun var: Bize zaman kazandırırken bir yandan da düşünme becerimizi elimizden alıyor. Artık en ufak bir şeyi bile sorgulamadan yapay zekâyı soruyoruz. Bu durum gelecekte bizim için hem büyük bir konfor hem de büyük bir risk. Umarım insanlık olarak bu gücü kendi yararımıza, kontrolü kaybetmeden kullanabiliriz.

Yapay zekânın gelecekte bizi olumsuz anlamda ciddi şekilde etkileyeceğini düşünüyorum. Özellikle şu an insanların gelir kapısı olan birçok mesleğin sonlanmasına ve pek çok kişinin işsiz kalmasına yol açabilir. Ancak madalyonun diğer yüzünde ise yadsınamaz bir kolaylık var, iş süreçlerini hızlandırarak daha nitelikli ve iyi çalışmaların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Önemli olan bu dönüşümün getireceği işsizlik riski ile verimlilik artışı arasındaki dengeyi nasıl kuracağımız.

Yapay zekânın çok kısa bir sürede bu kadar yol kat etmiş olması, gelecekte bugünkünden çok daha güçlü bir konumda olacağının kanıtı. Ancak benim aklımda bir soru işareti de var. Yapay zekâ şu an internet üzerindeki tüm verileri kullanarak geliyor. Peki, bir gün tüm bilgileri tüketip öğrencek bir şey kalmadığında gelişimi nasıl devam edecek? Bu sınırı yaşayıp göreceğiz. Yine de doğru ve insancıl amaçlarla kullanıldığında, bu teknolojinin bizi çok daha ileriye taşıyacağına inanıyorum.

Muhammet Halil Yılmaz

*Radyo, Televizyon ve Sinema
Bölümü 4. Sınıf*

Yapay zekânın hayatımızın her noktasına oturması artık kaçınılmaz bir gerçek. Özellikle görsel sanatlar ve sinema sektöründe dev yatırımlarla kendini hissettirmeye başladı. Ancak dürüst olmak gerekirse, bu durumdan pek hoşnut değilim. Yapay zekânın, özellikle film yapımcılarını tembelleğe iteceğini ve sinemanın o kendine has 'büyüsünü' kaybettireceğini düşünüyorum. Teknolojinin hayatımızdaki varlığı kesin, fakat umarım yaratıcılığımızı gölgelemez.

Ayşenur Güleşer

Psikoloji Bölümü 2. Sınıf

Yapay zekânın geldiği ve geleceği nokta gerçekten heyecan verici. Şu an ödevlerimizden günlük rutinlerimize kadar her alanda bize büyük bir konfor sağlıyor, açıkçası ben de hayatımda aktif bir şekilde kullanıyorum. Elbette bu kadar hızlı bir gelişimin beraberinde getireceği tehlikeli yönler olacaktır ama ben sürecin olumlu tarafına odaklanmayı tercih ediyorum. Gelecekte işlerimizi çok daha pratik bir noktaya taşıyacağı kesin.

Efe Yılmaz

Tıp Fakültesi 3. Sınıf

Kendi eğitim gördüğüm alan üzerinden konuşacak olursam, yapay zekânın özellikle cerrahi branşlarda doktorların yerini almasını imkânsız görüyorum. Cerrahideki o anlık karar verme süreci ve insan eli hassasiyeti çok başka bir boyut. Ancak klinik branşlarda ve diğer alanlarda doktorlara muazzam bir yardımcı olacağı kesin. Tam süreçlerinden veri analizine kadar birçok noktada iş yükümüzü hafifletip hata payını minimize eden bir destekçi olarak hayatımızda yer alacaktır.

Fadime Curabaz

Ebelik Bölümü 2. Sınıf

Yapay zekânın ilerleyen süreçte fiziksel olarak da her anımızda yer alacağına, hayallerimizi gerçekleştirmemiz için bize hizmet edeceğine inanıyorum. Günlük ihtiyaçlarımızı hızlandırarak bize büyük bir zaman kazandırmakla kalmayacak, aynı zamanda sunduğu dahice fikirlerle bizlere ilham kaynağı olacak. Eğer iyi niyetle kullanılırsa insanlık olarak her alanda boyut atlayabiliriz. Ancak kötü amaçlar için kullanılırsa, durdurulamayacak kadar büyük bir üstünlük kurma riski taşıdığını da unutmamalıyız.

Ahmet Barış Yedek

Gazetecilik Bölümü 3. Sınıf

Yapay zekâyı hâlâ "İnsanın yerini alacak mı?" tartışmasına sıkıştırmak, daktiloyu savunmaktan farksız. Bu teknoloji, insanın düşünme ve karar alma biçimini kökten sarsan bir dönüm noktasıdır. Eğitimden sağlığa kadar büyük bir eşitleyici güç olma potansiyeli taşısa da bu gelişimin kendiliğinden iyi sonuçlar doğuracağını beklemek 'yapay' bir iyimserlik olur. Asıl mesele yapay zekânın ne yapabildiği değil, bizim onu bilinçli mi kullanacağımız yoksa tembelliğimizi ve eşitsizliklerimizi mi optimize edeceğimizdir.

Betül Türk

Maliye Bölümü 2. Sınıf

Maliye perspektifinden baktığımda, yapay zekânın vergi sistemlerinden kamu harcamalarına kadar tüm finansal süreçleri çok daha şeffaf ve hatasız hale getirebileceğini görüyorum. İnsan hatalarını ortadan kaldırarak mali analizlerde devrim yaratabilir. Ancak verilerin bu kadar merkezileşmesi ve algoritmaların ekonomik kararları yönetmesi, beraberinde ciddi bir denetim sorununu da getiriyor. Gelecekte yapay zekâ sadece işimizi kolaylaştıran bir araç mı olacak, yoksa mali sistemin asıl karar vericisi mi? Bu sorunun cevabı, teknolojiyi ne kadar 'insan odaklı' tutabileceğimize bağlı.

ADU Dergi

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
İletişim Fakültesi